EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 23.9.2020
COM(2020) 610 final

2020/0279 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

mis käsitleb varjupaiga- ja rändehaldust ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 2003/109/EÜ ja kavandatud määrust (EL) XXX/XXX [Varjupaiga- ja Rändefond]

(EMPs kohaldatav tekst)

{SWD(2020) 207 final}

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

1.1. Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Komisjoni poliitilistes suunistes teatas president Ursula von der Leyen uuest rände- ja varjupaigaleppest, mis hõlmab terviklikku lähenemisviisi välispiiridele, varjupaiga- ja tagasisaatmissüsteemidele, vaba liikumise Schengeni alale ja välismõõtmele.

Uus rände- ja varjupaigalepe,[1] mis esitatakse koos käesoleva uue varjupaiga- ja rändehalduse määruse ettepanekuga, kujutab endast uut lähtepunkti, mis põhineb terviklikul lähenemisviisil rände haldamisele. Käesoleva ettepanekuga luuakse ELi tasandil tervikliku lähenemisviisi keskse osana varjupaiga- ja rändehalduse ühine raamistik ning püütakse edendada liikmesriikidevahelist vastastikust usaldust. Uue leppe kandvad põhimõtted on solidaarsus ja vastutuse õiglane jagamine ning leppega toetatakse integreeritud poliitikakujundamist, milles ühendatakse poliitika varjupaiga-, rände-, tagasisaatmis-, välispiiride kaitse, rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastase võitluse valdkonnas ja suhetes peamiste kolmandate riikidega, kajastades kogu valitsemissektorit hõlmavat lähenemisviisi. Selles tunnistatakse, et terviklik lähenemisviis tähendab ka solidaarsuse ja vastutuse õiglase jagamise põhimõtte tugevamat, kestlikumat ja konkreetsemat väljendust. Lähenemisviisi tasakaal väljendub laiemas kontekstis ja selle rõhuasetus on laiem kui küsimus sellest, milline liikmesriik vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest. Seepärast tuleks neid põhimõtteid kohaldada kogu rände haldamise suhtes, alates rahvusvahelisele kaitsele juurdepääsu tagamisest kuni ebaseadusliku rände ja ebaseadusliku liikumise vastu võitlemiseni.

Rände haldamisega seotud probleemid, mis ulatuvad varjupaigataotluste menetlemisel tehtavate jõupingutuste tasakaalustamisest rahvusvahelist kaitset vajavate isikute kiire kindlakstegemiseni või nende isikute tulemusliku tagasisaatmiseni, kes kaitset ei vaja, ei peaks olema mitte üksikute liikmesriikide, vaid kogu ELi lahendada. Lisaks koormab liikmesriikide varjupaigasüsteemidel lasuv surve jätkuvalt nii esmase saabumise liikmesriike kui ka teiste liikmesriikide varjupaigasüsteeme ebaseaduslike liikumise kaudu. Praegune rändesüsteem ei suuda kõige sellega toime tulla. Eelkõige ei ole praegu tulemuslikku solidaarsusmehhanismi ega tõhusaid norme vastutuse kohta. Seepärast on vaja Euroopa raamistikku, mis suudab hallata liikmesriikide poliitika ja otsuste omavahelist seotust. Selles raamistikus tuleb arvesse võtta rändeolukorra pidevat muutumist, mis on tähendanud olukorra keerumaks muutumist ja suurendanud vajadust koordineerimise järele.

Käesoleva uue varjupaiga- ja rändehalduse määruse ettepaneku eesmärk on asendada kehtiv Dublini määrus ja taaskäivitada Euroopa ühise varjupaigasüsteemi reform, luues ühise raamistiku, mis aitab integreeritud poliitikakujundamise kaudu kaasa rände haldamise terviklikule lähenemisviisile varjupaiga- ja rändehalduse valdkonnas, hõlmates nii selle sise- kui ka väliskomponente. Selle uue lähenemisviisiga põimitakse olemasolev süsteem laiemasse raamistikku, mis on võimeline peegeldama kogu valitsussektorit hõlmavat lähenemisviisi ning tagama liidu ja selle liikmesriikide võetud meetmete sidususe ja tulemuslikkuse. See lähenemisviis hõlmab ka uut ja ulatuslikumat solidaarsusmehhanismi, et tagada rändesüsteemi

[1] ELT C […], […], lk […].

normaalne toimimine, samuti ühtlustatud kriteeriume ja tõhusamaid mehhanisme rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi kindlaksmääramiseks.

Käesoleva ettepanekuga nähakse ette uus solidaarsusmehhanism, mis on üles ehitatud paindliku ja reageerimisvõimelisena, et seda oleks võimalik kohandada eri olukordadele, mis tulenevad erisugustest rändeprobleemidest, millega liikmesriigid kokku puutuvad. Selles kehtestatakse solidaarsusmeetmed, mille hulgast liikmesriigid saavad valida, millistes nad osalevad. See uus lähenemisviis solidaarsusele pakub pidevat ja mitmekesist tuge surve all või surveohus olevatele liikmesriikidele ning hõlmab erimenetlust, mille abil käsitleda otsingu- ja päästeoperatsioonide järgsete maabumiste spetsiifikat. Lisaks saavad liikmesriigid igal ajal vabatahtlikult toetust pakkuda. Komisjon tagab selliste meetmete koordineerimise igal ajal.

Käesolev ettepanek sisaldab ka sätteid, mis puudutavad ebaseaduslike rändajate tagasisaatmise tugevdamist. Sel eesmärgil kehtestatakse selles mehhanism, mille abil hõlbustada koostööd kolmandate riikidega tagasisaatmise ja tagasivõtmise valdkonnas ja mis täiendab viisaeeskirja käsitleva määruse (EL) 810/2019[2] artikliga 25a loodud mehhanismi. Uue mehhanismiga volitatakse komisjoni esitama nõukogule aruanne, milles määratakse kindlaks tulemuslikud meetmed, millega stimuleerida ja parandada koostööd kolmandate riikidega, et hõlbustada tagasisaatmist ja tagasivõtmist, ning liikmesriikide koostööd samal eesmärgil, võttes nõuetekohaselt arvesse üldisi huve ja suhteid asjaomaste kolmandate riikidega. Komisjon tugineb Euroopa välisteenistuselt ja ELi delegatsioonidelt saadud teabele. Seejärel kaaluvad komisjon ja nõukogu asjakohaseid edasisi meetmeid, mida tuleks sellega seoses nende vastavate pädevuste piires rakendada. Uues rände- ja varjupaigaleppes esitatud mehhanism ja uus ELi tagasisaatmise koordinaator, keda toetab kõrgetasemeliste esindajate võrgustik, aitavad kaasa tagasisaatmise ja tagasivõtmise ühisele strateegilisele ja koordineeritud lähenemisviisile liikmesriikides, komisjonis ja liidu ametites.

Lisaks pakuvad solidaarsusmeetmed liikmesriikidele uusi võimalusi üksteist tagasisaatmiste korraldamisel tagasisaatmise toetamise vormis abistada. Selle solidaarsusmeetme uue vormi järgi võtaksid liikmesriigid kohustuse saata ebaseaduslikud rändajad teise liikmesriigi nimel tagasi, tehes kõik selleks vajalikud toimingud otse toetatava liikmesriigi territooriumil (nt tagasipöördumisalane nõustamine, poliitiline dialoog kolmandate riikidega, toetatud vabatahtliku tagasipöördumise ja taasintegreerimise toetamine). Need toimingud täiendavad toiminguid, mida Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet teeb talle antud volituste alusel, ja hõlmavad eelkõige meetmeid, mida amet ei saa rakendada (nt diplomaatilise abi pakkumine toetatavale liikmesriigile suhetes kolmandate riikidega). Kui aga tagasisaatmist ei ole kaheksa kuu jooksul lõpule viidud, viiakse ebaseaduslikud rändajad üle toetava liikmesriigi territooriumile, et jätkata seal jõupingutusi tagasisaatmisotsuste täitmiseks.

Rände haldamise uue lähenemisviisi eesmärk on ka parandada rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamist puudutava vastutuse norme, et ebaseaduslikku liikumist proportsionaalselt ja mõistlikult vähendada.

Lisaks luuakse käesoleva ettepanekuga juhtimisraamistik, mis põhineb liikmesriikide riiklikel strateegiatel, mida kasutatakse Euroopa varjupaiga- ja rändehalduse strateegias, milles sätestatakse strateegiline lähenemisviis varjupaiga- ja rändehaldusele Euroopa tasandil ning

[2] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/1155, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 810/2009, millega kehtestatakse ühenduse viisaeeskiri (viisaeeskiri) (ELT L 188, 12.7.2019, lk 25).

varjupaiga-, rände- ja tagasisaatmispoliitika rakendamisele kooskõlas tervikliku lähenemisviisiga.

Euroopa ühise varjupaigasüsteemi reform

Lepe põhineb komisjoni 2016. ja 2018. aastal esitatud ettepanekutel reformida Euroopa ühist varjupaigasüsteemi ning sellega lisatakse uusi elemente, millega tagatakse varjupaiga- ja rändepoliitika kõiki aspekte ühendava ühise raamistiku tasakaal. 2016. aasta varjupaigareformi ettepanek koosnes seitsmest seadusandlikust ettepanekust: uuesti sõnastatud Dublini määrus,[3] uuesti sõnastatud Eurodaci määrus,[4] määrus, millega asutatakse Euroopa Liidu Varjupaigaamet,[5] varjupaigamenetluse määrus,[6] miinimumnõuete määrus,[7] uuesti sõnastatud vastuvõtutingimuste direktiiv[8] ja liidu ümberasustamisraamistiku määrus[9]. 2018. aasta septembris esitas komisjon ka muudetud ettepaneku määruse kohta, millega asutatakse Euroopa Liidu Varjupaigaamet[10].

Kuigi mitme ettepaneku käsitlemisel liiguti oluliselt edasi ning kaasseadusandjad jõudsid miinimumnõuete määruse, vastuvõtutingimuste direktiivi, liidu ümberasustamisraamistiku määruse, Eurodaci määruse ja esimese ELi varjupaigaameti loomist käsitleva ettepaneku osas esialgsele poliitilisele kokkuleppele, oli edasiminek Dublini määruse ja varjupaigamenetluse määruse ettepanekute osas tagasihoidlikum, seda peamiselt eriarvamuste tõttu nõukogus. Samuti ei olnud piisavalt toetust, et oleks saanud enne täieliku reformi suhtes kokkuleppele jõudmist leppida kokku vaid mõnes varjupaigareformi ettepanekus.

Koos käesoleva ettepanekuga esitab komisjon ettepaneku, millega muudetakse 2016. aasta varjupaigamenetluse määruse ettepanekut,[11] ja määruse ettepaneku, et kehtestada kolmandate riikide kodanike ja kodakondsuseta isikute taustakontroll välispiiridel[12]. Nendega ühendatakse sujuvalt rändemenetluse kõik etapid, sealhulgas uus sisenemiseelne etapp ja selliste kolmandate riikide kodanike kiirem tagasisaatmine, kellel ei ole õigust liitu jääda.

Lisaks esitab komisjon ettepaneku, millega muudetakse 2016. aasta Eurodaci määruse[13] uuesti sõnastatud ettepanekut, et luua selge ja järjepidev seos konkreetsete isikute ja nende suhtes kohaldatavate menetluste vahel, et aidata paremini kontrollida ebaseaduslikku rännet ja tuvastada ebaseaduslikku liikumist ning toetada uue solidaarsusmehhanismi rakendamist.

Komisjon esitab ka määruse ettepaneku kriisiolukordade ohjamise kohta, et sätestada kriisiolukordade ja vääramatu jõuga toimetulekuks vajalikud vahendid. Selle vahendi eesmärk on tegeleda erandolukordadega, kui tegemist on liikmesriiki ebaseaduslikult saabuvate kolmandate riikide kodanike või kodakondsuseta isikute massilise sissevooluga või sellise sissevoolu otsese ohuga. Sissevool peab olema ulatuselt ja olemuselt selline, et liikmesriigi varjupaiga-, vastuvõtu- või tagasisaatmissüsteem enam ei toimi, ning sellel võivad olla tõsised

---

3 COM(2016) 270 final.
4 COM(2016) 194 final.
5 COM(2016) 271 final.
6 COM(2016) 467 final.
7 COM(2016) 466 final.
8 COM(2016) 465 final.
9 COM(2016) 468 final.
10 COM(2018) 633 final.
11 ELT C […], […], lk […].
12 ELT C […], […], lk […].
13 ELT C […], […], lk […].

tagajärjed Euroopa ühise varjupaigasüsteemi ja liidu rändehaldussüsteemi toimimisele või see võib viib selleni, et selle kohaldamine ei ole enam võimalik. Määruses sätestatakse ka vääramatu jõuga seotud olukorrad.

1.2. Ettepaneku eesmärgid

Liikmesriikidevahelise vastastikuse usalduse loomiseks on vaja terviklikku lähenemisviisi rände haldamisele, et tagada ELi lähenemisviisi sidusus varjupaigaküsimustes, rände haldamises, välispiiride kaitses ja suhetes asjaomaste kolmandate riikidega, tunnistades samas, et üldise lähenemisviisi tulemuslikkus sõltub sellest, kas kõiki komponente käsitletakse koos ja lõimitult. Ettepanekus võetakse ka arvesse Euroopa Kohtu hiljutisi otsuseid liidetud kohtuasjades C-715/17, C-718/17 ja C-719/17, milles kohus leidis, et „siis tuleb [...] koormus põhimõtteliselt jagada kõigi teiste liikmesriikide vahel vastavalt solidaarsuse ja vastutuse liikmesriikide vahel õiglaselt jagamise põhimõttele, kuna ELTL artikli 80 kohaselt juhindutakse liidu varjupaigapoliitikas sellest põhimõttest.“

Komisjon tegi 2016. aastal ettepaneku süsteemi kohta, milles kriteeriumide hierarhia alusel rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest kord vastutavana kindlaks määratud liikmesriik jäi vastutama ka kõigi muude sama taotleja korduvate taotluste või täiendavate selgituste läbivaatamise eest. Süsteemi täiendati kohustusliku ja automaatse korrigeeriva jaotusmehhanismiga, mis põhines võrdlusalusel ja mis käivitati, kui liikmesriik sattus ebaproportsionaalse surve alla, tagades selge ja siduva süsteemi vastutuse jagamiseks liikmesriikide vahel. Euroopa Parlament võttis 16. novembril 2017 vastu läbirääkimisvolitused, mis sisaldasid ettepanekut asendada esmase sisenemise kriteerium ja esimese taotluse vaikimisi kriteerium jaotussüsteemiga, mille puhul taotlejal oleks võimalik valida üks neljast liikmesriigist, kellel on kõige vähem taotlusi. Nõukogus ei suutnud liikmesriigid ühises lähenemisviisis kokku leppida ja läbirääkimised seiskusid.

Selleks et saada üle praegusest ummikseisust ning luua rände- ja varjupaigapoliitikale laiem ja kindel raamistik, kavatseb komisjon 2016. aasta ettepaneku tagasi võtta. Käesolev ettepanek tunnistab kehtetuks ja asendab Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määruse (EL) nr 604/2013, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest (edaspidi „Dublini III määrus“).

Käesoleva ettepaneku eesmärk on eelkõige järgmine:

- luua ühine raamistik, mis toetab varjupaiga- ja rändehalduse terviklikku lähenemisviisi ning põhineb integreeritud poliitikakujundamise ning solidaarsuse ja vastutuse õiglase jagamise põhimõtetel;
- tagada uue solidaarsusmehhanismi kaudu vastutuse jagamine, kehtestades süsteemi, mille kaudu saavutada pidev solidaarsus tavaolukorras ja abistada liikmesriike tulemuslike meetmetega (ümberpaigutamine või tagasisaatmise toetamine ja muud meetmed, millega tugevdada liikmesriikide suutlikkust varjupaiga, vastuvõtmise ja tagasisaatmise valdkonnas ning välismõõtmes), et hallata rännet praktikas, kui nad sattuvad rändesurve alla. See lähenemisviis hõlmab ka solidaarsusega seotud erimenetlust, mida kohaldatakse otsingu- ja päästeoperatsioonide järgselt saabunud isikute suhtes;
- parandada süsteemi suutlikkust määrata tõhusalt ja tulemuslikult kindlaks rahvusvahelise kaitse taotluse eest vastutav liikmesriik. Eelkõige piiraks see kohustuse

äralangemise klausleid ja võimalusi vastutuse üleminekuks teisele liikmesriigile taotleja käitumise tõttu ning lühendaks oluliselt palvete saatmise ja vastuste saamise tähtaegu, et oleks võimalik taotlejate eest vastutav liikmesriik kiiremini kindlaks määrata ja seeläbi tagada kiirem juurdepääs rahvusvahelise kaitse andmise menetlusele;
- pärssida kuritarvitamist ja hoida ära taotlejate ebaseaduslik liikumine ELi piires, eelkõige pannes taotlejatele selge kohustuse esitada taotlus liikmesriigis, kuhu ta esimesena sisenes või kus ta seaduslikult viibib, ja jääda vastutavasse liikmesriiki. See eeldab ka proportsionaalseid materiaalseid tagajärgi, kui taotleja oma kohustusi ei täida.

1.3. Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega

Rahvusvahelise kaitse taotluse eest vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise süsteem on Euroopa ühise varjupaigasüsteemi nurgakivi. See on tihedalt seotud varjupaigavaldkonna õigusaktide ja poliitikavahenditega, eelkõige varjupaigamenetluse, rahvusvahelise kaitse saamise kriteeriumide, vastuvõtutingimuste ja ümberasustamisega.

Käesolev ettepanek on kooskõlas ka Schengeni piirieeskirjades sätestatud välispiirikontrolli käsitlevate normidega ning aitab saavutada välispiiride tõhusa haldamise eesmärki, mis on vajalik eeldus isikute vabaks liikumiseks liidus. Laiendades rändeprobleemide lahendamise meetmete ulatust, vähendab ettepanek veelgi vajadust piirikontrolli taaskehtestamise järele.

Lisaks tagatakse kooskõla tulemusliku Euroopa integreeritud piirihaldusega liidu ja riiklikul tasandil, nagu on määratletud Euroopa piiri- ja rannikuvalve määruses. Euroopa integreeritud piirihaldus on vajalik eeldus isikute vabaks liikumiseks liidus ning vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala oluline osa. See on kesksel kohal ka käesolevas ettepanekus ja aitab kaasa integreeritud poliitika põhimõtte rakendamisele, et parandada käesolevas ettepanekus ette nähtud terviklikku lähenemisviisi rände haldamisele.

Käesolev ettepanek on täielikult kooskõlas uue rände- ja varjupaigaleppe teatise ja selle kaasnevate algatuste tegevuskavaga, sealhulgas varjupaigamenetluse määruse sihipärase muutmise ettepanekuga ja taustakontrolli kehtestava määrusega, millega tagatakse, et rändajatele tehakse isikusamasuse, tervise- ja julgeolekukontroll ning nad suunatakse kas tagasisaatmis- või varjupaigamenetlusse ja vajaduse korral varjupaiga- või tagasisaatmise piirimenetlusse, mis on sätestatud varjupaigamenetluse määruse muutmisettepanekus. See on kooskõlas ka ettepanekuga,[14] millega muudetakse 2016. aasta uuesti sõnastatud Eurodaci määruse ettepanekut.

Käesolev ettepanek on täielikult kooskõlas ka rändevaldkonna valmisoleku- ja kriisikavaga, millega luuakse tegevusraamistik rändevoogude ja rändeolukorra seiramiseks ja ennetamiseks, vastupidavuse suurendamiseks ning rändekriisile koordineeritud reageerimise korraldamiseks. Eelkõige kasutatakse ettepanekus täiel määral ära tegevuskava alusel loodud võrgustiku koostatud aruandeid ja tegevust.

Ettepanekuga tugevdatakse veelgi ELi tagasisaatmise õigusraamistikku ja poliitikat, tugevdades liidu suutlikkust teha koostööd kolmandate riikidega mehhanismi abil, mis annab komisjonile õiguse kaaluda ja esitada meetmeid sellise koostöö parandamiseks, minnes kaugemale viisaeeskirjaga juba ette nähtud meetmetest.

[14] ELT C […], […], lk […].

Kooskõla on tagatud ka juba saavutatud esialgsete poliitiliste kokkulepetega ning komisjon toetab neid täielikult. Need kokkulepped puudutavad miinimumnõuete määrust, uuesti sõnastatud vastuvõtutingimuste direktiivi, liidu ümberasustamisraamistiku määrust ja Euroopa Liidu Varjupaigaameti loomise määrust. Nende ettepanekute aluseks olevad eesmärgid on jõus ka praegu ja seepärast tuleks nende ettepanekute suhtes võimalikult kiiresti kokkuleppele jõuda.

Arvestades aga, et 4. mail 2016 avaldatud Dublini määruse ettepaneku suhtes ei jõutud kokkuleppele ja käesolev ettepanek sisaldab uut struktureeritud solidaarsusmehhanismi ja selles võetakse arvesse ka muid 2016. aastal kavandatud muudatusi, näiteks tagasivõtmisteated ja vastutuse ülemineku piiramine, mille peamine eesmärk oli muuta Dublini määruse kohase üleandmiseni viivad menetlused tulemuslikumaks, tuleb kõnealune ettepanek tagasi võtta.

Komisjon tegi ka 2015. aasta septembris ettepaneku kriisiolukorras ümberpaigutamise mehhanismi kohta,[15] et töötada välja struktuurne lahendus Kreekas ja Itaalias kogetuga sarnastele kriisiolukordadele, mis viisid nõukogu 2015. aasta septembris kahe ümberpaigutamisotsuse[16] vastuvõtmiseni. Varjupaiga- ja rändehalduse määruse ettepanek sisaldab sätteid, mis puudutavad rändesurve ajal rändevoogude tegeliku olukorraga toimetulekut ümberpaigutamise ja tagasisaatmise toetamise teel, ning ka rände- ja varjupaigavaldkonnas kriisi ja vääramatu jõuga seotud olukordi käsitleva määruse ettepanekuga nähakse kriisiolukordade struktuurseks lahendamiseks ümberpaigutamise ja tagasisaatmise toetamise kohta ette konkreetsed normid. Seepärast kavatseb komisjon võtta tagasi 2015. aasta septembri ettepaneku kriisiolukorras ümberpaigutamise mehhanismi kohta ja tunnistada kehtetuks ajutise kaitse direktiivi[17].

1.4. Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega

Käesolev ettepanek on kooskõlas uues rände- ja varjupaigaleppes sätestatud tervikliku pikaajalise lähenemisviisiga rände haldamisele ja see puudutab rändepoliitika seadmist suhetes kolmandatest riikidest partneritega kesksele kohale; välispiiride haldamise integreerimist laiemasse ELi rände haldamise poliitikasse; lünkadeta, õiglaste ja tõhusate varjupaiga- ja tagasisaatmismenetluste loomist ning liikmesriikidevahelisel usaldusel põhineva Schengeni vaba liikumise ala tugevdamist. Selle lähenemisviisi oluline osa on edendada seaduslikke võimalusi ELi jõudmiseks, et meelitada ELi tööturule andekaid inimesi ning pakkuda kaitset seda vajavatele isikutele ümberasustamise ja muude täiendavate kaitsevõimaluste kaudu ning töötada välja sihtotstarbelised poliitikameetmed, et aidata kolmandate riikide kodanikel integreeruda Euroopa ühiskonda.

Käesoleva määrusega võetakse kasutusele raamistik, milles võetakse omaks kogu rändeteed arvestav lähenemisviis rände haldamisele, luues partnerlusi kolmandate riikidega, ja aidatakse seeläbi kaasa ELi kolmandate riikidega partnerlusel põhineva ambitsioonika ja laiaulatusliku välispoliitika eesmärkide saavutamisele. See tagab ka kooskõla liidu humanitaareesmärkidega, toetades pagulasi kolmandates riikides.

---

15 COM(2015) 450 final.

16 Nõukogu 14. septembri 2015. aasta otsus 2015/1523 ja nõukogu 22. septembri 2015. aasta otsus (EL) 2015/1601.

17 Nõukogu 20. juuli 2001. aasta direktiiv 2001/55/EÜ miinimumnõuete kohta ajutise kaitse andmiseks ümberasustatud isikute massilise sissevoolu korral ning meetmete kohta liikmesriikide jõupingutuste tasakaalustamiseks nende isikute vastuvõtmisel ning selle tagajärgede kandmisel (EÜT L 212, 7.8.2001, lk 12).

Käesolev ettepanek on kooskõlas taustakontrolli ettepanekuga ja aitab järelevalvemehhanismi ettenägemisega eelkõige kaasa põhiõiguste tugevale kaitsele. Määruse ettepanekus, millega kehtestatakse kohustus kontrollida välispiiridel kolmandate riikide kodanikke, kes põhimõtteliselt ei vasta riiki sisenemise tingimustele, tehakse ettepanek uue järelevalvemehhanismi kohta, et tagada põhiõiguste järgimine kogu kontrolli vältel ja põhiõiguste rikkumise kohta esitatud väidete nõuetekohane uurimine. Kõnealune järelevalve on osa kavandatava määruse juhtimissätetest, mille järgi peaksid liikmesriigid integreerima taustakontrolli määruse kohase riikliku järelevalvemehhanismi tulemused kavandatava määrusega ette nähtud riiklikesse strateegiatesse. Lisaks sisaldab iga-aastane rände haldamise aruanne ka järelevalvet puudutava aruandluse tulemusi ja vajaduse korral tehakse ettepanekud selle täiendamiseks.

Selleks et toetada solidaarsusmeetmeid, mis on suunatud ümberpaigutamisele ja sellele järgnevatele üleandmistele, lisaks neile, mis on hõlmatud liikmesriikide vastutuse kindlaksmääramise menetlustega, nähakse käesoleva ettepanekuga ette ühekordsed maksed liikmesriikidele, ning see on täielikult kooskõlas ELi eelarvega, et soodustada selliste meetmete võtmist ja määruse tõhusat kohaldamist.

Käesoleva ettepanekuga tugevdatakse veelgi julgeolekuvaldkonna poliitikat. Käesolevaga määrusega on ette nähtud erinormid, mille alusel tehakse vastutus rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest kiiresti kindlaks, kui isik kujutab endast ohtu riigi julgeolekule ja avalikule korrale, ning selliste isikute võimalik üleandmine teistele liikmesriikidele hoitakse ära. Seetõttu tugevdatakse ettepanekuga ka julgeolekueesmärki, mis on sätestatud taustakontrolli määruse ettepanekus, mille kohaselt on selline julgeolekukontroll kohustuslik.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

2.1. Õiguslik alus

Käesoleva ettepanekuga tunnistatakse kehtetuks ja asendatakse määrus (EL) nr 604/2013 ning laiendatakse selle kohaldamisala, et hõlmata ühine raamistik, millega aidatakse kaasa rände haldamise terviklikule lähenemisviisile ja kehtestatakse ulatuslikum solidaarsuse käsitus ning see tuleks seetõttu võtta vastu korrektsel õiguslikul alusel ehk Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 78 teise lõigu punkti e ja artikli 79 teise lõigu punkti c alusel kooskõlas seadusandliku tavamenetlusega.

2.2. Muutuv geomeetria

Määrus 604/2013 on Iirimaa jaoks siduv, sest ta on Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolli (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) alusel teatanud oma soovist osaleda kõnealuse määruse vastuvõtmises ja kohaldamises.[18]

Eespool nimetatud protokolli kohaselt võib Iirimaa otsustada osaleda käesoleva ettepaneku vastuvõtmises. Ta võib selle otsuse teha ka pärast ettepaneku vastuvõtmist.

Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud Taani seisukohta käsitleva protokolli kohaselt ei osale Taani Euroopa Liidu toimimise lepingu V jaotise alusel ettepandud meetmete võtmisel nõukogus (välja arvatud meetmed, millega määratakse

[18] Sama kehtib Ühendkuningriigi suhtes väljaastumislepingu kohasel üleminekuperioodil.

kindlaks kolmandad riigid, kelle kodanikel peab olema viisa liikmesriikide välispiiride ületamiseks, või ühtse viisavormiga seotud meetmed). Võttes siiski arvesse, et Taani kohaldab kehtivat Dublini määrust Euroopa Ühendusega 2006. aastal sõlmitud rahvusvahelise lepingu alusel,[19] peab ta selle lepingu artikli 3 kohaselt komisjonile teatama oma otsusest, kas ta kavatseb rakendada muudetud määruse III, V ja VII osa või mitte.

2.3. Ettepaneku mõju Dublini süsteemiga assotsieerunud ELi mittekuuluvatele riikidele

Lisaks sellele, et mitu ELi mittekuuluvat riiki on assotsieerunud Schengeni *acquis*'ga, on liit sõlminud mitu lepingut nende riikide assotsieerimiseks ka Dublini/Eurodaci *acquis*'ga:

– Islandi ja Norra assotsieerimisleping sõlmiti 2001. aastal;
– Šveitsi assotsieerimisleping sõlmiti 28. veebruaril 2008;
– Liechtensteini assotsieerimisprotokoll sõlmiti 7. märtsil 2011.

Selleks et kehtestada õigused ja kohustused Taani (kes, nagu eespool selgitatud, assotsieeriti Dublini/Eurodaci *acquis*'ga rahvusvahelise lepingu kaudu) ja eespool nimetatud assotsieerunud riikide vahel, sõlmiti liidu ja assotsieerunud riikide vahel veel kaks protokolli[20].

Kooskõlas kolme eespool osutatud lepinguga kiidavad assotsieerunud riigid Dublini/Eurodaci *acquis*' ja selle edasiarendamise vastuväideteta heaks. Nad ei osale ühegi Dublini *acquis*'d muutva või sellel põhineva õigusakti (sealhulgas käesoleva ettepaneku) vastuvõtmises, ent peavad komisjonile pärast seda, kui Euroopa Parlament ja nõukogu on õigusakti heaks kiitnud, ettenähtud tähtaja jooksul teatama, kas nad nõustuvad asjaomase õigusakti sisuga. Juhul kui Norra, Island, Šveits või Liechtenstein ei nõustu Dublini/Eurodaci *acquis*'d muutva või sellel põhineva õigusaktiga, lõpetatakse nendega sõlmitud asjaomased lepingud, välja arvatud juhul, kui lepingute alusel loodud ühis-/segakomitee otsustab ühehäälselt teisiti.

Kavandatava määruse reguleerimisese on eespool nimetatud lepingute omast laiem, sätestades tervikliku lähenemisviisi, mis põhineb rände haldamise ühisel raamistikul, säilitades samal ajal põhisätted, mis on seotud vastutuse kindlaksmääramisega rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest ja mis jäävad määruse oluliseks osaks. Selleks et tagada, et Taani ja assotsieerunud riikidega sõlmitud lepingud, millega reguleeritakse nende Dublini süsteemis osalemist, säiliks, on Taani, Norra, Islandi, Šveitsi ja Liechtensteini suhtes siduvad üksnes käesoleva määruse III, V ja VII osa, kui see õigusakt vastu võetakse.

---

[19] Leping Euroopa Ühenduse ja Taani Kuningriigi vahel, mis käsitleb kriteeriumide ja mehhanismide kehtestamist selle riigi määramiseks, kes vastutab Taanis või mõnes teises Euroopa Liidu liikmesriigis esitatud varjupaigataotluse läbivaatamise eest, ning sõrmejälgede võrdlemise Eurodac-süsteemi kehtestamist Dublini konventsiooni tõhusa kohaldamise eesmärgil (ELT L 66, 8.3.2006, lk 38).

[20] Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelisele lepingule (mis käsitleb liikmesriigis või Šveitsis esitatud varjupaigataotluse läbivaatamise eest vastutava riigi määratlemise kriteeriume ja mehhanisme) lisatud Euroopa Ühenduse, Šveitsi Konföderatsiooni ja Liechtensteini Vürstiriigi vaheline protokoll (sõlmitud 24. oktoobril 2008; ELT L 161, 24.6.2009, lk 8) ning Euroopa Ühenduse ning Islandi Vabariigi ja Norra Kuningriigi vahelisele lepingule (mis käsitleb kriteeriumide ja mehhanismide kehtestamist selle riigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis või Islandil või Norras esitatud varjupaigataotluse läbivaatamise eest) lisatud protokoll (ELT L 93, 3.4.2001).

2.4. Subsidiaarsus

Euroopa Liidu toimimise lepingu V jaotisega, milles käsitletakse vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala, antakse teatavad volitused neis küsimustes Euroopa Liidule. Selliseid volitusi tuleb teostada kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikliga 5, st ainult juhul, kui, ja niisuguses ulatuses, milles liikmesriigid ei suuda kavandatava meetme eesmärke täielikult saavutada ning seepärast saaks kavandatava meetme ulatust ja mõju arvestades neid paremini saavutada Euroopa Liidu tasandil.

Käesoleva ettepanekuga ühtlustatakse kehtivaid norme, mis on sätestatud määruses (EL) nr 604/2013, ja selle eesmärk on tagada nende normide korrektne kohaldamine, millega piiratakse kolmandate riikide kodanike liikmesriikidevahelist ebaseaduslikku liikumist, mis on piiriülene probleem. Neid norme täiendab uus solidaarsusmehhanism, millega võetakse kasutusele süsteem selliste olukordade jaoks, kus liikmesriigid sattuvad rändesurve alla. Selle lähenemisviisiga nähakse ette ka selliste solidaarsusmeetmete lisamine, mida kohaldatakse otsingu- ja päästeoperatsioonide järgselt saabunud isikute suhtes ja millega toetatakse liikmesriike, kes puutuvad kokku selliste saabujatega seotud probleemidega.

Nende eesmärkide saavutamine eeldab ELi tasandi meetmeid, sest nad on olemuselt piiriülesed. On selge, et üksikute liikmesriikide võetud meetmed ei saa ühise probleemi puhul rahuldavalt täita vajadust ELi ühise lähenemisviisi järele.

2.5. Proportsionaalsus

Kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud proportsionaalsuse põhimõttega ei lähe käesolev määrus kaugemale sellest, mis on vajalik nimetatud eesmärkide saavutamiseks.

Mis puudutab ühisel raamistikul põhinevat terviklikku lähenemisviisi, siis käesoleva määrusega kehtestatakse sellise lähenemisviisi peamised põhimõtted, mida toetab selle rakendamiseks vajalik järelevalve- ja juhtimisstruktuur. Integreeritud poliitikakujundamise ning solidaarsuse ja vastutuse õiglase jagamise põhimõtete kaudu on liikmesriikidel ühine huvi tagada rände haldamise ühtne rakendamine ELi tasandil. Need sätted ei lähe olukorra tõhusa lahendamise eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.

Rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise normide ühtlustamiseks kavandatud muudatused piirduvad sellega, mis on vajalik süsteemi tõhusa toimimise võimaldamiseks nii seoses taotlejate kiirema juurdepääsuga rahvusvahelise kaitse andmise menetlusele kui ka liikmesriikide haldusasutuste suutlikkusega süsteemi kohaldada.

Mis puudutab uue solidaarsusmehhanismi kehtestamist, siis ei ole määrusega (EL) nr 604/2013 selle praeguses redaktsioonis ette nähtud vahendeid selliste olukordade lahendamiseks, kus liikmesriigid sattuvad rändesurve alla. Lisaks ei käsitleta kehtivas määruses otsingu- ja päästeoperatsioonide järgselt saabuvate isikutega seotud eriolukorda. Ettepanekus esitatud solidaarsussätetega püütakse seda lünka täita. Need sätted ei lähe olukorra tõhusa lahendamise eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.

2.6. Vahendi valik

Arvestades, et kehtiv Dublini mehhanism loodi määrusega, kasutatakse sama õiguslikku vahendit, et võtta kasutusele terviklik lähenemisviis, mille aluseks on rände tulemusliku

haldamise ühine raamistik, ühtlustades Dublini mehhanismi ja täiendades seda solidaarsusmehhanismiga.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

Teadmiste kogumine kehtivate õigusaktide rakendamise ja kohaldamise kohta

3.1. Tõendipõhine poliitikakujundamine

Komisjon on olukorda analüüsinud ja analüüsi tulemused on üksikasjalikumalt esitatud komisjoni talituste töödokumendis, mis on lisatud uuele rände- ja varjupaigaleppele ning selle seadusandlikele ja muudele kui seadusandlikele ettepanekutele. Selles tuuakse välja rände haldamise valdkonna hiljutised suundumused ning rõhutatakse, et rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise süsteemi reformi taaskäivitamine ja koormuse jagamise uus moodus on uue lähtekoha kesksed elemendid.

Analüüsis rõhutatakse, et kuigi ebaseaduslike saabumiste arv on alates kriisi haripunktist 2015. aastal järsult (92 %) vähenenud, on endiselt mitmeid struktuurseid probleeme, mis panevad liikmesriikide varjupaiga-, vastuvõtu- ja tagasisaatmissüsteemid surve alla. Probleeme valmistab näiteks üha suurem hulk rahvusvahelise kaitse taotlejaid, kellel puudub põhjendatud alus kaitse saamiseks ja kes tõenäoliselt ELis kaitset ei saa. Selliste taotluste tagajärjel suureneb halduskoormus ja viibib kaitse andmine neile, kes seda tõeliselt vajavad, ning püsib rändajate edasiliikumine ELis. Lisaks tuleb tunnistada probleeme, millega liikmesriikide ametiasutused puutuvad kokku taotlejate ja oma töötajate ohutuse tagamisel seoses COVID-19 kriisiga.

Kuigi ebaseaduslike saabujate arv on aja jooksul vähenenud, on nende rändajate osakaal, kes saabuvad riikidest, mille puhul on taotluste rahuldamise määr alla 20 %, kasvanud 13 %-lt 2015. aastal 55 %-le 2018. aastal. Samal ajal on suurenenud ka keerukate juhtumite osakaal, mille menetlemine on ressursimahukam. Kolmandate riikide kodanikud, kes selgelt vajasid rahvusvahelist kaitset ja saabusid aastatel 2015–2016, on osaliselt asendunud selliste riikide kodanikega, kelle taotluste rahuldamise määr on ebaühtlasem. Hoolimata sellest, et ebaseaduslike saabujate arv on kogu ELis vähenenud, on rahvusvahelise kaitse taotluste arv jätkuvalt kasvanud ja saabujate arvu suhtes esitatakse neid neli korda rohkem. See suundumus viitab sellele, et taotlejad ei esita taotlust liikmesriigis, kuhu nad esimesena saabuvad, vaid nad esitavad ELis korduvaid rahvusvahelise kaitse taotlusi, ja sellele, et praegust Dublini süsteemi on vaja reformida. Püsivad ka otsingu- ja päästeoperatsioonide järgsete maabumistega seotud probleemid. 2019. aastal maabusid pooled kõikidest ebaseaduslikult meritsi saabunutest otsingu- ja päästeoperatsioonide järgselt, pannes teatavad liikmesriigid erilise surve alla üksnes nende geograafilise asukoha tõttu.

Analüüsist nähtub, et kolmandate riikide kodanikud, kelle rahvusvahelise kaitse taotlused lükatakse tagasi – ehk ELis igal aastal ligikaudu 370 000 isikut[21] – tuleb suunata tagasisaatmismenetlusse. Komisjonile kättesaadava statistika järgi moodustavad need igal aastal tehtud tagasisaatmisotsuste koguarvust umbes 80 %[22]. Selliste rahvusvahelise kaitse taotlejate kasvav osakaal, kes tõenäoliselt ELis sellist kaitset ei saa, viib selleni, et koormus

[21] Menetlevate ametiasutuste poolt aastatel 2015–2019 tehtud tagasilükkavate varjupaigaotsuste keskmine arv EL 27s.

[22] Aastatel 2015–2019 tehtud tagasilükkavate varjupaigaotsuste keskmise arvu ja tagasisaatmisotsuste keskmise arvu (456 625) suhe on 81,6 % tehtud tagasisaatmisotsuste koguarvust.

suureneb mitte ainult taotluste menetlemisel, vaid ka selliste ebaseaduslike rändajate tagasisaatmisel, kes ei ole rahvusvahelist kaitset üldse taotlenudki või kelle taotlused on tagasi lükatud, sealhulgas põhjusel, et need on ilmselgelt põhjendamatud või vastuvõetamatud. Loomulikult mõjutab see ka seda, kui kiiresti antakse rahvusvaheline kaitse neile, kes seda tõeliselt vajavad.

Analüüsist selgub, et Euroopa varjupaiga- ja rändepoliitika kujundamisel ja rakendamisel on olulisi struktuurilisi nõrkusi ja puudusi. Liikmesriikide varjupaiga- ja tagasisaatmissüsteemid on suures osas ühtlustamata ja see on toonud kaasa erinevused kaitsestandardites, menetluste ebatõhususe ja soodustanud rändajate ebaseaduslikku liikumist Euroopas, et otsida paremaid vastuvõtutingimusi ja väljavaateid elamiseks ning sellel on olnud Schengeni alale soovimatu mõju. Rände haldamist võib vaadelda erinevate poliitikavaldkondade perspektiivist, neist igal oma fookus ja osalejad. Iga poliitikavaldkond püüab lahendada üksikuid probleeme, hoomamata, kuidas see mõjutab rände haldamise üldist raamistikku ja sobitub terviklikku raamistikku, mis on vajalik, et hästi hallatud süsteemist oleks kasu. Põhjendusdokumendis tunnistatakse, et selles valdkonnas puudub integreeritud poliitikakujundamine, mis koondaks eri poliitikavaldkonnad ühtseks tervikuks.

Lisaks tuuakse selles välja, et kõikide liikmesriikide jaoks toimiva kestliku süsteemi puudumine mõjutab võimalust tagada kohene ja tegelik reageerimine välistele teguritele. Eelkõige on praeguses Dublini süsteemis ja Euroopa ühises varjupaigasüsteemis üldiselt puudu struktureeritud solidaarsusmehhanism, kuigi surve üksikutele liikmesriikidele võib oluliselt varieeruda ning muutuda äkitselt ja ettearvamatult.

Lisaks vähendab kogu rände haldamise süsteemi tulemuslikkust asjaolu, et puudub sidus ELi lähenemisviis, mis hõlmaks tagasilükkava varjupaigaotsuse tõttu seadusliku riigis viibimise lõpetamise ja tagasisaatmismenetluste algatamise, sealhulgas kolmandatesse riikidesse tagasivõtmise taotlemise vahelist seost. Lisaks on andmed ebapiisavad või ebausaldusväärsed või andmeallikaid ei kasutata tervikliku pildi saamiseks piisavalt tõhusalt. Kvantitatiivsed andmed, mida liikmesriigid esitasid 2020. aasta jaanuaris neis täheldatud ebaseadusliku liikumise intensiivsuse kohta, olid napid: 19 liikmesriiki osutas saadud rahvusvahelise kaitse taotluste arvule ning mõnel juhul ka sissetulevatele/väljaminevatele Dublini määruse kohaste üleandmispalvete arvule.

Neid probleeme saab lahendada Euroopa varjupaiga- ja rändesüsteemi tõhusamaks, terviklikumaks ja kestlikumaks muutmise teel, vaadeldes ELi rändehaldust kui poliitikavaldkondade kogumit, mis põhineb integreeritud poliitikakujundamisel ja normidel ning mille iga üksiku osa tõhusus ja puudused mõjutavad süsteemi tervikuna.

Lisaks osutab analüüs vajadusele laiema solidaarsuse kontseptsiooni järele. Selline solidaarsuse kontseptsioon peaks olema olemuselt kohustuslik, et suuta prognoositavalt ja tulemuslikult reageerida muutuvale olukorrale, kus liitu suunduvate segarändevoogude osakaal suureneb, ning tagada vastutuse õiglane jagamine kooskõlas aluslepinguga. Ühe liikmesriigi toetamist teise poolt on vaja mitte ainult nende taotlejate ümberpaigutamiseks, kelle suhtes ei kohaldata piirimenetlust, vaid mõnikord ka teiste rühmade puhul, nagu piirimenetluses olevad taotlejad ja ka rahvusvahelise kaitse saajad. Lisaks peaks liikmesriikidel olema võimalus tugineda solidaarsusele tagasisaatmise valdkonnas, et suuta paremini hallata üha kasvavaid segarändevooge. Pealegi on tõendeid selle kohta, et solidaarsus liikmesriikide vahel, kes on osalenud suutlikkuse suurendamises ja muudes toetusvaldkondades, on olnud rändesurve alla sattunud liikmesriigi abistamisel tulemuslik.

Varasematest ja pooleliolevatest solidaarsuskavadest saadud õppetunnid näitavad, et solidaarsus peaks olema otsingu- ja päästeoperatsioonide järgsete maabumistega seoses kättesaadav kogu aeg. Põhjendusdokumendis rõhutatakse ka, et rändesurve tuleneb erinevatest teguritest ja selle hindamisel tuleks lähtuda mitmest kriteeriumist, mis ulatuvad varjupaigavaldkonnast rändeolukorrani nii liikmesriikides kui ka ELis tervikuna (terviklik kvalitatiivne hindamine).

Lisaks on mõnel juhul osutunud tulemuslikuks ka varjupaiga-, vastuvõtu- ja tagasisaatmissüsteemide nõuetekohase toimimise ning piirihalduse toetamine. Ka liikmesriikide vastastikusest toest ja toest ELi tasandil, et parandada ja tugevdada suhteid teatavate kolmandate riikidega, eelkõige seoses tagasivõtmisega, võib teatavatel juhtudel mõne liikmesriigi jaoks olla konkreetset abi.

Lõpetuseks rõhutatakse põhjendusdokumendis vajadust lihtsustada ja tõhustada norme, mille alusel määrata kindlaks rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutav liikmesriik. Kehtiva Dublini süsteemi kohaste vastutusnormidega seotud probleeme käsitletakse uues ettepanekus mitme meetme abil. Mõned ettepanekud esitati juba 2016. aastal ja mõned neist põhinevad kehtivatel Dublini normidel.

Liikmesriikide vastutust rände eest tuleb samuti kohandada, et võtta arvesse uut olukorda, ja jagada see õiglaselt, pidades silmas rände haldamise laiemat raamistikku. On vaja ühiseid norme selle kohta, kuidas toimida segarändevoogudega kas siis saabumisel või välispiiridel kontrolli vältinud kolmandate riikide kodanike kinnipidamisel sisemaal, et isikuid tuvastada ning teha tervise- ja julgeolekukontrolle, tuginedes esmase vastuvõtu süsteemi raames juba välja töötatud tavadele. ELi ametitelt ja ELi rahalistest vahenditest peaks tulema täiendav ja ulatuslik toetus nii selleks, et aidata liikmesriikidel osaleda solidaarsusmeetmetes, mida nad peavad tegema, kui ka selleks, et tulla toime rändevoogudega seotud erinevate kohustustega.

3.2. Praegu kehtivate õigusaktide järelhindamine või toimivuse kontroll

Euroopa rände tegevuskavas võetud kohustuse alusel tellis komisjon 2016. aastal Dublini süsteemi hindamiseks välisuuringud[23]. Hindamise käigus hinnati Dublini III määruse tulemuslikkust, tõhusust, asjakohasust, järjepidevust ja ELi lisaväärtust. Uuriti, kui ulatuslikult käsitletakse määruses selle eesmärke, ELi laiemaid poliitikavajadusi ja sihtsidusrühmade vajadusi[24]. Hindamine hõlmas ka süvauuringut Dublini III määruse praktilise rakendamise kohta liikmesriikides[25]. Allpool on kokkuvõtvalt esitatud peamised järeldused ning neid on üksikasjalikumalt kirjeldatud komisjoni talituste töödokumendis, mis on lisatud uuele leppele ja selle ettepanekutele. Lisaks palus Euroopa Parlament 2020. aasta

[23] Hinnang ja rakendusaruanded on kättesaadavad aadressil http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-wedo/policies/asylum/examination-of-applicants/index_en.htm.

[24] Hindamine põhines dokumentide analüüsil, kvantitatiivsel analüüsil ja konsultatsioonidel õigus- ja poliitikanõustajatega kokku 19 liikmesriigis (BE, BG, CH, CY, EL, FR, HR, HU, IT, LT, LV, MT, NL, NO, PL, RO, SE, SI, SK). Dublini III määruses osalevalt ülejäänud 12 liikmesriigilt ei saadud teavet õigel ajal, et selle oleks saanud aruandesse lisada.

[25] Konsulteeriti mitmesuguste sidusrühmadega, sealhulgas: Dublini üksused liikmesriikide varjupaigaasutustes, õigus- ja poliitikanõustajad, vabaühendused, advokaadid/õigusnõustajad, vaidlustamise ja läbivaatamisega tegelevad asutused, õiguskaitseasutused, kinnipidamisasutused, rahvusvahelise kaitse taotlejad ja/või saajad. Kokku viidi läbi 142 intervjuud. Kohapealseid külastusi tehti 15 liikmesriigis (AT, BE, DE, EL, FR, HU, LU, IT, MT, NL, NO, PL, SE, UK, CH) ja 16 liikmesriigis (BG, CY, CZ, DK, EE, ES, FI, HR, IE, LT, LV, PT, RO, SI, SK, LI) kasutati telefoniintervjuusid.

veebruaris Euroopa Põgenike ja Pagulaste Nõukogul (ECRE) teha uuringu teemal „Dublin Regulation on international protection applications“[26].

Dublini III määruse asjakohasus

Rahvusvahelise kaitse taotluse eest vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise süsteem on ELi varjupaigaalase *acquis*’ nurgakivi ja selle eesmärgid on jätkuvalt asjakohased. Kuni liidus eksisteerivad eraldi riiklikud varjupaigasüsteemid, on ELi õigusakt, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanism vastutava liikmesriigi kindlaksmääramiseks, olulise tähtsusega. Selleta peaksid liikmesriigid lootma ajutistele kokkulepetele, nagu Dublini süsteemile eelnenud aegadel, mis teeks vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise äärmiselt keeruliseks. Hindamises jõuti järeldusele, et riiklikel ja kahepoolsetel vahenditel ei ole kokkuvõttes sama mõju, mistõttu võivad jääda menetlemata rahvusvahelise kaitse taotlused, mille puhul on ebaselge, millise riigi pädevusse nende menetlemine kuulub. Erinevaid seisukohti väljendati määruse tegeliku mõju kohta. Määrus peaks tagama taotlejale kiire juurdepääsu varjupaigamenetlusele ja panema aluse pikaajalisele strateegiale, mille tulemusel taotlejad loobuksid korduva taotluse esitamisest. Kuritarvitamise ärahoidmine muudaks varjupaigasüsteemi tõhusamaks ja vähendaks kogukulusid.

Ka hiljutises Euroopa Parlamendi uuringus leidis kinnitust, et selle praegustest puudustest hoolimata on vaja süsteemi, mille järgi üks liikmesriik vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest ühiste kriteeriumide ja nendega seotud tõendamisnõuete alusel.

Määruse rakendamine

Kõige olulisem probleem, millele juhiti komisjoni tellitud välisuuringus tähelepanu ja mida on kinnitanud ka liikmesriigid ja sidusrühmad konsultatsioonides, mida on peetud alates ajast, mil komisjon võttis oma ettepaneku 2016. aastal vastu, oli järjepideva ja nõuetekohase rakendamise puudumine liikmesriikides. Lisaks järeldati, et Dublini III määrus oli kavandatud puudulikult, mis tegi selle peamiste eesmärkide saavutamise raskemaks. Dublini III määruses sätestatud kriteeriumide tähtsusjärjestuses ei võeta arvesse liikmesriikide rändesüsteemide tegelikku koormust. Samuti ei seata sellega eesmärgiks jõupingutuste tasakaalustamist. Vastutuse kindlaksmääramise meetod aeglustab juurdepääsu varjupaigamenetlusele. Praeguse süsteemi raames võib juhtuda, et taotlejad peavad ootama kuni 10 kuud (tagasivõtmisteadete korral) või 11 kuud (vastuvõtmispalvete korral) enne, kui algab rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise menetlus. See kahjustab Dublini määruse eesmärki tagada taotlejale kiire juurdepääs varjupaigamenetlusele. Lisaks on kõikjal ELis jätkuvalt probleeme korduvate rahvusvahelise kaitse taotlustega. 2019. aastal oli 32 % taotlejatest juba esitanud varasemalt taotlusi teistes liikmesriikides. See näitab, et määrus ei ole eesmärgile takistada taotlejatel esitada korduvaid taotlusi ja seeläbi vähendada ebaseaduslikku liikumist üldse või eriti kaasa aidanud.

Samuti on selge, et Dublini III määrus ei olnud mõeldud selleks, et tegelda rändesurve olukordadega või vastutuse õiglase jagamisega liikmesriikide vahel. Selles ei võeta ka arvesse segarändevoogude haldamist ja sellest tulenevat survet, mida need rändevood liikmesriikide rändesüsteemidele avaldavad.

[26] Hindamisaruanne on kättesaadav aadressil https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/642813/EPRS_STU(2020)642813_EN.pdf.

3.3. Konsulteerimine sidusrühmadega

Rändega seotud poliitiline profiil viimastel aastatel ja läbirääkimised 2016. aasta ettepanekute üle tähendavad, et käesoleva määrusega reguleeritavaid küsimusi on juba mitmekülgselt ja üksikasjalikult arutatud. Lisaks konsulteeris komisjon mitmel korral Euroopa Parlamendi, liikmesriikide ja sidusrühmadega, et koguda nende seisukohti uue rände- ja varjupaigaleppe kohta.

Erilist tähelepanu pöörati koostööle Euroopa Parlamendiga, kes on korduvalt rõhutanud kestliku tervikliku lähenemisviisi olulisust varjupaiga- ja rändepoliitika seisukohast. Vajadust tervikliku rändekäsituse järele toetati ka Euroopa Parlamendi mitme fraktsiooni esitatud seisukohavõttudes, ning esitati üldine üleskutse viia töö rände- ja varjupaigaettepanekutega kiiresti lõpule. Euroopa Parlament on väljendanud seisukohta, et terviklikus rändekäsituses tuleks arvesse võtta ELi välismõõdet, suutlikkust tegeleda rände algpõhjustega ja luua uusi partnerlusi kolmandate riikidega, stabiilset otsingu- ja päästemehhanismi ning toetada tuleks ümberasustamist, seaduslikke võimalusi ja integratsioonimeetmeid.

Euroopa Parlament nõudis ka kohustuslikku solidaarsussüsteemi, mis hõlmaks ümberpaigutamist, ning tõi välja vajaduse pikaajaliste lahenduste ja tugeva solidaarsuse järele varjupaigameetmete valdkonnas. Sama vajadus ilmnes ka koroonaviiruse pandeemia kontekstis, et vältida humanitaarkriise.

Enne uue rände- ja varjupaigaleppega väljatulemist ja seejärel kogu leppe ettevalmistamise ajal on komisjonil olnud pidevad arutelud kõigi liikmesriikidega. Liikmesriigid mõistavad vajadust liikuda praeguse süsteemi puuduste lahendamisega edasi, vajadust uue õiglase vastutuse jagamise süsteemi järele, milles kõik liikmesriigid oleks kohustatud osalema, ja tugeva piirikaitse järele. Samuti mõistavad nad rände välismõõtme ja tagasisaatmise parandamise olulisust. Konsultatsioonietapis kiideti üldiselt heaks komisjoni kavatsus leida uusi solidaarsuse viise, näiteks tagasisaatmise toetamise kujul.

Samal ajal on Rumeenia, Soome, Horvaatia ja Saksamaa korraldanud eesistumise ajal rändepoliitika eri aspektide tuleviku üle nii strateegilisi kui ka tehnilisi mõttevahetusi, milles on neid aspekte veelkord rõhutatud.

Mitmel Soome eesistumise ajal korraldatud nõukogu foorumil, sealhulgas 24.–25. oktoobril 2019 Helsingis toimunud Tampere 2.0 konverentsil ja 6.–7. novembril 2019 Viinis toimunud Salzburgi foorumil, tervitasid liikmesriigid Euroopa Komisjoni kavatsust taaskäivitada Dublini reform, et leida uusi solidaarsuse vorme, milles kõik liikmesriigid saaksid sisukalt osaleda. Liikmesriigid rõhutasid, et solidaarsusmeetmed peaksid käima käsikäes vastutusmeetmetega. Lisaks rõhutasid nad, et kiiresti on vaja võidelda ebaseadusliku liikumise vastu ELis ning tagada nende isikute tagasisaatmine, kes rahvusvahelist kaitset ei vaja.

Komisjon on võtnud arvesse ka riiklike ja kohalike ametiasutuste,[27] vabaühenduste ja rahvusvaheliste organisatsioonide, näiteks ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti,[28] Rahvusvahelise Migratsiooniorganisatsiooni,[29] ning mõttekodade ja akadeemiliste ringkondade paljusid soovitusi selle kohta, millisena kavandada uut lähtekohta ja kuidas

[27] Näiteks „Berlin Action Plan on a new European Asylum Policy“, 25. november 2019, allakirjutanud 33 organisatsiooni ja linnavalitsust.

[28] UNHCR Recommendations for the European Commission’s proposed Pact on Migration and Asylum, jaanuar 2020.

[29] IOM Recommendations for the new European Union Pact on Migration and Asylum, veebruar 2020.

tegeleda praeguste rändeprobleemidega kooskõlas inimõiguste standarditega. Selleks et reformiga saaks alustada puhtalt lehelt, tuleks nende meelest läbi vaadata teatavad normid vastutuse kindlaksmääramise kohta ja ette näha kohustuslik solidaarsuse mehhanism, sealhulgas isikute jaoks, kes maabuvad otsingu- ja päästeoperatsiooni tulemusel. Vabaühendused propageerivad ka liikmesriikide ühist arusaamist vastutusest ja kutsusid üles lisama läbivaadatud Dublini normidesse alalisema ümberpaigutamise mehhanismi[30].

Komisjon on võtnud arvesse ka sidusrühmade seisukohti, mis puudutavad vajadust töötada tervikliku rände- ja varjupaigakäsituse kaudu välja rände haldamise terviklik lähenemisviis. Sidusrühmad, kellega konsulteeriti, on väljendanud oma seisukohti selle kohta, kuidas töötada välja uus solidaarsuse ja vastutuse õiglase jagamise põhimõte, ning on üldiselt tervitanud komisjoni kavatsust taaskäivitada Dublini määruse reform, et leida uusi solidaarsuse vorme.

Volinik Johansson korraldas mitmel korral ka sihipäraseid konsultatsioone kodanikuühiskonna organisatsioonidega, liikmesriikide asjaomaste kohalike vabaühenduste ning sotsiaal- ja majanduspartneritega. Konsultatsiooniprotsessis esitati konkreetseid soovitusi, milles keskenduti ühisele lähenemisviisile lapsega seotud standardite osas, järgides 2017. aasta teatist lapsrändajate kohta,[31] ning vajadusele luua süsteem, mis on õiglane ja tagab põhiõiguste kaitse.

Komisjon võttis arvesse ka Euroopa rändevõrgustiku[32] panust ja uuringuid, mis on algatatud võrgustiku eestvedamisel ja mille raames on viimastel aastatel tehtud mitmeid eriuuringuid ja sihtotstarbelisi päringuid.

3.4. Põhiõigused

Käesolev ettepanek on täielikult kooskõlas põhiõigustega, liidu üldpõhimõtete ja rahvusvahelise õigusega ning järgib neid.

Varjupaigataotlejate parem teavitamine käesoleva määruse kohaldamisest ning õigustest ja kohustustest, mis neil selle raames on, võimaldab neil oma õigusi paremini kaitsta. Nii vähendatakse ka ebaseaduslikku liikumist, sest paraneb varjupaigataotlejate valmidus süsteemi nõudeid järgida. Õiguskaitsevahendite kasutamise õiguse tõhusust parandatakse, määrates kindlaks edasikaebe ulatuse ja seades kohtutele eesmärgi teha otsused ühtlustatud tähtaja jooksul. Peatava toime taotlus tuleb lahendada ühtlustatud tähtaja jooksul.

Õigust isikuvabadusele ja liikumisvabadust tugevdatakse nende tähtaegade lühendamisega, mille kestel võib isikut kinni pidada määrusega ette nähtud erandjuhul ning üksnes kooskõlas vajaduse ja proportsionaalsuse põhimõttega.

Era- ja perekonnaelu austamist tugevdatakse, eelkõige määruse kohaldamisala laiendamisega, et hõlmata õed ja vennad ning transiidiriikides loodud perekonnad.

---

30 CEPS Project Report, *Search and rescue, disembarkation and relocation arrangements in the Mediterranean. Sailing Away from Responsibility?*, juuni 2019.

31 Lapsrändajaid käsitlevas algatuses kutsuti üles töötama välja ühine lähenemisviis kadunud (saatjata ja vanematest eraldatud) laste probleemi lahendamiseks, looma tulemuslikud mehhanismid inimkaubanduse ohtudega tegelemiseks ning võtma vastu lapsi puudutavad varjupaigamenetluste nõuded.

32 Kõik Euroopa rändevõrgustiku uuringud ja aruanded on kättesaadavad aadressil https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network_en.

Samuti on tugevdatud saatjata alaealiste õigusi lapse parimate huvide põhimõtte rakendamise selgema määratlemisega ja mehhanismi sätestamisega, mille puhul kõikides olukordades, mis on seotud alaealise üleandmisega, tehakse otsus lapse parimates huvides. Vastuvõtmispalve saatmise tähtaega on kohandatud, et võtta arvesse perekondade otsimise ja taasühinemisega seotud juhtumite keerukust. Tõendeid käsitlevaid norme on ühtlustatud, et tagada vastutuse kiire kindlaksmääramine ja tugevdada veelgi õigust perekonna ühtsusele. Samuti tuleb alati esmatähtsale kohale seada saatjata alaealiste ümberpaigutamine ning liikmesriikidele pakutakse sellega seoses suurema toetuse näol rahalist stiimulit.

Selleks et hoida ära ebaseaduslik liikumine, piiratakse ettepanekuga õigust materiaalsetele vastuvõtutingimustele liikmesriigiga, kus taotleja peab viibima, välja arvatud kõikide liikmesriikide kohustus tagada liidu õigusele, sealhulgas ELi hartale, ja rahvusvahelistele kohustustele vastav elatustase.

4. MÕJU EELARVELE

Käesoleva ettepaneku rakendamiseks vajalike rahaliste vahendite summa on ajavahemikuks 2021–2027 kokku 1 113 500 miljonit eurot. See kataks tegevuskulud, sealhulgas üleandmiskulud ühekordsete maksetena käesoleva määruse ettepaneku kohaste üleandmiste puhul ja solidaarsussätete alusel toimuvate ümberpaigutamiste puhul, mis on seotud rahvusvahelise kaitse taotlejate, rahvusvahelise kaitse saajate ja ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike ümberpaigutamisega. Saatjata alaealiste ümberpaigutamiseks on ette nähtud suuremad rahalised stiimulid.

Rahalised vajadused on kooskõlas kehtiva mitmeaastase finantsraamistikuga ja toovad kaasa nõukogu määruses (EL, Euratom) nr 1311/2013[33] määratletud erivahendite kasutamise.

5. ETTEPANEKU SÄTETE ÜKSIKASJALIK SELGITUS

Käesoleva määrusega kehtestatakse ühine raamistik, mille eesmärk on tunnistada, et ebaseaduslikult saabuvate rändajate probleemi ei peaks lahendama mitte üksikud liikmesriigid üksi, vaid liit tervikuna. Määrus aitab kaasa terviklikule lähenemisviisile, edendades selle kohaldamisalas integreeritud poliitikakujundamist.

Ettepanekus säilitatakse seos varjupaigavaldkonnaga seotud vastutuse ja välispiiri kaitsmist puudutavate liikmesriikide kohustuste vahel, võttes arvesse rahvusvahelisi kohustusi teostada otsingu- ja päästeoperatsioone, välja arvatud erandid, mille eesmärk on kaitsta perekonnaelu ja lapse parimaid huve. Praegused vastutuse kindlaksmääramise kriteeriumid on üldjoontes säilitatud, kuid tehakse ettepanek sihipärasteks muudatusteks, eelkõige perekonna ühtsuse tugevdamiseks pereliikme määratluse laiendamise teel, täpsustades liikmesriigi vastutust otsingu- ja päästeoperatsioonide järgselt ning kehtestades uue kriteeriumi, mis puudutab hariduse omandamist tõendavaid dokumente.

Peamiste muudatuste eesmärk on ühest küljest tõhustada süsteemi, nimelt tugevdades ühe kindla liikmesriigi vastutust rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest pärast seda, kui see vastutus on kindlaks määratud. Teisest küljest piiratakse muudatustega ebaseaduslikku

[33] Nõukogu 2. detsembri 2013. aasta määrus (EL, Euratom) nr 1311/2013, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2014–2020 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 884).

liikumist, eelkõige nende normide väljajätmisega, mis puudutavad vastutuse äralangemist või üleminekut ühelt liikmesriigilt teisele.

Süsteemi täiendab uus lähenemisviis solidaarsusele. See põhineb raamistikul, mis võimaldab liikmesriikide ja ELi olukorda hinnata reaalajas. Lisaks on kehtestatud menetlusnormid, et hõlbustada solidaarsusmeetmetena ümberpaigutamist ja tagasipöördumise toetamist.

5.1. Rände haldamise terviklikul lähenemisviisil põhinev ühine raamistik

Ühise raamistiku rakendamiseks sätestatakse ettepanekus mitmed põhimõtted, millest rände haldamise rakendamisel peaks juhinduma, sealhulgas vajadus integreeritud poliitikakujundamise järele ning solidaarsuse ja vastutuse õiglase jagamise põhimõtte tagamine. Kehtestatakse juhtimisstruktuur, kus liikmesriikidel on selle raamistiku rakendamiseks riiklikud strateegiad, sealhulgas hädaolukorra lahendamise plaanid, et vältida rändesurve kuhjumist, ning samuti põhiõiguste järelevalveks.

Need strateegiad on osa uuest Euroopa strateegiast, mis käsitleb tervikliku lähenemisviisi erinevate elementide rakendamist, ning sätestavad strateegilise lähenemisviisi rände haldamisele liidu tasandil, võimaldades prognoosida rände haldamisega seotud riske ja võimalusi ning seda, kuidas nendega kõige paremini toime tulla. Komisjon avaldab igal aastal rände haldamise aruande, mis sisaldab rändeolukorra arengu lühiajalist prognoosi ja võimaldab õigeaegselt reageerida muutuvatele rändesuundumustele ning seireraamistiku tulemustele. Seda raamistikku täiendab rändeolukorra korrapärane seire komisjoni olukorraaruannete kaudu. Seda tööd toetavad rändevaldkonna valmisoleku- ja kriisikava raames võetavad meetmed, eelkõige sellega ette nähtud seire- ja aruandlusmeetmed.

5.2. Solidaarsusmehhanism

- **Solidaarsusmeetmed, mille liikmesriigid peavad rändesurve korral tagama**

Kasutusele võetakse uus mehhanism, millega näidatakse rändesurvega toimetulekuks üles solidaarsust. Solidaarsusmehhanism on kavandatud paindlikuks, et seda saaks kohaldada erinevate rändevoogude ja olukordade suhtes. Solidaarsusmeetmed, milles liikmesriigid on kohustatud osalema, on ümberpaigutamine või tagasisaatmise toetamine. Võimalik on ka osaleda meetmetes, mille eesmärk on suurendada liikmesriikide suutlikkust varjupaiga, vastuvõtmise ja tagasisaatmise valdkonnas ning välismõõtmes. Liikmesriigid on kohustatud osalema mahus, mis arvutatakse jaotuskvoodi alusel, millest 50 % määratakse SKP ja 50 % elanikkonna alusel. Toetatava liikmesriigi osa on jaotuskvooti sisse arvestatud, tagamaks, et kõik liikmesriigid järgivad vastutuse õiglase jagamise põhimõtet.

Ümberpaigutamine

Ümberpaigutamise kavandatud kohaldamisala hõlmab rahvusvahelise kaitse taotlejaid, kelle suhtes ei kohaldata määruse (EL) XXX/XXX [*varjupaigamenetluse määrus*] kohast piirimenetlust. Igasugust tähenduslikku seost ümberpaigutatava isiku ja ümberpaigutamise sihtliikmesriigi vahel on võetud menetluselemendina arvesse. Rändesurve korral hõlmab ümberpaigutamine ka rahvusvahelise kaitse saajaid kuni kolme aasta jooksul alates kuupäevast, mil neile isikutele anti rahvusvaheline kaitse.

Tagasisaatmise toetamine

Kavandatud määrusega on ette nähtud võimalus, et liikmesriik võib solidaarsusmeetmes osalemiseks valida tagasisaatmise toetamise. Tagasisaatmise toetamise raames võtab liikmesriik kohustuse toetada rändesurve all olevat liikmesriiki, tehes tihedalt koordineerides kõik toimingud, mis on vajalikud individuaalselt kindlaks tehtud ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmiseks selle liikmesriigi territooriumilt, keda kohustusliku solidaarsusmeetme raames toetatakse. Tagasisaatmist toetav liikmesriik võib näiteks pakkuda ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmise ja taasintegreerimise alast nõustamist, aidata oma programmi ja vahendeid kasutades kaasa ebaseaduslike rändajate vabatahtlikule tagasipöördumisele ja taasintegreerimisele, juhtida või toetada poliitilist dialoogi kolmandate riikidega, et hõlbustada toetatavas liikmesriigis viibivate ebaseaduslike rändajate tagasivõtmist, ning tagada kehtiva reisidokumendi väljaandmise. Kui aga tagasisaatmisjõupingutused osutuvad kaheksa kuu möödudes ebaedukaks, võtab tagasisaatmist toetav liikmesriik asjaomased isikud üle ja jätkab jõupingutusi nende tagasisaatmiseks kooskõlas tagasisaatmisdirektiiviga 2008/115/EÜ[34].

Need tagasisaatmise toetamise raames tehtavad toimingud täiendavad neid, mida teeb Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet talle antud volituste alusel, ja hõlmavad eelkõige toiminguid, mida amet ei saa teha (nt diplomaatilise abi pakkumine toetatavale liikmesriigile suhetes kolmandate riikidega). Kui liikmesriigid märgivad tagasisaatmise toetamise, täpsustavad nad ka selle, milliste kolmandate riikide kodanike tagasisaatmist nad on valmis toetama: nii tagatakse, et toetust kasutatakse selliste kolmandate riikide kodanike tagasisaatmiseks, kelle jaoks asjaomased liikmesriigid saavad luua lisaväärtust.

- **Otsingu- ja päästeoperatsioonide järgsete maabumistega seotud solidaarsusmeetmed**

Iga-aastases rände haldamise aruandes esitatakse lühiajalised prognoosid otsingu- ja päästeoperatsioonide järgsete maabumiste kohta kõigil rändeteedel ja solidaarsusmeetmed, mida oleks vaja maabumisliikmesriikide vajaduste rahuldamiseks võtta. Need meetmed võivad olla seotud nii selliste taotlejate ümberpaigutamisega, kelle suhtes ei kohaldada piirimenetlust, kui ka asjaomase liikmesriigi suutlikkusvajadustega. Aruandes esitatakse ka maht, mille ulatuses iga liikmesriik peab solidaarsusmeetmetes osalema, ja täpsustatakse solidaarsusmeetmetega hõlmatud kolmandate riikide kodanike koguarv. Seejärel märgivad teised liikmesriigid, millist liiki solidaarsusmeetme nad kavatsevad taotlejate ümberpaigutamise või suutlikkuse suurendamise või välismõõtmega seotud meetme näol võtta.

Kui liikmesriikide solidaarsusmeetmetest ei piisa, võtab komisjon vastu rakendusakti, milles sätestatakse solidaarsusreserv, mille eesmärk on toetada maabumisliikmesriike probleemide lahendamisel.

Kui liikmesriikide märgitud solidaarsusmeetmetest ei piisa rände haldamise aruandes kindlaksmääratud vajaduste katmiseks, võtab komisjon vastu rakendusakti, milles sätestatakse iga liikmesriigi osa ümberpaigutamise jaotuskvoodi alusel. Kui liikmesriigid on märkinud, et kavatsevad võtta meetmeid suutlikkuse või välismõõtme valdkonnas, kehtestab komisjon meetmed rakendusaktis. Kui aga liikmesriikide märgitud suutlikkuse või välismõõtme valdkonna meetmetega tuleb kokku rohkem kui 30 % selliste isikute koguarvust, keda on vaja ümber paigutada, tagab komisjon, et liikmesriigid osalevad ümberpaigutamises ulatuses, mis

[34] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta direktiiv 2008/115/EÜ ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel (ELT L 348, 24.12.2008, lk 98).

vastab poolele nende osast. Sellistel juhtudel võivad liikmesriigid otsustada ka osaleda tagasisaatmise toetamise kaudu.

Kogu aasta vältel, kui maabumine toimub, kasutab komisjon reservi ja koostab nimekirjad, et jagada ümberpaigutamist vajavad isikud osalevate liikmesriikide vahel maabumise või maabumisrühmade kaupa ära. Kui on oht, et maabumiste arv suureneb niivõrd, et solidaarsusreservist jääb väheks, muudab komisjon rakendusakti, kehtestades konkreetse toetatava liikmesriigi või konkreetsete liikmesriikide jaoks täiendava kavandatud ümberpaigutamismeetmete mahu. Nende lisameetmete maht ei tohiks ületada 50 % rakendusaktides sätestatud mahust. Kui tekib oht, et maabumisliikmesriik sattub rändesurve alla, võib tema solidaarsusreservi kasutada isikute kiireks ümberpaigutamiseks, kuni surveolukordade jaoks ette nähtud rakendusakt vastu võetakse. Sel eesmärgil võib kasutada ka teiste maabumisriikide reserve, kui see ei ohusta nende reservi toimimist.

Kui rände haldamise aruandes tehakse kindlaks, et liikmesriikidel on erilisi probleeme seetõttu, et nende territooriumil viibivad rahvusvahelist kaitset taotlevad kolmanda riigi kodanikud, kes on haavatavad, olenemata sellest, kuidas nad välispiiri ületasid, võib solidaarsusreservi kasutada ka selliste isikute kiireks ümberpaigutamiseks.

Kohustuslik solidaarsus rändesurve olukordades

Rändesurve hindamine ja solidaarsusmeetmed

Kui liikmesriik on komisjonile teada andnud, et ta leiab, et on rändesurve all, muu hulgas surveohu all, mis on tingitud suurest saabujate arvust, sealhulgas juhul, kui see on seotud otsingu- ja päästeoperatsioonidega, hindab komisjon olukorda, võttes arvesse liikmesriigis valitsevat konkreetset olukorda, tuginedes mitmele kriteeriumile ja kättesaadavale teabele, sealhulgas rändevaldkonna valmisoleku- ja kriisikava raames kogutud teabele. Kui hindamisest nähtub, et liikmesriik on rändesurve all, tehakse hindamises kindlaks liikmesriigi koguvajadus ja esitatakse asjakohased meetmed, mida on olukorra lahendamiseks vaja, ning kõik teised liikmesriigid osalevad ümberpaigutamise või tagasisaatmise toetamise meetmete või nende kombineerimise kaudu. Kui liikmesriik ise on toetatav liikmesriik, ei ole ta kohustatud solidaarsusmeetmetes osalema. Liikmesriigid märgivad komisjonile edastatavates solidaarsusmeetmete kavades, millist liiki meetmetes nad osalevad.

Kui rändesurve aruandes osutatakse vajadusele muude solidaarsusmeetmete järele eesmärgiga parandada varjupaiga-, vastuvõtu- või tagasisaatmisalast suutlikkust või meetmete järele välismõõtme valdkonnas, et tegeleda rändevoogudega, võivad osalevad liikmesriigid ümberpaigutamise või tagasisaatmise toetamise asemel märkida oma solidaarsusmeetmete kavades sellised meetmed. Sellised meetmed võib võtta eri vormis, näiteks abi suurema vastuvõtusuutlikkuse (nt taristu) loomiseks või muud süsteemid, et parandada varjupaigataotlejate vastuvõtutingimusi. Siia alla võiksid kuuluda ka rahastamine, mis on suunatud varjupaiga- ja rändeolukorra haldamisele konkreetses kolmandas riigis, kust vaadeldud rändevood liikmesriiki tulevad. Tagasisaatmise valdkonnas võivad sellised meetmed hõlmata näiteks rahalist või muud abi, mis on suunatud taristule ja rajatistele, mis võivad olla vajalikud tagasisaatmiste täideviimise parandamiseks, või materiaalsete või transpordivahendite pakkumist operatsioonide läbiviimiseks. Kui komisjoni hinnangul on need proportsionaalsed liikmesriigi osaga ja kooskõlas Varjupaiga- ja Rändefondi eesmärkidega, täpsustatakse need meetmed rakendusaktis.

Kui aga liikmesriikide märgitud suutlikkuse või välismõõtme valdkonna meetmetega tuleb kokku rohkem kui 30 % selliste isikute koguarvust, keda on vaja ümber paigutada või kelle

suhtes kohaldatakse tagasisaatmise toetamist, tagab komisjon, et liikmesriigid osalevad sellistes meetmetes ulatuses, mis vastab poolele nende osast.

Liikmesriik võib taotleda ka oma osa vähendamist 10 %, kui ta suudab tõendada, et viimase viie aasta jooksul on ta vaadanud läbi kaks korda rohkem rahvusvahelise kaitse taotlusi kui liidus elaniku kohta keskmiselt. Seejärel jaotatakse vähendus proportsionaalselt teiste liikmesriikide vahel.

Solidaarsusmeetmeid puudutavad komisjoni rakendusaktid

Kahe nädala jooksul pärast solidaarsusmeetmete kavade esitamist võtab komisjon vastu rakendusakti, milles sätestatakse solidaarsusmeetmed, mida liikmesriigid võtavad rändesurve all oleva liikmesriigi toetamiseks.

Rakendusaktis sätestatakse ümberpaigutatavate ja/või tagasisaatmise toetamisega hõlmatud isikute koguarv, võttes arvesse hindamise käigus kindlaks tehtud toetatava liikmesriigi suutlikkust ja vajadusi varjupaiga ja tagasisaatmise valdkonnas, ning täpsustatakse iga liikmesriigi osa jaotuskvoodi alusel, mida on kohandatud vastavalt nende liikmesriikide taotlustele, kes on tõendanud, et neil on õigus oma osa vähendamisele. Selles täpsustatakse ka suutlikkuse suurendamise, tegevustoetuse või välismõõtme valdkonna meetmed, mida osalev liikmesriik peab ümberpaigutamise või tagasisaatmise toetamise asemel võtma.

Rakendusakt võetakse vastu määruse (EL) nr 182/2011 artikli 8 alusel, mille järgi on komisjonil nõuetekohaselt põhjendatud tungiva kiireloomulisuse tõttu, mis on tingitud rändesurvest toetatavates liikmesriikides, õigus võtta vastu viivitamata kohaldatavad rakendusaktid, mis jäävad jõusse kuni üheks aastaks.

- **Solidaarsust puudutavad üldsätted**

Solidaarsusfoorum

Rändesurve olukorras, kus liikmesriikide poolt solidaarsusmeetmete kavades märgitud solidaarsusmeetmed ei vasta rändesurve hindamisel kindlaks tehtud vajadustele, kutsub komisjon kokku solidaarsusfoorumi, mis annab liikmesriikidele võimaluse kohandada oma solidaarsusmeetmete kavades esitatud meetmete liiki.

Kui kavandatud solidaarsusmeetmed ei ole piisavad, et tagada solidaarsustoetuse tõhus toimimine seoses otsingu- ja päästeoperatsioonide järgsete maabumistega, kutsub komisjon enne nimetatud artiklis ette nähtud täiendava rakendusakti vastuvõtmist kokku solidaarsusfoorumi.

Muud solidaarsuse vormid

Liikmesriik võib igal ajal taotleda teistelt liikmesriikidelt vabatahtlikku solidaarsustuge. Iga liikmesriik võib osaleda toetatava liikmesriigi abistamises vabatahtlikult, sealhulgas paigutades ümber selliseid rahvusvahelise kaitse taotlejaid, kelle suhtes kohaldatakse piirimenetlust kooskõlas määrusega (EL) XXX/XXX [*varjupaigamenetluse määrus*], või ebaseaduslikult riigis viibivaid kolmandate riikide kodanikke. Lisaks võivad liikmesriigid vabatahtlikult osaleda meetmetes, mille eesmärk on parandada liikmesriikide varjupaiga-, vastuvõtu- ja tagasisaatmisalast ning välismõõtmelist suutlikkust. Liikmesriigid, kes on osalenud või kavatsevad osaleda solidaarsusmeetmetes, teavitavad sellest komisjoni, esitades käesolevale ettepanekule lisatud solidaarsustoe kava. Kui sellised vabatahtlikud meetmed

vastavad rändesurvet käsitlevas rakendusaktis sätestatud meetmetele, vähendatakse selle võrra liikmesriikide osaluse mahtu rakendusaktis osutatud osas.

Ümberpaigutamismenetlus

Kavandatavas määruses sätestatakse menetlused, mida tuleb järgida enne ja pärast ümberpaigutamist, ning nii toetatava liikmesriigi kui ka ümberpaigutamise sihtliikmesriigi kohustused. Toetatava liikmesriigi kohustused on seotud asjaomaste isikute tuvastamise ja registreerimisega ümberpaigutamise eesmärgil ning tagamisega, et asjaomane isik ei kujuta endast ohtu riigi julgeolekule või avalikule korrale. Kui toetatav liikmesriik jõuab järeldusele, et asjaomane isik kujutab endast sellist julgeolekuohtu, siis seda isikut ümber ei paigutata. Kui ümberpaigutatav isik on taotleja, peab toetatav liikmesriik hindama enne ümberpaigutamismenetluse kohaldamist eelkõige ka seda, kas ta ise pole vastutav liikmesriik perekonna taasühinemise või elamisloa/viisaga seotud kriteeriumide alusel, sest neil isikutel oleks tugev seos toetatava liikmesriigiga ja neid ei tohiks mujale ümber paigutada. Ümberpaigutamise sihtliikmesriigi kohustuste hulka kuulub kohustus paigutada ümber isik, kes ei ohusta riiklikku julgeolekut ega avalikku korda, ning kui isik on taotleja, viia läbi vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetlus, kui seda ei tehtud toetatavas liikmesriigis. Kui isik on rahvusvahelise kaitse saaja, peab ümberpaigutamise sihtliikmesriik automaatselt andma toetatava liikmesriigi antud vastava staatuse, tagamaks, et saaja säilitab oma staatuse ja vastavad õigused, isegi kui ta paigutatakse ümber teise liikmesriiki.

Tagasisaatmise toetamise menetlus

Liikmesriik, kes võtab kohustuse tagasisaatmist toetada, peab tegema tihedalt koordineeritult koostööd toetatava liikmesriigiga, et teha kindlaks konkreetsed toetusmeetmed, mis on vajalikud individuaalselt kindlaks tehtud ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmiseks toetatava liikmesriigi territooriumilt. Asjaomaste liikmesriikide vahelise koordineerimise tulemuste põhjal võtaks tagasisaatmist toetav liikmesriik vajalikud meetmed tagasisaatmismenetluse hõlbustamiseks ja edukaks lõpuleviimiseks, näiteks toetades toetatud vabatahtlikku tagasipöördumist ja taasintegreerimist, juhtides või toetades poliitilist dialoogi konkreetsete kolmandate riikidega, tagades isiku tuvastamise ja kehtivate reisidokumentide väljaandmise või tegeledes tagasisaatmisoperatsioonide, näiteks tšarter- või regulaarlendude praktilise korraldusega. Selles etapis jääb toetatav liikmesriik siiski vastutavaks asjaomaste isikute suhtes tagasisaatmismenetluste läbiviimise eest (nt tagasisaatmisotsuse tegemine, kaebused) ning kohaldab tagasisaatmisdirektiivi.

Tagasisaatmist toetavad liikmesriigid rakendaksid toetusmeetmeid eelnevalt kindlaksmääratud ajavahemiku ehk kaheksa kuu jooksul. See ajavahemik hakkaks kulgema päevast, mil komisjon võtab vastu rakendusakti, mis puudutab solidaarsust rändesurve olukorras. Kui toetatava kolmanda riigi kodaniku suhtes ei ole rakendusakti vastuvõtmise ajal tagasisaatmisotsust veel tehtud, hakatakse ajavahemikku arvutama alates tagasisaatmisotsuse tegemisest, või kui isiku varjupaigataotlus on olnud edutu ja tema suhtes on seejärel tehtud tagasisaatmisotsus, siis alates hetkest, mil kolmanda riigi kodanikul ei ole enam õigust riiki jääda ja talle sellist luba ei anta.

Kui hoolimata asjaomaste liikmesriikide ühistest jõupingutustest ei ole tagasisaatmisi edukalt läbi viidud, viiakse kolmandate riikide kodanikud kaheksakuulise perioodi lõppedes üle tagasisaatmist toetava liikmesriigi territooriumile. Selleks kohaldatakse *mutatis mutandis* eelmises lõigus kirjeldatud menetlust.

- **Rahaline toetus**

Ettepanekuga nähakse ümberpaigutamiseks ette rahalised stiimulid. Iga ümberpaigutatud isiku kohta on ette nähtud 10 000 euro suurune rahaline toetus (sealhulgas tagasisaatmise toetamise

järgselt, kui tagasisaatmine ei õnnestunud). Rahaline toetus on 12 000 eurot, kui ümberpaigutatav isik on saatjata alaealine. Lisaks antakse 500 eurot toetust, et katta üleandmiskulud, mis on seotud käesoleva määrusega ette nähtud ümberpaigutamise ja menetlustega.

- **Muudes õigusaktides tehtud muudatused**

Ettepanekuga muudetakse määrust (EL) XXX/XXX [*Varjupaiga- ja Rändefond*], et lisada kavandatava määruse aluseks olevad finantssätted.

Ettepanekuga muudetakse ka direktiivi 2003/109/EÜ (pikaajaliste elanike direktiiv). Kaitset vajavate isikute seisukohast hõlbustab võimalus saada pikaajalise elaniku staatus lühema aja jooksul oluliselt rahvusvahelise kaitse saajate täielikku ja kiiret integreerumist elukohaliikmesriigis. Rahvusvahelise kaitse saajatel peaks olema võimalik saada pikaajalise elaniku staatus neile rahvusvahelise kaitse andnud liikmesriigis pärast kolmeaastast seaduslikku ja pidevat elamist selles liikmesriigis, ning samas tuleks tagada, et staatuse saamiseks vajalike muude tingimuste puhul kohaldatakse rahvusvahelise kaitse saajate suhtes samu tingimusi kui muude kolmandate riikide kodanike suhtes.

5.3. Vastutuse kindlaksmääramise menetluse lihtsustamine ja tõhustamine

Selleks et tagada, et vastutuse kindlaksmääramise menetlus toimiks sujuvalt ja kestlikult, et see täidaks eesmärki, milleks on kaitset vajavate isikute kiire juurdepääs läbivaatamise menetlusele ja kaitsele, ning et pärsitaks ebaseaduslikku liikmesriikidevahelist liikumist, tehakse ettepanek süsteemi mitmesugusteks täiendusteks. Need puudutavad eelkõige järgmisi aspekte.

- Taotleja kohustus esitada taotlus liikmesriigis, kuhu ta esimesena ebaseaduslikult sisenes, või seadusliku riigis viibimise korral asjaomases liikmesriigis, nagu kavandatud 2016. aastal. Seejärel nõutakse, et taotleja jääks vastutuse kindlaksmääramise menetluse ajaks sellesse liikmesriiki ja pärast selle kindlakstegemist vastutavasse liikmesriiki. Eesmärk on tagada, et rändevoogude haldamine oleks kontrolli all, hõlbustada vastutava liikmesriigi kindlaksmääramist ja seega kiiremat juurdepääsu rahvusvahelise kaitse andmise menetlusele ning hoida ära ebaseaduslik liikumine. Selle muudatusega täpsustatakse, et taotlejal ei ole õigust valida liikmesriiki, kus ta oma taotluse esitab, ega liikmesriiki, kes vastutab tema taotluse läbivaatamise eest. Kui seda kohustust ei täideta, on taotlejal vastuvõtmisel õigus materiaalsele abile üksnes seal, kus ta on kohustatud viibima.
- Määruse (EL) XXX/XXX [*varjupaiga- ja rändevaldkonna kriisiolukordade ja vääramatu jõu määrus*] kohaselt viivitamatu kaitse saanud isikud kuuluvad taotleja määratluse alla, tagamaks, et isegi kui nende taotlused on menetlemisel (peatatud), ei vabastata kaitseseisundi andnud liikmesriiki kohustusest määrata kindlaks taotluse läbivaatamise eest vastutav liikmesriik, ning järgitakse käesolevas määruses sätestatud kriteeriume ja mehhanisme. Kui kindlaksmääratud vastutav liikmesriik on mõni teine liikmesriik, peaks viivitamatu kaitse lõppema üleandmisega. Kui asjaomased isikud liiguvad teistesse liikmesriikidesse ja taotlevad seal rahvusvahelist kaitset, oleks vastutav liikmesriik samuti kohustatud nad käesolevas määruses sätestatud korra kohaselt tagasi võtma.
- Nagu 2016. aastal kavandatud, kehtestatakse määrusega enne vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise kriteeriumide kohaldamist liikmesriikidele kohustus enne üleandmist tagada, et isik ei ole ohuks liikmesriigi riiklikule julgeolekule ega avalikule korrale. See kohustus kehtib kõigi isikute suhtes, kelle suhtes kohaldatakse määruses sätestatud menetlusi, isegi kui isikule ei ole tehtud taustakontrolli või ta ei ole muul

põhjusel läbinud julgeolekukontrolli. Esimene liikmesriik, kus rahvusvahelise kaitse taotlus registreeriti, peab enne vastutuse kriteeriumide kohaldamist hindama, kas on põhjendatud alust arvata, et taotleja kujutab endast ohtu selle liikmesriigi julgeolekule või avalikule korrale. Kui hindamisest nähtub, et taotleja kujutab endast julgeolekuohtu, saab sellest liikmesriigist vastutav liikmesriik. Kui asjaomane isik kujutab endast julgeolekuohtu pärast seda, kui vastutus on juba kindlaks määratud, võib üleandmine toimuda tingimusel, et järgitakse julgeolekuga seotud teabe vahetamist käsitlevat erisätet.

- Taotlejate koostöö nõuet muudetakse rangemaks eesmärgiga tagada, et ametiasutustel oleks kogu vajalik teave, et vastutav liikmesriik kindlaks määrata ja välja selgitada, kas taotleja vastab rahvusvahelise kaitse saamise nõuetele, samuti selleks, et vältida normide täitmisest kõrvalehoidmist, eelkõige põgenemist. Määruses sätestatakse taotlejate proportsionaalsed kohustused, mis puudutavad vastutava liikmesriigi kindlaksmääramiseks vajalike üksikasjade ja täieliku teabe õigeaegset esitamist ning samuti liikmesriikide pädevate asutustega tehtavat koostööd. Samuti märgitakse sõnaselgelt, et taotlejatel on kohustus olla kohal ja asjaomase liikmesriigi ametiasutustele kättesaadav ning järgida üleandmisotsust. Määruses sätestatud õiguslike kohustuste täitmata jätmisel on taotleja jaoks proportsionaalsed menetluslikud tagajärjed, näiteks põhjendamatult liiga hilja esitatud teabe arvessevõtmise välistamine.
- Määrusega laiendatakse taotlejate teavitamiskohustust. Isikliku vestluse eesmärk on hõlbustada vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise protsessi, sest selle abil kogutakse kogu vajalik teave. Siiski ei tohiks menetlus isikliku vestluse tõttu edasi lükkuda, kui taotleja on põgenenud või piisav teave on juba esitatud.
- Norm, mille kohaselt määratakse kriteeriumid kindlaks olukorra põhjal, mis kehtib ajal, mil taotlus liikmesriigis esimest korda registreeriti, kehtib nüüd kõikide, sealhulgas pereliikmete ja alaealistega seotud kriteeriumide suhtes. Selge tähtaeg olulise teabe esitamiseks võimaldab kiiret hindamist ja otsustamist.
- Määruses säilitatakse 2016. aastal kavandatud pereliikmete määratluse laiendamine kahel viisil: 1) lisatakse taotleja õde/vend või õed ja vennad ja 2) lisatakse perekondlikud sidemed, mis on loodud pärast päritoluriigist lahkumist, kuid enne liikmesriigi territooriumile saabumist. Õed ja vennad on täpselt piiritletud, kuid oluline kategooria, mille puhul perekondliku sideme tõendamine ja kontrollimine on suhteliselt lihtne ja seega on kuritarvitamise võimalus väike. Määratluse laiendamine selliste perekondade hõlmamiseks, mis on loodud teeloleku ajal, kajastab hiljutist rändenähtust, nagu pikemad viibimised väljaspool päritoluriiki enne ELi jõudmist, sealhulgas viibimine pagulaslaagrites. Selliste perekonna määratluse sihipäraste laiendamiste eesmärk on luua tähenduslik seos asjaomase isiku ja vastutava liikmesriigi vahel, võttes arvesse ka laiemat mõju asjaomastele perekondadele; nendega tahetakse vähendada laiendatud normidega hõlmatud isikute ebaseadusliku liikumise ja põgenemise ohtu.
- Vastutuse kindlaksmääramiseks vajalikke tõendeid käsitlevad norme muudetakse paindlikumaks, eelkõige selleks, et hõlbustada tõhusat perekonna taasühinemist. Normidega täpsustatakse, et vormikohased tõendid, nagu originaaldokumendid ja DNA-proovid, ei peaks olema vajalikud juhtudel, kui kaudsed tõendid on omavahel kooskõlas, kontrollitavad ja piisavalt üksikasjalikud, et määrata kindlaks vastutus rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest.
- Tehakse ettepanek mitmeks muudatuseks, et ühtlustada ja tugevdada artiklites 19, 21 ja 22 sätestatud vastutuskriteeriume. Süsteemi stabiilsuse suurendamiseks on artiklis 19 täpsustatud viisade ja elamislubadega seotud vastutuse kriteeriume ning nende

kohaldamist on pikendatud vastavalt kolme aastani. Samuti on laiendatud ebaseaduslikku sisenemist käsitleva artikli 21 klauslit, mis nägi ette vastutuse äralangemise 12 kuu möödumisel ebaseaduslikust riiki sisenemisest, kolme aastani ning ebaseaduslikult riigis viibimist käsitlev klausel on välja jäetud, kuna selle sätte kohaldamine osutus praktikas keeruliseks, sest vajalikke tõendeid oli raske esitada. Samuti jäetakse seoses viisavaba sisenemisega liikmesriiki välja erand, mis käsitleb hilisemaid sisenemisi liikmesriiki, mille puhul puudub sissesõiduviisa vajadus. See on kooskõlas lähenemisviisiga, mille järgi peaks üldjuhul vastutama liikmesriik, kuhu esimesena siseneti, ja see peaks aitama ära hoida ebaseaduslikku liikumist pärast riiki sisenemist.

- Määrusesse lisatakse liikmesriigis asutatud haridusasutuse välja antud diplomi või muu kvalifikatsiooni tõendava dokumendiga seotud uus kriteerium, et tagada, et taotleja saab lasta taotluse läbi vaadata liikmesriigil, millega tal on tähenduslikud seosed. Selline diplom või muu kvalifikatsiooni tõendav dokument peaks puudutama vähemalt rahvusvahelise ühtse hariduse liigituse 2. tasemele vastavat keskharidust, mida korraldab Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2016/801[35] määratletud haridusasutus või kõrgkool kooskõlas liikmesriikide riigisisese õiguse või haldustavadega.
- Määrusega kehtestatakse menetluse eri etappide jaoks lühemad tähtajad, et kiirendada vastutuse kindlaksmääramise menetlust eesmärgiga võimaldada taotlejale varjupaigamenetlusele kiirem juurdepääs. See hõlmab tähtaegu, mis on seotud vastuvõtmispalvete esitamise ja neile vastamisega, välja arvatud saatjata alaealiste puhul, tagasivõtmisteadete esitamisega ja üleandmisotsuse tegemisega.
- Tähtaegade möödudes läheks vastutus üle teisele liikmesriigile ainult teatavatel juhtudel. Näib, et selline vastutuse üleminek on soodustanud normidest kõrvalehoidmist ja menetluse takistamist. Seetõttu on välja jäetud normid, mis toovad tagasivõtmisteate saatmise tähtaja möödumise korral kaasa vastutuse ülemineku, samuti normid, mis toovad kaasa vastutuse äralangemise või ülemineku taotleja käitumise tõttu. Kui taotleja põgeneb liikmesriigist, et vältida üleandmist vastutavale liikmesriigile, saab üleandev liikmesriik kasutada kuuekuulisest tähtajast järelejäänud aega taotleja üleandmiseks alates hetkest, kui taotleja on ametiasutustele uuesti kättesaadav.
- Nagu 2016. aastal kavandatud, on tagasivõtmispalved muudetud lihtsateks tagasivõtmisteadeteks, võttes arvesse, et vastutav liikmesriik on ilmne Eurodac-süsteemi kokkulangevuse alusel. Teate saanud liikmesriigil on nüüd võimalus esitada teatele kiiresti vastuväide, tuginedes asjaolule, et kohaldatakse vastutuse ülemineku ja äralangemise piiratud norme, st juhtudel, kui teine liikmesriik ei andnud isikut vastutavale liikmesriigile õigeaegselt üle, kohaldas kaalutlusõiguse klauslit või kui asjaomane isik lahkus liikmesriikide territooriumilt tagasisaatmisotsuse alusel. See on oluline vahend ebaseadusliku liikumisega võitlemiseks, sest tagasivõtmispalveid on praegu vastuvõtmisomadest rohkem.
- Vastutavale liikmesriigile on pandud nüüd kohustus võtta tagasi rahvusvahelise kaitse saaja või ümber asustatud isik, kes esitas teises liikmesriigis taotluse või kes viibib seal ebaseaduslikult. See kohustus annab liikmesriikidele vajaliku õigusliku vahendi tagasivõtmiste elluviimiseks ja see on oluline ebaseadusliku liikumise piiramiseks.

[35] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/801 kolmandate riikide kodanike teadustegevuse, õpingute, praktika, vabatahtliku teenistuse, õpilasvahetuseprogrammides või haridusprojektides osalemise ja *au pair*'ina töötamise eesmärgil riiki sisenemise ja seal elamise tingimuste kohta (ELT L 132, 21.5.2016, lk 21).

- Õiguskaitsevahendeid käsitlevaid norme on kohandatud, et kaebemenetlust oluliselt kiirendada ja ühtlustada. Ettepanekus täpsustatakse ka taotleja õigust taotleda üleandmisotsuse peatavat toimet vaidlustamise või läbivaatamise ajaks, kehtestades kohtutele selliste otsuste tegemiseks konkreetse lühikese tähtaja.
- Lepitusmenetlust ei ole vaidluste lahendamise mehhanismina ametlikult kasutatud alates selle kehtestamisest (ehkki veidi teistsugusel kujul) 1990. aastal Dublini konventsiooniga. Selle toimivust parandatakse ja selle kasutamist lihtsustatakse.
- Varajase hoiatamise ja valmisoleku mehhanismi ülesanded võtab üle uus Euroopa Liidu Varjupaigaamet, nagu on sätestatud Euroopa Liidu Varjupaigaametit käsitleva ettepaneku 5. peatükis (Jälgimine ja hindamine) ning 6. peatükis (Operatiiv- ja tehniline abi). Seepärast on selle mehhanismi 2016. aastal kavandatud väljajätmine käesolevas määruses alles jäetud.
- Euroopa Liidu Varjupaigaamet loob vastutavate üksuste võrgustiku ja edendab seda, et parandada praktilist koostööd ja teabe jagamist kõikides küsimustes, mis on seotud käesoleva määruse kohaldamisega, sealhulgas praktiliste vahendite ja juhiste väljatöötamine.
- Seoses saatjateta alaealistega täpsustatakse ettepanekus, et vastutav liikmesriik on see, kus saatjata alaealine esitas oma rahvusvahelise kaitse taotluse esimest korda, välja arvatud juhul, kui tõendatakse, et see ei oleks lapse parimates huvides. See norm võimaldab vastutava liikmesriigi kiiresti kindlaks määrata ja annab seeläbi sellele haavatavale taotlejate rühmale kiire juurdepääsu menetlusele, arvestades ka kavandatud lühemaid tähtaegu.
- Saatjata alaealiste menetluslikke tagatisi käsitlevat sätet on kohandatud, et muuta parimate huvide hindamine operatiivsemaks. Seega enne saatjata alaealise teisele liikmesriigile üleandmist teeb üleandev liikmesriik kindlaks, et kõnealune liikmesriik võtab viivitamata meetmed, mis on varjupaigamenetluse määruse ja vastuvõtutingimuste direktiivi kohaselt vajalikud. Samuti on sätestatud, et enne saatjata alaealise üleandmise kohta otsuste tegemist peavad kvalifitseeritud töötajad hindama kiiresti tema parimaid huve.

2020/0279 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

mis käsitleb varjupaiga- ja rändehaldust ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 2003/109/EÜ ja kavandatud määrust (EL) XXX/XXX [Varjupaiga- ja Rändefond]

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 78 lõike 2 punkti e ning artikli 79 lõike 2 punkte a, b ja c,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu riikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust[36],

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust[37],

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

(1) Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala loomisel peaks liit tagama isikutele piirikontrolli puudumise sisepiiridel ning kujundama varjupaiga, sisserände ja välispiirikontrolli valdkonnas liikmesriikide vahelisel solidaarsusel põhineva ühise poliitika, mis on õiglane kolmandate riikide kodanike suhtes.

(2) Selleks on vaja terviklikku lähenemisviisi, millega tugevdada liikmesriikidevahelist vastastikust usaldust ja mis peaks ühendama varjupaiga- ja rändehalduse valdkonna poliitika ning olema suunatud suhetele asjaomaste kolmandate riikidega, võttes igati arvesse, et sellise lähenemisviisi tulemuslikkus sõltub sellest, kas kõiki komponente käsitletakse koos ja lõimitult.

(3) Käesolev määrus peaks sellele terviklikule lähenemisviisile kaasa aitama, sest liidu ja liikmesriikide meetmetele kehtestatakse varjupaiga- ja rändehalduspoliitika valdkonnas ühine raamistik, täpsustades solidaarsuse ja vastutuse õiglase jagamise põhimõtet kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikliga 80. Seepärast peaksid liikmesriigid võtma kõik vajalikud meetmed, et anda oma panus terviklikku lähenemisviisi, muu hulgas selleks, et tagada kaitse vajajatele rahvusvaheline kaitse ja sobivad vastuvõtutingimused, võimaldada tulemuslikult kohaldada rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise norme, saata ebaseaduslikult riigis viibivad kolmandate riikide

[36] ELT C , , lk .
[37] ELT C , , lk .

kodanikud tagasi, hoida ära ebaseaduslikku rännet ja ebaseaduslikku liikumist ning toetada teisi liikmesriike solidaarsusmeetmetes osalemise kaudu.

(4) Ühine raamistik peaks ühendama Euroopa ühise varjupaigasüsteemi ja rändepoliitika haldamise. Rändepoliitika eesmärk peaks olema tagada rändevoogude tõhus haldamine, liikmesriikides seaduslikult elavate kolmandate riikide kodanike õiglane kohtlemine ning nii ebaseadusliku rände ja rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise tõkestamine kui ka selle vastase võitluse meetmete tõhustamine.

(5) Ühist raamistikku on vaja selleks, et tulemuslikult tegeleda järjest sagedamini esineva olukorraga, kus samaaegselt saabuvad nii isikud, kes vajavad rahvusvahelist kaitset, kui ka need, kes seda ei vaja, ning igati arvesse võtta, et ebaseaduslikult saabuvate rändajate probleemi ei peaks lahendama mitte üksikud liikmesriigid üksi, vaid liit tervikuna. Tagamaks, et liikmesriikidel on vajalikud vahendid, millega tulla tulemuslikult selle väljakutsega toime, peaksid käesoleva määruse kohaldamisalasse lisaks rahvusvahelise kaitse taotlejatele kuuluma ka ebaseaduslikud rändajad. Käesoleva määruse kohaldamisala peaks hõlmama ka rahvusvahelise kaitse saajaid, ümberasustatud või vastu võetud isikuid ning viivitamatu kaitse saanud isikuid.

(6) Selleks et kajastada kogu valitsemissektorit hõlmavat lähenemisviisi ning tagada liidu ja selle liikmesriikide poolt nende pädevuse piires võetud meetmete sidusus ja tulemuslikkus, on varjupaiga- ja rändehalduse valdkonnas vaja integreeritud poliitikakujundamist, mis hõlmab nii selle sise- kui ka väliskomponente ja mis on osa terviklikust lähenemisviisist.

(7) Liikmesriikidel peaks varjupaiga- ja rändehalduspoliitika tulemuslikuks rakendamiseks olema piisavad inimressursid ja rahalised vahendid ja taristu ning nad peaksid tagama asjakohase koordineerimise asjaomaste riigisiseste ametiasutuste ja teiste liikmesriikide ametiasutuste vahel.

(8) Komisjon peaks strateegilist lähenemisviisi silmas pidades võtma vastu varjupaiga- ja rändehalduspoliitika rakendamist käsitleva Euroopa varjupaiga- ja rändehalduse strateegia. Strateegia peaks põhinema liidu ametite koostatud asjakohastel aruannetel ja analüüsidel ning liikmesriikide riiklikel strateegiatel.

(9) Liikmesriikide riiklikud strateegiad peaks sisaldama teavet hädaolukorra lahendamise planeerimise ning käesoleva määruse kohase integreeritud poliitikakujundamise ning solidaarsuse ja vastutuse õiglase jagamise põhimõtete ning sellest määrusest tulenevate riikliku tasandi õiguslike kohustuste rakendamise kohta.

(10) Selleks et varjupaigaküsimusi käsitleva liidu *acquis*’ kohaldamise tagamiseks oleks olemas tulemuslik järelevalvesüsteem, tuleks kõnealustes strateegiates võtta arvesse ka Euroopa Liidu Varjupaigaameti ja Frontexi teostatud järelevalve tulemusi, nõukogu määruse nr 1053/2013 alusel tehtud hindamise ning määruse (EL) XXX/XXX [*taustakontrolli määrus*] artikli 7 alusel teostatud järelevalve tulemusi.

(11) Arvestades, kui oluline on tagada, et liit oleks valmis ja suuteline kohanema varjupaiga- ja rändehalduse muutuva reaalsusega, peaks komisjon igal aastal vastu võtma rände haldamise aruande, milles kirjeldatakse rändeolukorra võimalikku muutumist ning liidu ja liikmesriikide valmisolekut sellele reageerimiseks ja sellega kohanemiseks. Aruanne peaks sisaldama ka riiklikes strateegiates ette nähtud järelevalvet puudutava aruandluse tulemusi ja puuduste ilmnemise korral tuleks teha parandusettepanekud.

(12) Selleks et tagada vajalikud vahendid, mis aitaksid liikmesriikidel lahendada probleeme, mis võivad tekkida seetõttu, et nende territooriumil viibivad kolmandate

riikide kodanikud, kes on haavatavad rahvusvahelise kaitse taotlejad, olenemata sellest, kuidas nad välispiiri ületasid, tuleks aruandes samuti märkida, kas nimetatud liikmesriikidel on selliseid probleeme. Sellised liikmesriigid peaksid saama haavatavate isikute ümberpaigutamisel kasutada ka solidaarsusreservi.

(13) Ühise raamistiku tulemuslikuks rakendamiseks ning selleks et selgitada välja puudused, lahendada probleemid ja ära hoida rändesurve kasvamist, peaks komisjon rändeolukorda seirama ja sellest korrapäraselt aru andma.

(14) Tulemuslik tagasisaatmispoliitika on hästitoimiva liidu varjupaiga- ja rändehalduse süsteemi oluline osa ning selle järgi tuleks need, kellel ei ole õigust liidu territooriumil viibida, tagasi saata. Arvestades, et suurt osa rahvusvahelise kaitse taotlustest võib pidada põhjendamatuks, on vaja tagasisaatmispoliitika tulemuslikkust parandada. Tagasisaatmiste tõhustamise ning varjupaiga- ja tagasisaatmismenetluste vaheliste lünkade vähendamise kaudu oleks võimalik leevendada survet varjupaigasüsteemile, lihtsustades seeläbi selliste taotluste läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise normide kohaldamist ning parandades kaitset vajavate isikute tõhusat juurdepääsu rahvusvahelisele kaitsele.

(15) Selleks et tugevdada kolmandate riikidega koostööd ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmise ja tagasivõtmise valdkonnas, on vaja välja töötada uus mehhanism, mis hõlmab kõiki asjakohaseid ELi poliitikavaldkondi ja vahendeid, et paremini koordineerida muid kui rändevaldkonna poliitikameetmeid, mida liit ja liikmesriigid võivad sel eesmärgil võtta. Kõnealune mehhanism peaks tuginema Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 810/2019[38] alusel tehtud analüüsile või muule kättesaadavale teabele ning võtma arvesse liidu üldisi suhteid kolmanda riigiga. See mehhanism peaks toetama ka tagasisaatmise toetamise rakendamist.

(16) Selleks et tagada vastutuse õiglane jagamine ja jõupingutuste tasakaal liikmesriikide vahel, tuleks luua solidaarsusmehhanism, mis on tulemuslik ja tagab taotlejatele kiire juurdepääsu rahvusvahelise kaitse andmise menetlustele. Sellise mehhanismiga tuleks ette näha eri liiki solidaarsusmeetmed ning see peaks olema paindlik ja võimeline kohanema liikmesriigi ees seisvate muutuvate rändeprobleemidega.

(17) Võttes arvesse vajadust tagada käesoleva määrusega loodud solidaarsusmehhanismi sujuv toimimine, peaks komisjon looma ja kokku kutsuma kõigi liikmesriikide esindajatest koosneva solidaarsusfoorumi.

(18) Võttes arvesse liikmesriikide või eraõiguslike organisatsioonide poolt kas siis liikmesriikide korraldusel või iseseisvalt rändega seoses ellu viidud otsingu- ja päästeoperatsioonide järgsete maabumiste eripära, tuleks käesoleva määrusega ette näha konkreetne menetlus, mida kohaldatakse selliste operatsioonide järgselt maabunud isikute suhtes, olenemata rändesurvest.

(19) Arvestades eri rändeteedel ellu viidavatest otsingu- ja päästeoperatsioonidest tulenevate maabumiste korduvat olemust, tuleks rände haldamise aastaaruandes esitada selliste operatsioonide puhul eeldatavad lühiajalised maabumisprognoosid ja solidaarsusmeetmed, mida oleks vaja maabumisliikmesriikide vajaduste rahuldamiseks. Komisjon peaks vastu võtma rakendusakti, millega luuakse solidaarsusmeetmete reserv („solidaarsusreserv“), et aidata maabumisliikmesriigil

[38] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta määrus (EÜ) nr 810/2009, millega kehtestatakse ühenduse viisaeeskiri (viisaeeskiri) (ELT L 243, 15.9.2009, lk 1).

selliste maabumistega toime tulla. Sellised meetmed peaksid hõlmama selliste rahvusvahelise kaitse taotlejate ümberpaigutamist, kelle suhtes ei kohaldata piirimenetlust, või meetmeid, millega suurendatakse varjupaiga, vastuvõtmise ja tagasisaatmise valdkonna suutlikkust, või tegevustoetust või välismõõtme meetmeid.

(20) Selleks et otsingu- ja päästeoperatsioonide järgsete maabumistega seotud konkreetsele olukorrale õigeaegselt reageerida, peaks komisjon liidu ametite abiga hõlbustama selliste rahvusvahelise kaitse saamise tingimustele vastavate taotlejate kiiret ümberpaigutamist, kelle suhtes piirimenetlust ei kohaldata. Euroopa Liidu Varjupaigaamet ning Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet peaks komisjoni koordineerimisel koostama ümberpaigutamistingimustele vastavate isikute nimekirja, näidates nende isikute jagunemise osalevate liikmesriikide vahel.

(21) Maabunud isikud tuleks jaotada liikmesriikide vahel proportsionaalselt.

(22) Iga liikmesriigi osalus solidaarsusreservis tuleks kindlaks määrata nii, et liikmesriigid märgivad meetmed, millega nad osaleda soovivad. Kui liikmesriikide solidaarsusmeetmetest ei piisa selleks, et tagada kestlik solidaarsus, peaks komisjonil olema õigus võtta vastu rakendusakt, milles sätestatakse ümberpaigutamist vajavate kolmandate riikide kodanike koguarv ja iga liikmesriigi osa selles, kusjuures see osa arvutatakse iga liikmesriigi rahvaarvul ja SKP-l põhineva jaotuskvoodi alusel. Kui liikmesriikide märgitud suutlikkuse või välismõõtme valdkonna meetmete põhjal jääks rände haldamise aruandes kindlaks tehtud ümberpaigutamiste koguarvust puudu üle 30 %, peaks komisjonil olema võimalik liikmesriikide osalemist solidaarsusmeetmetes kohandada nii, et nad osalevad kas ümberpaigutamises, või kui nii on märgitud, tagasisaatmise toetamises, ulatuses, mis vastab poolele nende jaotuskvoodi alusel kindlaks määratud osast.

(23) Selleks et tagada, et toetusmeetmed oleksid otsingu- ja päästeoperatsioonide järgsete maabumistega seotud konkreetse olukorra lahendamiseks alati kättesaadavad, peaks komisjon juhul, kui otsingu- ja päästeoperatsioonide järgsete maabumiste arv on nii suur, et ära on kasutatud 80 % ühe või mitme toetatava liikmesriigi solidaarsusreservist, võtma vastu muudetud rakendusaktid, millega suurendatakse meetmete kogumahtu 50 %.

(24) Solidaarsusmehhanism peaks lahendama ka rändesurve olukordi, eelkõige nendes liikmesriikides, keda geograafilise asukoha tõttu rändesurve ohustab või võib ohustada. Sel eesmärgil peaks komisjon võtma vastu aruande, milles tehakse kindlaks, kas liikmesriik on rändesurve all, ja esitatakse meetmed, mis võiksid sellel liikmesriigil aidata rändesurvega toime tulla.

(25) Hinnates, kas liikmesriik on rändesurve all, peaks komisjon laiaulatusliku kvalitatiivse hinnangu põhjal võtma arvesse mitmesuguseid tegureid, sealhulgas varjupaigataotlejate, ebaseaduslikke piiriületuste, tehtud ja täidetud tagasisaatmisotsuste arvu ning suhteid asjaomaste kolmandate riikidega. Solidaarsusmeetmed tuleks kavandada juhtumipõhiselt, et need vastaksid asjaomase liikmesriigi vajadustele.

(26) Ümber tuleks paigutada ainult need isikud, kes tõenäolisemalt saavad õiguse liitu jääda. Seetõttu peaks rahvusvahelise kaitse taotlejate ümberpaigutamine piirduma nende isikutega, kelle suhtes ei kohaldata määruses (EL) XXX/XXX [*varjupaigamenetluse määrus*] sätestatud piirimenetlust.

(27) Solidaarsusmehhanism peaks hõlmama meetmeid, millega edendatakse vastutuse õiglast jagamist ja liikmesriikide jõupingutuste tasakaalu ka tagasisaatmise

valdkonnas. Tagasisaatmise toetamise kaudu peaks liikmesriik võtma kohustuse toetada rändesurve all olevat liikmesriiki selliste toimingute tegemisel, mis on vajalikud ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmiseks, pidades silmas, et toetatav liikmesriik jääb vastutavaks tagasisaatmise teostamise eest ajal, mil isikud viibivad tema territooriumil. Kui sellised toimingud ei ole kaheksa kuu möödudes vilja kandnud, peaksid tagasisaatmist toetavad liikmesriigid võtma need isikud üle kooskõlas käesolevas määruses sätestatud menetlustega ja kohaldama direktiivi 2008/115/EÜ; kui asjakohane, võivad liikmesriigid nõukogu direktiivi 2001/40[39] alusel tunnustada tagasisaatmisotsust, mille on teinud toetatav liikmesriik. Tagasisaatmise toetamine peaks olema osa ELi ühisest tagasisaatmissüsteemist, mis hõlmab ka Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti kaudu antavat tegevustoetust ning koordineerimismehhanismi kohaldamist, et edendada tagasisaatmise ja tagasivõtmise valdkonnas tõhusat koostööd kolmandate riikidega.

(28) Liikmesriigid peaksid andma koostatavas solidaarsusmeetmete kavas teada, millist liiki solidaarsusmeetmetega nad osalevad. Kui liikmesriigid on ise toetatavad liikmesriigid, ei peaks neil olema kohustust osaleda teiste liikmesriikide solidaarsusmeetmetes. Samal ajal peaks olema liikmesriigil, kes on varasematel aastatel olnud rahvusvahelise kaitse taotluste suure arvu tõttu suure rändekoormuse all, võimalik taotleda, et tema osa rändesurve all olevate liikmesriikide solidaarsusmeetmetes osalemises vähendataks, kui selline osalemine seisneb ümberpaigutamises või tagasisaatmise toetamises. See vähendus tuleks proportsionaalselt jagada teiste selliseid meetmeid võtvate liikmesriikide vahel.

(29) Kui rände haldamise aruandes tehakse kindlaks, et rändesurve all olevas liikmesriigis vajatakse varjupaiga, vastuvõtmise ja tagasisaatmise valdkonna suutlikkuse suurendamise meetmeid või välismõõtme valdkonna meetmeid, peaks osalevatel liikmesriikidel olema võimalik ümberpaigutamise või tagasisaatmise toetamise asemel osaleda nende vajaduste katmises. Tagamaks, et sellised osalemiseks võetavad meetmed on proportsionaalsed osaleva liikmesriigi osaga, peaks komisjonil olema võimalik selliste meetmete mahtu rakendusaktis suurendada või vähendada. Kui liikmesriikide märgitud suutlikkuse või välismõõtme valdkonna meetmetega jääks ümberpaigutamist vajavate või tagasisaatmise toetamise raames toetatavate isikute arvust puudu üle 30 %, peaks komisjonil olema võimalik nende liikmesriikide osalemist solidaarsusmeetmetes kohandada, tagamaks, et nad osalevad ümberpaigutamises või tagasisaatmise toetamises ulatuses, mis vastab poolele nende osast.

(30) Selleks et tagada terviklik ja tõhus solidaarsusel põhinev reageerimine ning toetavatele liikmesriikidele selgus, peaks komisjon võtma vastu rakendusakti, milles määratakse kindlaks solidaarsusmeetmed, mis igal liikmesriigil tuleb võtta. Sellised meetmed peaks alati põhinema asjaomase liikmesriigi poolt solidaarsusmeetmete kavas märgitud meetmete liigil, välja arvatud juhul, kui asjaomane liikmesriik ei ole sellist kava esitanud. Sellisel juhul peaks asjaomase liikmesriigi jaoks rakendusaktis sätestatavad meetmed kindlaks määrama komisjon.

(31) Solidaarsusmehhanismi kasutamisel tuleks lähtuda liikmesriikide elanikkonna ja majanduse suurusel põhinevast jaotuskvoodist, mis võimaldab kindlaks määrata iga liikmesriigi koguosaluse.

---

[39] Nõukogu 28. mai 2001. aasta direktiiv 2001/40/EÜ kolmandate riikide kodanike väljasaatmise otsuste vastastikuse tunnustamise kohta (EÜT L 149, 2.6.2001, lk 34).

(32) Liikmesriigil peaks olema võimalik omal algatusel või teise liikmesriigi taotlusel võtta vabatahtlikult muid solidaarsusmeetmeid, et aidata liikmesriigil rändeolukorraga toime tulla või rändesurvet ära hoida. Sellised meetmed peaks hõlmama meetmeid, mille eesmärk on parandada surve all oleva liikmesriigi suutlikkust või reageerida rändesuundumustele kolmandate riikidega tehtava koostöö kaudu. Lisaks peaksid sellised solidaarsusmeetmed hõlmama selliste kolmandate riikide kodanike ümberpaigutamist, kelle suhtes kohaldatakse piirimenetlust, ja ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike ümberpaigutamist. Vabatahtliku solidaarsuse stimuleerimiseks tuleks juhul, kui liikmesriigid osalevad vabatahtlikult ümberpaigutamise või tagasisaatmise toetamise vormis, võtta sellist osalemist arvesse rändesurve olukorraks ette nähtud rakendusaktis.

(33) Euroopa ühist varjupaigasüsteemi on järk-järgult üles ehitatud kui kaitse ühist ala, mis põhineb pagulasseisundit käsitleva 28. juuli 1951. aasta Genfi konventsiooni (mida on täiendatud 31. jaanuari 1967. aasta New Yorgi protokolliga) („Genfi konventsioon”) täielikul kohaldamisel, millega tagatakse, et kedagi ei sunnita naasma riiki, kus teda ohustab tagakiusamine, kooskõlas tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõttega. Selles suhtes peetakse liikmesriike, kes kõik järgivad tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet, kolmandate riikide kodanike jaoks turvalisteks riikideks, ilma et see mõjutaks käesolevas määruses sätestatud vastutuskriteeriume.

(34) On asjakohane, et Euroopa ühisesse varjupaigasüsteemi[40] lisataks selge ja toimiv menetlus, mille abil määrata kindlaks liikmesriik, kes vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest. See menetlus peaks põhinema liikmesriikide ja asjaomaste isikute seisukohast erapooletutel ja õiglastel alustel. Eelkõige peaks see võimaldama kiiresti määrata kindlaks vastutava liikmesriigi, et tagada tegelik juurdepääs rahvusvahelise kaitse andmise menetlusele ja mitte seada ohtu rahvusvahelise kaitse taotluste kiire menetlemise eesmärki.

(35) Käesolev määrus peaks põhinema Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 604/2013[41] aluseks olevatel põhimõtetel, arendades ühise raamistiku osana edasi solidaarsuse ja vastutuse õiglase jagamise põhimõtet. Selleks peaks uus solidaarsusmehhanism võimaldama liikmesriikidel olla rände haldamiseks paremini valmis, tegelemaks olukordadega, kus liikmesriigid sattuvad rändesurve alla, ning hõlbustada liikmesriikidevahelist pidevat solidaarset toetamist.

(36) Käesolevat määrust tuleks kohaldada täiendava kaitse taotlejate ja täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute suhtes, et tagada kõigi rahvusvahelise kaitse taotlejate ja saajate võrdne kohtlemine ning kooskõla kehtiva varjupaigaküsimusi käsitleva liidu *acquis*’ga, eelkõige määrusega (EL) XXX/XXX [*miinimumnõuete määrus*].

(37) Määruse (EL) XXX/XXX [*varjupaiga- ja rändevaldkonna kriisiolukordade ja vääramatu jõu määrus*] kohaselt viivitamatu kaitse saanud isikuid tuleks jätkuvalt käsitada rahvusvahelise kaitse taotlejatena, võttes arvesse nende menetluses olevat (peatatud) rahvusvahelise kaitse taotlust määruse (EL) XXX/XXX [*varjupaigamenetluse määrus*] tähenduses. Sellistena peaksid nad kuuluma käesoleva

[40] Nagu on sätestatud Euroopa Ülemkogu erakorralisel istungil Tamperes 15. ja 16. oktoobril 1999.

[41] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määrus (EL) nr 604/2013, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest (ELT L 180, 29.6.2013, lk 31).

määruse kohaldamisalasse ja neid tuleks käsitada taotlejatena, kelle suhtes kohaldatakse kriteeriume ja mehhanisme, mille alusel määratakse kindlaks liikmesriik, kes vastutab nende rahvusvahelise kaitse taotluste läbivaatamise eest, või ümberpaigutamismenetlust, nagu on sätestatud käesolevas määruses.

(38) Selleks et piirata ebaseaduslikku liikumist ja tagada liikmesriikidele vahendid, mida nad vajavad, tagamaks, et rahvusvahelise kaitse saajad, kes sisenesid muu kui vastutava liikmesriigi territooriumile, ilma et nad oleksid täitnud selles teises liikmesriigis viibimise tingimusi, antaks üle vastutavale liikmesriigile, ning tagada liikmesriikide vaheline tõhus solidaarsus, tuleks käesolevat määrust kohaldada ka rahvusvahelise kaitse saajate suhtes. Samuti tuleks käesolevat määrust kohaldada isikute suhtes, kelle liikmesriik on ümber asustanud või vastu võtnud kooskõlas määrusega (EL) XXX/XXX [*liidu ümberasustamisraamistiku määrus*] või kellele on riikliku ümberasustamiskava alusel antud rahvusvaheline kaitse või humanitaarkaitse.

(39) Arvestades, kui oluline on hõlbustada rahvusvahelise kaitse saajate täielikku integreerimist elukohaliikmesriiki, tuleks pakkuda võimalust saada pikaajalise elaniku staatus lühema aja jooksul. Rahvusvahelise kaitse saajatel peaks olema võimalik saada pikaajalise elaniku staatus liikmesriigis, kes andis neile rahvusvahelise kaitse, pärast kolmeaastast seaduslikku ja pidevat elamist selles liikmesriigis. Mis puudutab muid staatuse saamise tingimusi, peaksid rahvusvahelise kaitse saajad täitma samu tingimusi kui teised kolmandate riikide kodanikud. Nõukogu direktiivi 2003/109/EÜ[42] tuleks seetõttu vastavalt muuta.

(40) Tõhususe ja õiguskindluse huvides on oluline, et määrus põhineks põhimõttel, et vastutus määratakse kindlaks ainult üks kord, välja arvatud juhul, kui asjaomane isik on lahkunud liikmesriikide territooriumilt tagasisaatmisotsuse või väljasaatmisettekirjutuse alusel.

(41) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi XXX/XXX/EL[43] [*vastuvõtutingimuste direktiiv*] tuleks kohaldada liikmesriigi kindlaksmääramise menetluse suhtes, mida reguleeritakse käesoleva määrusega, mille kohaldamise suhtes kehtivad nimetatud direktiiviga seatud piirangud.

(42) Lisaks tuleks kohaldada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) XXX/XXX[44] [*varjupaigamenetluse määrus*], ilma et see piiraks käesoleva määrusega reguleeritud menetluslikke tagatisi käsitlevate sätete kohaldamist, mille kohaldamise suhtes kehtivad nimetatud määrusega seatud piirangud.

(43) Vastavalt 1989. aasta ÜRO lapse õiguste konventsioonile ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartale peaksid liikmesriigid käesoleva määruse kohaldamisel esmatähtsaks pidama lapse parimaid huvisid. Lapse parimate huvide hindamisel peaksid liikmesriigid võtma eelkõige nõuetekohaselt arvesse alaealise heaolu ning sotsiaalset arengut, turvalisuse ja julgeoleku kaalutlusi ning alaealise arvamust vastavalt tema vanusele ja küpsusele, sealhulgas ka tema päritolu. Lisaks tuleks saatjata alaealiste jaoks sätestada nende eriti haavatava olukorra tõttu menetluslikud eritagatised.

---

42 Nõukogu 25. novembri 2003. aasta direktiiv 2003/109/EÜ pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike staatuse kohta (ELT L 016, 23.1.2004, lk 44).

43 Direktiiv XXX/XXX/EL (terviktekst)

44 Direktiiv XXX/XXX/EL (terviktekst)

(44) Vastavalt Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonile ning Euroopa Liidu põhiõiguste hartale peaksid liikmesriigid käesoleva määruse kohaldamisel pidama esmatähtsaks austust pereelu vastu.

(45) Selleks et vältida liikmesriikide vahel selliste isikute üleandmist, kes kujutavad endast julgeolekuohtu, on vaja tagada, et liikmesriik, kus taotlus esimest korda registreeriti, ei kohalda vastutuse kriteeriume, või toetatav liikmesriik ei kohalda ümberpaigutamismenetlust, kui on põhjendatud alus arvata, et asjaomane isik kujutab ohtu riigi julgeolekule või avalikule korrale.

(46) Ühe pere liikmete rahvusvahelise kaitse taotluste menetlemine koos ühes liikmesriigis peaks võimaldama tagada taotluste põhjaliku läbivaatamise, nende suhtes tehtavate otsuste omavahelise kooskõla ja selle, et pereliikmeid üksteisest ei lahutata.

(47) Pereliikme mõiste peaks käesolevas määruses hõlmama taotleja õdesid ja vendi. Õdede ja vendade taasühinemine on eriti oluline taotlejate integreerumise võimaluste parandamise seisukohast ja vähendab seega ebaseaduslikku liikumist. Perekonnaliikme mõiste määratlus peaks kajastama ka praeguste rändesuundumuste reaalsust, kus taotlejad saabuvad sageli liikmesriikide territooriumile pärast pikemat teelolekut. Mõiste alla peaks seepärast kuuluma ka perekonnad, mis on moodustunud väljaspool päritoluriiki, kuid enne liikmesriigi territooriumile saabumist. Mõiste määratluse piiratud ja sihipärase laiendamisega tahetakse vähendada varjupaigataotlejate jaoks ebaseadusliku liikumise stiimuleid ELi piires.

(48) Selleks et tagada perekonna ühtsuse ning lapse parimate huvide esikohale seadmise põhimõtte täielik austamine, peaks taotleja rasedusest või emadusest, tervislikust seisundist või vanadusest johtuv sõltuvussuhe taotleja ja tema lapse, õe-venna või vanema vahel olema siduv vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise kriteerium. Kui taotleja on saatjata alaealine, peaks mõnes muus liikmesriigis viibiva ja sellise taotleja eest hoolitseda võiva pereliikme või sugulase olemasolu olema samuti siduv vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise kriteerium. Selleks et pärssida saatjata alaealiste ebaseaduslikku liikumist, mis ei ole nende parimates huvides, peaks pereliikme või sugulase puudumisel olema vastutav liikmesriik see, kus saatjata alaealise rahvusvahelise kaitse taotlus esimest korda registreeriti, välja arvatud juhul, kui tõendatakse, et see ei ole lapse parimates huvides. Enne saatjata alaealise üleandmist teisele liikmesriigile peaks üleandev liikmesriik veenduma, et kõnealune liikmesriik võtab kõik vajalikud ja asjakohased meetmed, et tagada lapsele piisav kaitse, ja eelkõige määrab esindaja või esindajad, kelle ülesanne on kaitsta kõikide lastele ettenähtud õiguste austamist. Enne saatjata alaealise üleandmise kohta otsuse tegemist peaks vajaliku kvalifikatsiooniga ja vajalike teadmistega töötajad hindama tema parimaid huve.

(49) Tõendamisnormid peaksid võimaldama senisest kiiremat perekonna taasühinemist. Seepärast on vaja täpsustada, et vormikohased tõendid, nagu originaaldokumendid ja DNA-proovid, ei peaks olema vajalikud juhtudel, kui kaudsed tõendid on omavahel kooskõlas, kontrollitavad ja piisavalt üksikasjalikud, et teha kindlaks vastutus rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest.

(50) Kui isikul on diplom või muu kvalifikatsioon, peaks nende taotluse läbivaatamise eest vastutama liikmesriik, kus diplom on välja antud. See tagaks taotluse kiire läbivaatamise liikmesriigis, millega taotlejal on sellise diplomi alusel tähenduslikud seosed.

(51) Arvestades, et liikmesriik peaks jääma vastutavaks isiku eest, kes on sisenenud tema territooriumile ebaseaduslikult, on vaja lisada ka olukord, kus isik siseneb territooriumile otsingu- ja päästeoperatsiooni järgselt. Sellest vastutuskriteeriumist tuleks ette näha erand juhuks, kui liikmesriik on ümber paigutanud isikud, kes on ebaseaduslikult ületanud teise liikmesriigi välispiiri, või otsingu- ja päästeoperatsiooni järgselt. Sellises olukorras peaks vastutama ümberpaigutamise sihtliikmesriik, kui isik taotleb rahvusvahelist kaitset.

(52) Liikmesriikidel peaks olema võimalus teha vastutuskriteeriumidest erandeid, eelkõige humaansetel ja inimliku kaastundega seotud põhjustel, et võimaldada kokku viia pereliikmeid, sugulasi või teisi omakseid, ning vaadata läbi selles või mõnes muus liikmesriigis registreeritud rahvusvahelise kaitse taotlus, isegi kui see liikmesriik ei vastuta määruses sätestatud siduvate kriteeriumide alusel sellise taotluse läbivaatamise eest.

(53) Selleks et tagada käesoleva määrusega sätestatud menetluste järgimine ja vältida käesoleva määruse tõhusa kohaldamise takistusi, eelkõige selleks et ära hoida põgenemist ja ebaseaduslikku liikmesriikidevahelist liikumist, on vaja kehtestada selged kohustused, mida taotleja peab menetluse raames täitma ja millest teda tuleks õigel ajal nõuetekohaselt teavitada. Kõnealuste õiguslike kohustuste rikkumisel peaksid olema taotleja jaoks asjakohased ja proportsionaalsed menetluslikud tagajärjed ning asjakohased ja proportsionaalsed tagajärjed seoses tema vastuvõtutingimustega. Kooskõlas Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga peaks liikmesriik, kus selline taotleja viibib, igal juhul tagama, et selle isiku otsesed materiaalsed vajadused on kaetud.

(54) Selleks et piirata võimalust, et taotleja käitumine toob kaasa vastutuse äralangemise või selle ülemineku teisele liikmesriigile, tuleks välja jätta normid, mis võimaldavad vastutuse äralangemise või ülemineku juhul, kui isik lahkub taotluse läbivaatamise ajal liikmesriikide territooriumilt vähemalt kolmeks kuuks või põgeneb vastutavale liikmesriigile üleandmise vältimiseks pikemaks ajaks kui 18 kuud. Selleks et vältida normidest kõrvalehoidmist ja menetluse takistamist, tuleks välja jätta ka vastutuse üleminek juhul, kui teavitav liikmesriik ei ole tagasivõtmisteate saatmise tähtajast kinni pidanud. Olukordades, kus isik on liikmesriiki sisenenud ebaseaduslikult ilma varjupaika taotlemata, tuleks pikendada ajavahemikku, mille möödumisel selle liikmesriigi vastutus ära langeb ja vastutavaks muutub teine liikmesriik, kus kõnealune isik taotluse hiljem esitab, et veelgi motiveerida isikuid norme järgima ja neid kohaldama esimeses sisenemise liikmesriigis, ning seeläbi piirata ebaseaduslikku liikumist ja suurendada Euroopa ühise varjupaigasüsteemi üldist tõhusust.

(55) Selleks et hõlbustada rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi kindlaksmääramist, tuleks korraldada taotlejaga vestlus, välja arvatud juhul, kui taotleja on põgenenud, ei ole vestlusele ilmunud ilma mõjuva põhjuseta või kui taotleja esitatud teave on vastutava liikmesriigi kindlaksmääramiseks piisav. Niipea kui rahvusvahelise kaitse taotlus on registreeritud, tuleks taotlejat teavitada eelkõige käesoleva määruse kohaldamisest, asjaolust, et tema rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutav liikmesriik on määratud objektiivsete kriteeriumide alusel, õigustest ja kohustustest, mis tal käesoleva määruse alusel on, ja nende täitmata jätmise tagajärgedest.

(56) Selleks et tagada asjaomaste isikute õiguste tõhus kaitse, tuleks vastutavale liikmesriigile üleandmise otsustega seoses ette näha õiguslikud tagatised ja õigus tõhusale õiguskaitsevahendile, kooskõlas eelkõige Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 47. Rahvusvahelise õiguse täitmise tagamiseks peaks tõhus

õiguskaitsevahend hõlmama nii käesoleva määruse kohaldamise kui ka selle liikmesriigi õigusliku ja faktilise olukorra hindamist, kellele taotleja üle antakse. Tõhusa õiguskaitsevahendi ulatus peaks olema piiratud selle hindamisega, kas rikutakse taotleja põhiõigusi seoses pereelu austamisega, lapse õigusi või keeldu riskida ebainimliku ja alandava kohtlemisega.

(57) Selleks et hõlbustada käesoleva määruse sujuvat kohaldamist, peaksid liikmesriigid Eurodac-süsteemis märkima vastutava liikmesriigi igal juhul pärast seda, kui menetlused vastutava liikmesriigi kindlaksmääramiseks on lõpule viidud, sealhulgas juhtudel, kui vastutus tuleneb sellest, et vastuvõtmispalvete saatmise või neile vastamise või üleandmise tähtaegadest ei ole kinni peetud, samuti juhtudel, kui esimese taotluse saanud liikmesriik muutub vastutavaks või kui üleandmine algselt vastutavale liikmesriigile on võimatu süsteemsete puuduste tõttu, mis võivad tuua endaga kaasa ebainimliku või alandava kohtlemise ning sellest lähtuvalt on määratud vastutavaks teine liikmesriik.

(58) Selleks et tagada kiire vastutuse kindlaksmääramine, tuleks vastuvõtmispalvete esitamiseks ja neile vastamiseks, tagasivõtmisteadete esitamiseks, samuti otsuste vaidlustamiseks ja vaidlustuse suhtes otsuse tegemiseks antud tähtaegu ühtlustada ja lühendada nii palju kui võimalik.

(59) Taotlejate kinnipidamisel tuleks lähtuda põhimõttest, et isikut ei tohiks kinni pidada ainult sel põhjusel, et ta taotleb rahvusvahelist kaitset. Kinnipidamine peaks olema võimalikult lühiajaline ning lähtuma vajaduse ja proportsionaalsuse põhimõttest ja seeläbi olema lubatud üksnes viimase abinõuna. Eelkõige peab taotlejate kinnipidamine olema kooskõlas Genfi konventsiooni artikliga 31. Käesoleva määruse kohased menetlused seoses kinnipeetud isikuga tuleks läbi viia esmajärjekorras ja võimalikult lühikese tähtaja jooksul. Kinnipidamist reguleerivate üldtagatiste, samuti kinnipidamistingimuste osas peaksid liikmesriigid vajaduse korral kohaldama direktiivi XXX/XXX/EL [*vastuvõtutingimuste direktiiv*] sätteid ka selliste isikute suhtes, keda peetakse kinni käesoleva määruse alusel.

(60) Varjupaigasüsteemidele langenud koormus sageli süvendab süsteemide puuduseid või aitab kaasa nende kokkuvarisemisele, mis võib käesoleva määrusega sätestatud süsteemi nõuetekohast toimimist häirida, millega võib kaasneda oht, et rikutakse taotleja õigusi, mis on sätestatud varjupaigaküsimusi käsitlevas liidu *acquis*'s ning Euroopa Liidu põhiõiguste hartas ning teistes rahvusvahelistes inimõiguste ja pagulaste õigustega seotud kohustustes.

(61) Kooskõlas komisjoni määrusega (EÜ) nr 1560/2003[45] võib üleandmine rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutavale liikmesriigile toimuda kas vabatahtlikkuse alusel, järelevalve all toimuva lahkumisena või saatjaga. Liikmesriigid peaksid soodustama vabatahtlikkuse alusel toimuvaid üleandmisi, edastades asjaomasele isikule vajaliku teabe, ning tagama, et järelevalve all või saatjaga üleandmised toimuksid inimlikult, austades täielikult põhiõigusi ja inimväärikust, samuti lapse parimaid huve, ning võttes täielikult arvesse suundumusi asjakohases kohtupraktikas, eelkõige humanitaarsetel põhjustel toimuvate üleandmiste osas.

[45] Komisjoni 2. septembri 2003. aasta määrus (EÜ) nr 1560/2003, millega kehtestatakse üksikasjalikud rakenduseeskirjad määrusele (EÜ) nr 343/2003, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku esitatud varjupaigataotluse läbivaatamise eest (ELT L 222, 5.9.2003, lk 3).

(62) Selleks et tagada selge ja tõhus ümberpaigutamismenetlus, tuleks kehtestada toetatava ja toetava liikmesriigi jaoks erinormid. Käesolevas määruses sätestatud üleandmisega seotud norme ja kaitsemeetmeid tuleks kohaldada ümberpaigutamise eesmärgil toimuvate üleandmiste suhtes, välja arvatud juhul, kui need ei ole sellise menetluse puhul asjakohased.

(63) Selleks et toetada liikmesriike, kes võtavad solidaarsusmeetmena ümberpaigutamismeetme, tuleks liidu eelarvest ette näha rahaline toetus. Selleks et motiveerida liikmesriike seadma saatjata alaealiste ümberpaigutamise prioriteediks, tuleks selle eest stiimulina ette näha suurem toetus.

(64) Käesoleva määruse kohaldamist saab hõlbustada ja tõhustada liikmesriikidevaheliste kahepoolsete kokkulepete abil, millega parandatakse suhtlust pädevate ametkondade vahel, lühendatakse menetlustähtaegu või lihtsustatakse vastuvõtmispalvete või tagasivõtmisteadete menetlemist või kehtestatakse menetlused üleandmiste korraldamiseks.

(65) Tuleks tagada määrusega (EL) nr 604/2013 loodud vastutava liikmesriigi määramise süsteemi ja käesoleva määrusega loodud süsteemi vaheline järjepidevus. Samamoodi tuleks tagada kooskõla käesoleva määruse ning määruse (EL) XXX/XXX [*Eurodaci määrus*] vahel.

(66) Euroopa Liidu Varjupaigaamet peaks looma liikmesriikide pädevate asutuste võrgustiku ja seda edendama, et parandada praktilist koostööd ja teabe jagamist kõikides küsimustes, mis on seotud käesoleva määruse kohaldamisega, sealhulgas praktiliste vahendite ja juhiste väljatöötamine.

(67) Määrusega (EL) XXX/XXX [*Eurodaci määrus*] kehtestatud Eurodac-süsteemi toimimine peaks hõlbustama käesoleva määruse kohaldamist.

(68) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 767/2008[46] loodud viisainfosüsteemi toimimine ja eelkõige nimetatud määruse artiklite 21 ja 22 rakendamine peaks hõlbustama käesoleva määruse kohaldamist.

(69) Käesoleva määrusega hõlmatud isikute kohtlemisel on liikmesriigid seotud oma kohustustega, mis tulenevad rahvusvahelistest instrumentidest, sealhulgas Euroopa Inimõiguste Kohtu asjakohasest väljakujunenud kohtupraktikast.

(70) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2016/679[47] kohaldatakse liikmesriikides käesoleva määruse alusel toimuva isikuandmete töötlemise suhtes. Liikmesriigid peaksid rakendama asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid, et tagada ja olla võimeline tõendama, et andmete töötlemine toimub kõnealuse määruse ja selle nõudeid täpsustavate käesolevas määruses esitatud sätete kohaselt. Eelkõige peaksid kõnealused meetmed tagama käesoleva määruse alusel toimuva isikuandmete töötlemise turvalisuse ning eriti hoidma ära ebaseadusliku või lubamatu juurdepääsu töödeldud isikuandmetele või nende andmete avalikustamise, muutmise või kaotsimineku. Iga liikmesriigi pädev järelevalveasutus või pädevad

[46] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. juuli 2008. Aasta määrus (EÜ) nr 767/2008, mis käsitleb viisainfosüsteemi (VIS) ja liikmesriikidevahelist teabevahetust lühiajaliste viisade kohta (ELT L 218, 13.8.2008, lk 60).

[47] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (EMPs kohaldatav tekst) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1).

järelevalveasutused peaksid jälgima isikuandmete töötlemise seaduslikkust asjaomastes asutustes, sealhulgas nende andmete edastamist julgeolekukontrolli tegevatele pädevatele asutustele.

(71) Selleks et tagada käesoleva määruse ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011[48].

(72) Kontrollimenetlust tuleks kasutada selleks, et võtta vastu tüüpvorm saatjata alaealiste kohta asjakohase teabe vahetamiseks; ühetaolised tingimused alaealisi ja ülalpeetavaid isikuid puudutava teabega tutvumiseks; ühetaolised tingimused vastuvõtmispalvete ja tagasivõtmisteadete koostamiseks ja esitamiseks; asjakohaste otseste ja kaudsete tõendite kaks loendit ning nende regulaarne läbivaatamine; reisiluba; ühetaolised tingimused üleandmist käsitleva teabega tutvumiseks ja selle vahetamiseks; enne üleandmist toimuva teabevahetuse tüüpvorm; ühine tervisetõend; ühetaolised tingimused ja praktiline kord isikute terviseandmete vahetamiseks enne üleandmist ning turvalised elektroonilised teabeedastuskanalid palvete saatmiseks.

(73) Komisjon peaks nõuetekohaselt põhjendatud kiireloomulistel juhtudel, mis on tingitud liikmesriikides esinevast rändesurvest, võtma vastu viivitamata kohaldatavad rakendusaktid.

(74) Täiendavate normide kehtestamiseks peaks komisjonil olema õigus võtta kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 290 vastu delegeeritud õigusakte saatjata alaealise perekonna liikmete või sugulaste kindlakstegemise kohta; tõendatud perekondlike sidemete olemasolu tuvastamise kriteeriumide kohta; kriteeriumide kohta, mille põhjal hinnata, kas saatjata alaealise sugulane on võimeline tema eest hoolitsema, sealhulgas juhud, kui saatjata alaealise perekonnaliikmed, õed-vennad või sugulased asuvad rohkem kui ühes liikmesriigis; sõltuvussuhte hindamise elementide kohta; kriteeriumide kohta, mille põhjal hinnata, kas isik on võimeline ülalpeetava isiku eest hoolitsema ning elementide kohta, mida võtta arvesse, et hinnata suutmatust pika perioodi jooksul reisida. Delegeeritud õigusaktide vastuvõtmiseks antud volituste teostamisel ei lähe komisjon käesoleva määrusega ette nähtud lapse parimate huvide ulatusest kaugemale. On eriti oluline, et komisjon viiks oma ettevalmistava töö käigus läbi asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ning et need konsultatsioonid viiakse läbi kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega. Eelkõige selleks, et tagada delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises võrdne osalemine, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende eksperdid saavad süstemaatiliselt osaleda komisjoni eksperdirühmade koosolekutel, kus arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.

(75) Määrust (EL) nr 604/2013 tuleb oluliselt muuta. Selguse huvides tuleks kõnealune määrus tunnistada kehtetuks.

(76) Tõhus järelevalve käesoleva määruse kohaldamise üle eeldab selle hindamist korrapäraste ajavahemike tagant.

---

[48] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).

(77) Käesolevas määruses austatakse põhiõigusi ning järgitakse eeskätt Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid. Eelkõige püütakse käesoleva määrusega tagada harta artikliga 18 tagatud varjupaigaõiguse ning artiklites 1, 4, 7, 24 ja 47 tunnustatud õiguste täielik järgimine. Käesolevat määrust tuleks seetõttu vastavalt kohaldada.

(78) Kuna käesoleva määruse eesmärki, nimelt mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise kriteeriumide ja mehhanismide kehtestamine ning solidaarsusmehhanismi kehtestamine, et toetada liikmesriike rändesurvega toimetulekul, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada ning käesoleva määruse ulatuse ja toime tõttu on seda parem saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.

(79) ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokolli nr 22 (Taani seisukoha kohta) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva määruse vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav. Arvestades, et käesoleva määruse III, V ja VII osa kujutavad endast muudatusi Euroopa Ühenduse ja Taani Kuningriigi vahel sõlmitud lepingu[49] (mis käsitleb kriteeriumide ja mehhanismide kehtestamist selle riigi määramiseks, kes vastutab Taanis või mõnes teises Euroopa Liidu liikmesriigis esitatud varjupaigataotluse läbivaatamise eest, ning sõrmejälgede võrdlemise Eurodac-süsteemi kehtestamist Dublini konventsiooni tõhusa kohaldamise eesmärgil) artikli 3 tähenduses, peab Taani teatama komisjonile oma otsusest selle kohta, kas selliste muudatuste sisu rakendada või mitte, muudatuste vastuvõtmise ajal või 30 päeva jooksul pärast seda.

(80) [ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokolli nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artikli 3 kohaselt on Iirimaa teatanud oma soovist osaleda käesoleva määruse vastuvõtmisel ja kohaldamisel.]

VÕI

(81) [ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokolli nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artiklite 1 ja 2 kohaselt, ilma et see piiraks nimetatud protokolli artikli 4 kohaldamist, ei osale Iirimaa käesoleva otsuse vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.]

(82) Islandi ja Norra puhul kujutavad käesoleva määruse III, V ja VII osa endast uusi õigusakte valdkonnas, mis on hõlmatud Euroopa Ühenduse ning Islandi Vabariigi ja Norra Kuningriigi vahelise lepingu[50] (mis käsitleb liikmesriigis või Islandil või Norras esitatud varjupaigataotluse läbivaatamise eest vastutava riigi määratlemise kriteeriume ja mehhanisme) lisaga.

(83) Šveitsi puhul kujutavad käesoleva määruse III, V ja VII osa endast õigusakte ja meetmeid, millega muudetakse või täiendatakse Euroopa Ühenduse ja Šveitsi

[49] ELT L 66, 8.3.2006, lk 38.
[50] EÜT L 93, 3.4.2001, lk 40.

Konföderatsiooni vahelise lepingu[51] (liikmesriigis või Šveitsis esitatud varjupaigataotluse läbivaatamise eest vastutava riigi määramise kriteeriumide ja mehhanismide kohta) artiklis 1 viidatud sätteid.

(84) Liechtensteini puhul kujutavad käesoleva määruse III, V ja VII osa endast õigusakte ja meetmeid, millega muudetakse või täiendatakse Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepingu (liikmesriigis või Šveitsis esitatud varjupaigataotluse läbivaatamise eest vastutava riigi määramise kriteeriumide ja mehhanismide kohta) artikli 1 sätteid, millele viidatakse protokolli[52] (Euroopa Ühenduse, Šveitsi Konföderatsiooni ja Liechtensteini Vürstiriigi vahel Liechtensteini Vürstiriigi ühinemise kohta Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepinguga, mis käsitleb liikmesriigis või Šveitsis esitatud varjupaigataotluse läbivaatamise eest vastutava riigi määratlemise kriteeriume ja mehhanisme) artiklis 3,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I OSA

KOHALDAMISALA JA MÕISTED

Artikkel 1

Eesmärk ja reguleerimisese

Kooskõlas solidaarsuse ja vastutuse õiglase jagamise põhimõttega ning vastastikuse usalduse tugevdamise eesmärgiga kehtestatakse käesoleva määrusega

(a) ühine raamistik varjupaiga- ja rändehalduseks liidus;

(b) solidaarsusmehhanism;

(c) kriteeriumid ja mehhanismid rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi kindlaksmääramiseks.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

(a) „kolmanda riigi kodanik” – isik, kes ei ole Euroopa Liidu kodanik aluslepingu artikli 20 lõike 1 tähenduses ja kes ei oma liidu õiguse alusel vaba liikumise õigust Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/399[53] artikli 2 punktis 5 määratletud tähenduses;

(b) „rahvusvahelise kaitse taotlus“ või „taotlus“ – sooviavaldus, mille on liikmesriigilt kaitse saamiseks esitanud kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik, keda võib käsitada pagulasseisundi või täiendava kaitse seisundi taotlejana;

---

[51] ELT L 53, 27.2.2008, lk 5.

[52] ELT L 160, 18.6.2011, lk 37.

[53] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta määrus (EL) 2016/399, mis käsitleb isikute üle piiri liikumist reguleerivaid liidu eeskirju (Schengeni piirieeskirjad) (ELT L 77, 23.3.2016, lk 1).

(c) „taotleja“ – kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik, kes on esitanud rahvusvahelise kaitse taotluse, mille kohta ei ole otsust tehtud või see on tehtud ning selle suhtes kohaldatakse või võib veel kohaldada asjaomases liikmesriigis õiguskaitsevahendit, olenemata sellest, kas taotlejal on õigus või on lubatud riiki jääda vastavalt määrusele (EL) XXX/XXX [*varjupaigamenetluse määrus*], sealhulgas isik, kellele on antud viivitamatu kaitse vastavalt määrusele (EL) XXX/XXX [*varjupaiga- ja rändevaldkonna kriisiolukordade ja vääramatu jõu määrus*];

(d) „rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamine“ – rahvusvahelise kaitse vastuvõetavuse või sisuline läbivaatamine kooskõlas määruse (EL) XXX/XXX [*varjupaigamenetluse määrus*] ja määrusega (EL) XXX/XXX [*miinumumnõuete määrus*], välja arvatud menetlused vastutava liikmesriigi kindlaksmääramiseks kooskõlas käesoleva määrusega;

(e) „rahvusvahelise kaitse taotluse tagasivõtmine“– rahvusvahelise kaitse taotluse sõnaselge või kaudne tagasivõtmine kooskõlas määrusega (EL) XXX/XXX [*varjupaigamenetluse määrus*];

(f) „rahvusvahelise kaitse saaja“– kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik, kellele on antud määruse (EL) XXX/XXX [*miinumumnõuete määrus*] artikli 2 punktis 2 määratletud rahvusvaheline kaitse;

(g) „pereliikmed“ – kui perekond oli olemas juba enne taotleja või pereliikme saabumist liikmesriigi territooriumile, siis liikmesriikide territooriumil viibivad järgmised taotleja pereliikmed:

i) taotleja abikaasa või temaga püsivas suhtes olev vabaabielukaaslane, kui asjaomase liikmesriigi õiguse või tava kohaselt koheldakse vabaabielupaare kolmanda riigi kodanikke käsitlevate õiguse alusel võrdväärselt abielus paaridega;

ii) esimeses alapunktis osutatud paaride või taotleja alaealised lapsed, tingimusel et nad ei ole abielus, sõltumata sellest, kas riigisisese õiguse tähenduses on nad sündinud abielust või väljaspool abielu või nad on lapsendatud;

iii) kui taotleja on alaealine ja vallaline, siis tema isa, ema või muu täiskasvanu, kes on taotleja eest vastutav selle liikmesriigi õiguse või riigisisese tava alusel, kus asjaomane täiskasvanu viibib;

iv) kui rahvusvahelise kaitse saaja on alaealine ja vallaline, siis tema isa, ema või muu täiskasvanu, kes on kaitse saaja eest vastutav kas selle liikmesriigi õiguse või tava alusel, kus rahvusvahelise kaitse saaja viibib;

v) taotleja õde/vend või õed või vennad;

(h) „sugulane“– taotleja täiskasvanud tädi või onu või vanavanem, kes viibib liikmesriigi territooriumil, sõltumata sellest, kas riigisisese õiguse tähenduses on taotleja sündinud abielust või väljaspool abielu või on lapsendatud;

(i) „alaealine“ – alla 18-aastane kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik;

(j) „saatjata alaealine“– alaealine, kes saabub liikmesriigi territooriumile tema eest õigusjärgselt või asjaomase liikmesriigi tava kohaselt vastutava täiskasvanuta, niikaua kui selline täiskasvanu ei ole teda tegelikult oma hoole alla võtnud; see mõiste hõlmab ka alaealist, kes on pärast liikmesriikide territooriumile jäänud saatjata;

(k) „esindaja“ – isik või organisatsioon, kelle pädevad ametiasutused on määranud aitama ja esindama saatjata alaealist käesoleva määrusega ettenähtud menetlustes, et tagada lapse parimate huvide kaitse ja teha vajaduse korral alaealise nimel õigustoiminguid;

(l) „elamisluba“ – liikmesriigi asutuste välja antud luba, millega lubatakse kolmanda riigi kodanikul või kodakondsuseta isikul viibida liikmesriigi territooriumil, sealhulgas dokumendid, mille põhjal lubatakse territooriumil viibida ajutise kaitse korra raames või seni, kuni väljasaatmismeetme täitmist takistavad asjaolud ära langevad, välja arvatud viisad ja elamisload, mis on välja antud tähtaja vältel, mis on vajalik vastutava liikmesriigi määramiseks käesoleva määruse kohaselt, või rahvusvahelise kaitse või elamisloataotluse läbivaatamise tähtaja vältel;

(m) „viisa“ – liikmesriigi luba või otsus, mida nõutakse selles või mitmes liikmesriigis läbisõiduks või viibimise eesmärgil sisenemiseks, sealhulgas:

i) luba või otsus, mis on välja antud kooskõlas selle liikmesriigi õiguse või liidu õigusega ja mida on vaja, et siseneda sellesse liikmesriiki eesmärgiga viibida seal rohkem kui 90 päeva;

ii) luba või otsus, mis on välja antud kooskõlas selle liikmesriigi õiguse või liidu õigusega ja mida on vaja, et siseneda sellesse liikmesriiki läbisõiduks või eesmärgiga viibida seal rohkem kui 90 päeva mis tahes 180päevase ajavahemiku jooksul;

iii) luba või otsus, mis kehtib liikmesriikide ühe või mitme lennujaama rahvusvahelise transiidiala läbimiseks;

(n) „diplom või muu kvalifikatsiooni tõendav dokument“ – diplom või muu kvalifikatsiooni tõendav dokument, mis on saadud pärast vähemalt kolmekuulist õpinguperioodi tunnustatud, riiklikus või piirkondlikus haridus- või kutseõppeprogrammis, mis vastab vähemalt rahvusvahelise ühtse hariduse liigituse 2. tasemele ja mida korraldab haridusasutus kooskõlas liikmesriikide riigisisese õiguse või haldustavadega;

(o) „haridusasutus“ – igasugune avalik-õiguslik või eraõiguslik haridus- või kutseõppeasutus, mis on asutatud liikmesriigis ja mida see liikmesriik on tunnustanud või mida käsitatakse sellisena vastavalt riigisisesele õigusele või mille õppe- või koolituskursusi tunnustatakse vastavalt riigisisesele õigusele või haldustavale;

(p) „põgenemine“ – taotleja tegu, millega ta muutub pädevatele haldus- või õigusasutustele kättesaamatuks, näiteks liikmesriigi territooriumilt ilma pädevate asutuste loata lahkumine põhjustel, mis on taotleja kontrolli all;

(q) „põgenemisoht“– konkreetse juhtumi puhul esinevad konkreetsed põhjused ja asjaolud, mis tuginevad riigisiseses õiguses kindlaks määratud objektiivsetele kriteeriumidele ja annavad alust oletada, et taotleja, kelle suhtes kohaldatakse üleandmismenetlust, võib põgeneda;

(r) „toetatav liikmesriik“ – liikmesriik, keda toetatakse rändesurve olukorras või otsingu- ja päästeoperatsioonide järgsete maabumistega seoses solidaarsusmeetmetega, nagu on sätestatud käesoleva määruse IV osa I–III peatükis;

(s) „osalev liikmesriik“ – liikmesriik, kes osaleb või on kohustatud osalema käesoleva määruse IV osa I–III peatükis sätestatud solidaarsusmeetmetes toetatava liikmesriigi kasuks;

(t) „tagasisaatmist toetav liikmesriik“ – liikmesriik, kes võtab teise liikmesriigi eest kohustuse saata ebaseaduslikult riigis viibiv kolmanda riigi kodanik tagasi, pakkudes käesoleva määruse artiklis 55 osutatud tagasisaatmise toetamist;

(u) „ümberpaigutamine“ – kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku üleviimine toetatava liikmesriigi territooriumilt osaleva liikmesriigi territooriumile;

(v) „otsingu- ja päästeoperatsioonid“ – Saksamaal Hamburgis 27. aprillil 1979 vastu võetud rahvusvahelises mereotsingute ja -pääste 1979. aasta konventsioonis osutatud otsingu- ja päästeoperatsioonid;

(w) „rändesurve“ – olukord, kus riiki saabub suur hulk kolmandate riikide kodanikke või kodakondsuseta isikuid või on olemas selline oht, sealhulgas juhul, kui see on seotud otsingu- ja päästeoperatsioonide järgsete saabujatega, kusjuures see on tingitud liikmesriigi geograafilisest asukohast ja kolmandates riikides toimuvatest konkreetsetest sündmustest, mis põhjustavad rändevooge, mis koormavad isegi hästi ettevalmistatud varjupaiga- ja vastuvõtusüsteeme ning eeldavad viivitamata tegutsemist;

(x) „ümberasustatud või vastu võetud isik“ – isik, kelle liikmesriik on vastu võtnud määruse (EL) XXX/XXX [*liidu ümberasustamisraamistiku määrus*] või väljaspool seda määrust kehtiva riikliku ümberasustamiskava alusel;

(y) „varjupaigaamet“ – määrusega (EL) XXX/XXX [*Euroopa Liidu Varjupaigaamet*] loodud Euroopa Liidu Varjupaigaamet;

(z) „tagasisaatmisotsus“ – haldus- või kohtuotsus või -akt, millega sätestatakse, et kolmanda riigi kodaniku riigisviibimine on ebaseaduslik, ja kehtestatakse või sätestatakse tagasipöördumiskohustus, milles järgitakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/115/EÜ[54];

(aa) „ebaseaduslikult riigis viibiv kolmanda riigi kodanik“ – kolmanda riigi kodanik, kes ei vasta või enam ei vasta määruse (EL) 2016/399 artiklis 6 sätestatud sisenemise nõuetele või muudele asjaomasesse liikmesriiki sisenemise, selles viibimise või elamise nõuetele.

II OSA

VARJUPAIGA- JA RÄNDEHALDUSE ÜHINE RAAMISTIK

Artikkel 3

Terviklik lähenemisviis varjupaiga- ja rändehaldusele

Liit ja liikmesriigid võtavad varjupaiga- ja rändehalduse valdkonnas meetmeid tervikliku lähenemisviisi alusel. Terviklik lähenemisviis hõlmab kõiki rändeteid, mis mõjutavad varjupaiga- ja rändehaldust, ning koosneb järgmistest osadest:

(a) vastastikku kasulikud partnerlused ja tihe koostöö asjaomaste kolmandate riikidega, hõlmates muu hulgas seaduslikke võimalusi rahvusvahelist kaitset vajavatele kolmandate riikide kodanikele ja neile, kellele antakse muudel alustel õigus

[54] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta direktiiv 2008/115/EÜ ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel (ELT L 348, 24.12.2008, lk 98).

seaduslikult liikmesriikides elada, eesmärgiga on tegeleda ebaseadusliku rände algpõhjustega, toetada partnereid, kes võtavad vastu suure hulga kaitset vajavaid rändajaid ja pagulasi, ning parandada nende suutlikkust piiri-, varjupaiga- ja rändehalduses, ebaseadusliku rände ja rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise tõkestamisel ja selle vastu võitlemisel ning tõhustada koostööd tagasivõtmise valdkonnas;

(b) liidu institutsioonide ja asutuste, liikmesriikide ja rahvusvaheliste organisatsioonide vaheline tihe koostöö ja vastastikune partnerlus;

(c) ühise viisapoliitika täielik rakendamine;

(d) ebaseadusliku rände tulemuslik haldamine ja ennetamine;

(e) liidu välispiiride tulemuslik haldamine, mis põhineb Euroopa integreeritud piirihaldusel;

(f) rahvusvahelises ja Euroopa õiguses merel päästetud isikutega seoses kehtestatud kohustuste täielik täitmine;

(g) juurdepääs menetlustele, millega antakse või võetakse ära rahvusvaheline kaitse liidu territooriumil, ning kolmandate riikide kodanike või kodakondsuseta isikute tunnustamine pagulaste või täiendava kaitse saajatena;

(h) rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi kindlaksmääramine jagatud vastutuse ning solidaarsusnormide ja -mehhanismide alusel;

(i) taotlejate juurdepääs nõuetekohastele vastuvõtutingimustele;

(j) ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike tulemuslik tagasisaatmine;

(k) tulemuslikud meetmed, et stimuleerida ja toetada rahvusvahelise kaitse saajate integreerimist liikmesriikides;

(l) meetmed, mille eesmärk on vähendada liitu suunduvat ebaseaduslikku rännet ja seal ebaseaduslikku viibimist, sealhulgas ebaseaduslikku töötamist, ja tegeleda neid soodustavate teguritega;

(m) liidu tasandil loodud tegevusraamistikke, eelkõige Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti, Varjupaigaameti, eu-LISA ja Europoli ning liidu suuremahuliste infotehnoloogiasüsteemide täielik kasutuselevõtt ja kasutamine;

(n) kriisiks valmisoleku ja kriisi ohjamise Euroopa raamistiku täielik rakendamine.

Artikkel 4

Integreeritud poliitikakujundamise põhimõte

1. Liit ja liikmesriigid tagavad varjupaiga- ja rändehalduspoliitika, sealhulgas selle sise- ja väliskomponentide sidususe.

2. Oma pädevuse piires tegutsedes vastutavad liit ja liikmesriigid varjupaiga- ja rändehalduspoliitika rakendamise eest.

3. Liikmesriigid tagavad liidu ametite toel, et neil on suutlikkus varjupaiga- ja rändehalduspoliitikat tulemuslikult rakendada, võttes arvesse artiklis 3 osutatud

terviklikku lähenemisviisi, sealhulgas vajalikke inimressursse ja rahalisi vahendeid ning taristut.

Artikkel 5

Solidaarsuse ja vastutuse õiglase jagamise põhimõte

1. Liikmesriigid järgivad oma kohustuste täitmisel solidaarsuse ja vastutuse õiglase jagamise põhimõtet ning võtavad arvesse ühist huvi liidu varjupaiga- ja rändehalduspoliitika tulemusliku toimimise vastu. Liikmesriigid teevad järgmist:

   (a) loovad ja haldavad riiklikke varjupaiga- ja rändehaldussüsteeme, millega võimaldatakse juurdepääs rahvusvahelise kaitse menetlustele, antakse selline kaitse neile, kes seda vajavad, ning tagatakse ebaseaduslikult riigis viibivate isikute tagasisaatmine;

   (b) võtavad tihedas koostöös ja partnerluses asjaomaste kolmandate riikidega kõik meetmed, mis on vajalikud ja proportsionaalsed, et vähendada ja ennetada ebaseaduslikku rännet liikmesriikide territooriumile, sealhulgas rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks;

   (c) kohaldavad korrektselt ja kiiresti rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise norme ning korraldavad vajaduse korral üleandmise vastutavale liikmesriigile III osa I–VI peatüki kohaselt;

   (d) pakuvad teistele liikmesriikidele solidaarsusmeetmete vormis toetust IV osa I–III peatükis sätestatud vajaduste alusel;

   (e) võtavad kõik mõistlikud ja proportsionaalsed meetmed, et tõkestada ja pöörata tagasi ebaseaduslikku liikumist liikmesriikide vahel.

2. Liit annab kohustuste täitmiseks rahalist ja tegevustoetust kooskõlas määrusega (EL) XXX/XXX [*Varjupaiga- ja Rändefond*] ja määrusega (EL) XXX/XXX [*integreeritud piirihalduse fond*].

Artikkel 6

Rändeolukorra juhtimine ja seire

1. Komisjon võtab vastu Euroopa varjupaiga- ja rändehalduse strateegia, milles kehtestatakse strateegiline lähenemisviis varjupaiga- ja rändehaldusele liidu tasandil ning varjupaiga- ja rändehalduspoliitika rakendamisele kooskõlas käesolevas osas sätestatud põhimõtetega. Komisjon edastab strateegia Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

2. Euroopa varjupaiga- ja rändehalduse strateegias võetakse arvesse järgmist:

   (a) käesoleva artikli lõikes 3 osutatud liikmesriikide riiklikud strateegiad;

   (b) teave, mille komisjon on kogunud vastavalt komisjoni soovitusele nr XXX rändevaldkonna valmisolekut ja kriisiohjet puudutava ELi mehhanismi kohta (edaspidi „rändevaldkonna valmisoleku- ja kriisikava“); nimetatud raamistiku alusel koostatud aruanded ning rändevaldkonna valmisoleku- ja kriisiohje võrgustiku tegevus;

   (c) liidu ametite vastavad aruanded ja analüüsid;

(d) Schengeni hindamis- ja järelevalvemehhanismi raames tehtud hindamiste käigus määruse (EL) nr 1053/2013[55] artikliga 4 kooskõlas kogutud teave.

3. Liikmesriigid kehtestavad riiklikud strateegiad, et tagada piisav suutlikkus tulemusliku varjupaiga- ja rändehaldussüsteemi rakendamiseks kooskõlas käesolevas osas kehtestatud põhimõtetega. Need strateegiad hõlmavad hädaolukorra lahendamise plaani koostamist riiklikul tasandil, võttes arvesse määruse (EL) XXX/XXX [*Euroopa Liidu Varjupaigaamet*], määruse (EL) 2019/1896[56] (Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet) ja direktiivi XXX/XXX/EL [*vastuvõtutingimuste direktiiv*] kohast hädaolukorra lahendamise plaani koostamist ning komisjoni aruandeid, mis on koostatud rändevaldkonna valmisoleku- ja kriisikava raames. Sellised riiklikud strateegiad sisaldavad teavet selle kohta, kuidas liikmesriik rakendab käesolevas osas sätestatud põhimõtteid ja sellest tulenevaid õiguslikke kohustusi riiklikul tasandil. Nendes võetakse arvesse muid asjakohaseid strateegiaid ja olemasolevaid toetusmeetmeid, eelkõige määruse (EL) XXX/XXX [*Varjupaiga- ja Rändefond*] ja määruse (EL) XXX/XXX [*Euroopa Liidu Varjupaigaamet*] kohaseid, ning need on kooskõlas määruse (EL) 2019/1896 artikli 8 lõike 6 alusel kehtestatud integreeritud piirihalduse riiklike strateegiatega ja täiendavad neid. Neis strateegiates tuleks arvesse võtta ka varjupaigaameti ja Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti teostatud järelevalve, nõukogu määruse nr 1053/2013 alusel tehtud hindamise ning määruse (EL) XXX/XXX [*taustakontrolli määrus*] artikli 7 alusel teostatud järelevalve tulemusi.

4. Komisjon võtab igal aastal vastu rände haldamise aruande, milles esitatakse rändeolukorra prognoos ning liidu ja liikmesriikide valmisolek. Otsingu- ja päästeoperatsioonidest tulenevate rändevoogude puhul konsulteerib komisjon asjaomaste liikmesriikidega ning aruandes esitatakse prognoositud maabumiste koguarv lühikeses perspektiivis ja solidaarsusmeetmed, mida oleks vaja maabumisliikmesriikide vajaduste rahuldamiseks ümberpaigutamise ja suutlikkuse suurendamise meetmete, tegevustoetuse ja välismõõtme valdkonna meetmete näol. Aruandes märgitakse ka, kas konkreetsetel liikmesriikidel on riigis viibivate haavatavate kolmandate riikide kodanike tõttu probleeme suutlikkusega, ning aruanne sisaldab lõikes 3 loetletud järelevalvet puudutavat aruandluse tulemusi, sealhulgas rändevaldkonna valmisoleku- ja kriisikava raames kogutud teavet, ning vajaduse korral tehtavaid täiendusettepanekuid.

5. Liikmesriigid kehtestavad riiklikud strateegiad hiljemalt [üks aasta pärast käesoleva määruse jõustumist]. Esimene Euroopa varjupaiga- ja rändehalduse strateegia võetakse vastu hiljemalt [18 kuud pärast käesoleva määruse jõustumist] ning esimene rände haldamise aruanne esitatakse hiljemalt [üks aasta pärast käesoleva määruse jõustumist].

6. Komisjon seirab rändeolukorda ja annab selle kohta teavet korrapärastes olukorraaruannetes, mis põhinevad liikmesriikide, Euroopa välisteenistuse, varjupaigaameti, Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti, Europoli ja Euroopa Liidu

---

55 Nõukogu 7. oktoobri 2013. aasta määrus (EL) nr 1053/2013, millega kehtestatakse hindamis- ja järelevalvemehhanism Schengeni *acquis*' kohaldamise kontrollimiseks ja tunnistatakse kehtetuks täitevkomitee 16. septembri 1998. aasta otsus, millega luuakse Schengeni hindamis- ja rakendamiskomitee (ELT L 295, 6.11.2013, lk 27).

56 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2019. aasta määrus (EL) 2019/1896, mis käsitleb Euroopa piiri- ja rannikuvalvet ning millega tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1052/2013 ning (EL) 2016/1624 (ELT L 295, 14.11.2019, lk 1).

Põhiõiguste Ameti esitatud kvaliteetsetel andmetel ja teabel ning eelkõige rändevaldkonna valmisoleku- ja kriisikava ning selle võrgustiku raames kogutud teabel.

Artikkel 7

Koostöö kolmandate riikidega tagasisaatmise ja tagasivõtmise hõlbustamiseks

1. Kui komisjon leiab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 810/2009[57] artikli 25a lõike 2 või 4 kohaselt tehtud analüüsi ja muu kättesaadava teabe põhjal, et kolmas riik ei tee ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike tagasivõtmisel piisavalt koostööd, ning ilma et see piiraks nimetatud määruse artikli 25a lõike 5 kohaldamist, esitab ta nõukogule aruande, milles määratakse vajaduse korral kindlaks meetmed, mida võiks võtta, et parandada koostööd selle kolmanda riigiga tagasivõtmise valdkonnas, võttes arvesse üldiseid suhteid kõnealuse kolmanda riigiga.
2. Kui komisjon peab seda asjakohaseks, määrab ta oma aruandes kindlaks ka meetmed, mille eesmärk on edendada liikmesriikidevahelist koostööd, et hõlbustada ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmist.
3. Lõikes 1 osutatud aruande põhjal kaaluvad komisjon ja nõukogu oma pädevuse piires asjakohaseid meetmeid, võttes arvesse liidu üldisi suhteid kolmanda riigiga.
4. Komisjon hoiab Euroopa Parlamenti käesoleva artikli rakendamisega korrapäraselt kursis.

III OSA

VASTUTAVA LIIKMESRIIGI KINDLAKSMÄÄRAMISE KRITEERIUMID JA MEHHANISMID

I PEATÜKK

ÜLDPÕHIMÕTTED JA TAGATISED

Artikkel 8

Juurdepääs rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise menetlusele

1. Liikmesriigid vaatavad läbi sellise kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku rahvusvahelise kaitse taotluse, kes taotleb rahvusvahelist kaitset mõne liikmesriigi territooriumil, sealhulgas piiril või transiidialal. Taotluse vaatab läbi üks liikmesriik, kelleks on III osa II peatükis sätestatud kriteeriumide kohaselt vastutav liikmesriik.
2. Kui käesolevas määruses loetletud kriteeriumide põhjal ei saa vastutavat liikmesriiki kindlaks määrata, vastutab taotluse läbivaatamise eest esimene liikmesriik, kus rahvusvahelise kaitse taotlus registreeriti.

[57] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta määrus (EÜ) nr 810/2009, millega kehtestatakse ühenduse viisaeeskiri (viisaeeskiri) (ELT L 243, 15.9.2009, lk 1).

3. Kui liikmesriigil ei ole võimalik taotlejat üle anda liikmesriigile, kes algselt määrati vastutavaks, sest on piisavalt alust arvata, et selle taotluse läbivaatamise menetluses on süsteemsed vead ning taotlejate vastuvõtutingimused selles liikmesriigis võivad endaga kaasa tuua ebainimliku või alandava kohtlemise Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 4 tähenduses, jätkab vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetlust läbi viiv liikmesriik III osa II peatükis sätestatud kriteeriumide kontrollimist, et teha kindlaks, kas üks järgmistest kriteeriumidest võimaldab määrata mõne muu liikmesriigi vastutavaks liikmesriigiks.

Kui liikmesriik ei saa isikut esimese lõigu kohaselt üle anda ühelegi liikmesriigile III osa II peatükis sätestatud kriteeriumide alusel või esimesele liikmesriigile, kus taotlus registreeriti, saab sellest liikmesriigist vastutav liikmesriik.

4. Kui määruse (EL) XXX/XXX [*taustakontrolli määrus*] artiklis 11 sätestatud julgeolekukontrolli ei ole tehtud, uurib esimene liikmesriik, kus rahvusvahelise kaitse taotlus registreeriti, kas on põhjendatud alust arvata, et taotleja kujutab ohtu selle liikmesriigi riiklikule julgeolekule või avalikule korrale, ja seda niipea kui võimalik pärast taotluse registreerimist ja veel enne vastutava liikmesriigi kindlaksmääramiseks II peatüki kohaste kriteeriumide või III osa III peatüki sätete kohaldamist.

Kui määruse (EL) XXX/XXX [*taustakontrolli määrus*] artiklis 11 sätestatud julgeolekukontroll on tehtud, kuid esimesel liikmesriigil, kus rahvusvahelise kaitse taotlus registreeriti, on põhjendatult põhjust uurida, kas on põhjendatud alus arvata, et taotleja kujutab ohtu selle liikmesriigi julgeolekule või avalikule korrale, uurib kõnealune liikmesriik seda võimalikult kiiresti pärast taotluse registreerimist ja veel enne vastutava liikmesriigi kindlaksmääramiseks II peatüki kohaste kriteeriumide või III osa III peatüki sätete kohaldamist.

Kui määruse (EL) XXX/XXX [taustakontrolli määrus] artikli 11 või käesoleva lõike esimese ja teise lõigu kohaselt tehtud julgeolekukontroll näitab, et on põhjendatud alus arvata, et taotleja kujutab ohtu julgeolekukontrolli tegeva liikmesriigi julgeolekule või avalikule korrale, on vastutav liikmesriik see liikmesriik.

5. Iga liikmesriik säilitab õiguse saata taotleja määruses (EL) XXX/XXX [*varjupaigamenetluse määrus*] sätestatud norme ja tagatisi kohaldades turvalisse kolmandasse riiki.

Artikkel 9

Taotleja kohustused

1. Kui kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik kavatseb esitada rahvusvahelise kaitse taotluse, tuleb taotlus esitada ja registreerida liikmesriigis, kuhu ta esimesena sisenes.

2. Erandina lõikest 1, tuleb juhul, kui kolmanda riigi kodanikul või kodakondsuseta isikul on kehtiv elamisluba või viisa, taotlus esitada ja registreerida elamisloa või viisa välja andnud liikmesriigis.

Kui kolmanda riigi kodanikul või kodakondsuseta isikul, kes kavatseb esitada rahvusvahelise kaitse taotluse, on aegunud elamisluba või viisa, tuleb taotlus esitada ja registreerida liikmesriigis, kus ta viibib.

3. Taotleja teeb käesoleva määrusega hõlmatud küsimustes täielikku koostööd liikmesriikide pädevate asutustega, eelkõige esitades võimalikult kiiresti ja hiljemalt artiklis 12 osutatud vestluse ajal kõik üksikasjad ja kogu teabe, mis on talle kättesaadavad ja vajalikud vastutava liikmesriigi kindlaksmääramiseks. Kui taotlejal ei ole vestluse ajal võimalik esitatud üksikasju ja teavet tõendada, võib pädev asutus määrata selliste tõendite esitamiseks artikli 29 lõikes 1 osutatud aja jooksul.

4. Taotleja peab viibima:

(a) lõigetes 1 ja 2 osutatud liikmesriigis kuni vastutava liikmesriigi kindlaksmääramiseni ja vajaduse korral üleandmismenetluse rakendamiseni;

(b) vastutavas liikmesriigis;

(c) ümberpaigutamise sihtliikmesriigis, kui isik on artikli 57 lõike 9 kohaselt üle antud.

5. Kui taotlejat teavitatakse üleandmisotsusest kooskõlas artikli 32 lõikega 2 ja artikli 57 lõikega 8, peab taotleja seda otsust täitma.

Artikkel 10

Kohustuste täitmata jätmise tagajärjed

1. Taotlejal ei ole õigust direktiivi XXX/XXX/EL [*vastuvõtutingimuste direktiiv*] artiklites 15–17 sätestatud vastuvõtutingimustele kõnealuse direktiivi artikli 17a alusel üheski muus liikmesriigis kui selles, kus ta peab käesoleva määruse artikli 9 lõike 4 kohaselt viibima alates hetkest, mil teda on teavitatud otsusest anda ta üle vastutavale liikmesriigile, tingimusel et taotlejat on määruse (EL) XXX/XXX [*taustakontrolli määrus*] artikli 8 lõike 2 punkti b kohaselt sellest tagajärjest teavitatud. See ei piira vajadust tagada elatustase kooskõlas liidu õigusega, sealhulgas Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga, ja rahvusvaheliste kohustustega.

2. Pädevad asutused ei võta arvesse vastutava liikmesriigi kindlaksmääramiseks asjakohaseid üksikasju ja teavet, mis esitatakse pärast artikli 9 lõikes 3 osutatud tähtaja möödumist.

Artikkel 11

Õigus saada teavet

1. Niipea kui võimalik ja hiljemalt siis, kui rahvusvahelise kaitse taotlus liikmesriigis registreeritakse, teavitavad liikmesriigi pädevad asutused taotlejat käesoleva määruse kohaldamisest ning artiklis 9 sätestatud kohustustest ja artiklis 10 sätestatud tagajärgedest kohustuste täitmata jätmise korral ning eelkõige:

(a) sellest, et rahvusvahelise kaitse taotlemise õigus ei hõlma taotleja jaoks võimalust valida seda, milline liikmesriik vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest, ega ümberpaigutamise sihtliikmesriiki;

(b) käesoleva määruse eesmärkidest ja teises liikmesriigis uue taotluse esitamise tagajärgedest, samuti tagajärgedest, mis kaasnevad lahkumisega liikmesriigist, kus taotleja peab artikli 9 lõike 4 kohaselt viibima, eelkõige sellest, et taotlejal on õigus üksnes artikli 10 lõikes 1 sätestatud vastuvõtutingimustele;

(c) vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise kriteeriumidest ja menetlustest, selliste kriteeriumide hierarhiast menetluse eri etappides ja etappide kestusest;

(d) artikli 12 kohase isikliku vestluse eesmärgist ning kohustusest menetluse käigus võimalikult kiiresti esitada ja suuliselt või dokumentidega tõendada asjakohast teavet, mis võib aidata kindlaks teha, kas liikmesriikides viibib pereliikmeid, sugulasi või muid omakseid, sealhulgas vahenditest, mille abil taotleja saab sellist teavet esitada, ning igasugusest abist, mida liikmesriik saab pereliikmete või sugulaste otsimisel pakkuda;

(e) taotleja kohustusest avaldada menetluse käigus võimalikult kiiresti mis tahes asjakohane teave, mis võib aidata välja selgitada varasemad elamisload, viisad või haridust tõendavad dokumendid;

(f) võimalusest vaidlustada üleandmisotsus artikli 33 lõikes 2 sätestatud tähtaja jooksul ning asjaolust, et vaidlustamise ulatus on artikli 33 lõike 1 kohaselt piiratud;

(g) õigusest saada taotluse korral tasuta õigusabi juhul, kui asjaomane isik ei suuda tasuda sellega kaasnevaid kulusid;

(h) sellest, et liikmesriikide pädevad asutused ja Euroopa Liidu Varjupaigaamet töötlevad taotleja isikuandmeid, sealhulgas vahetavad isikuga seotud andmeid üksnes selleks, et täita oma käesolevast määrusest tulenevaid kohustusi;

(i) asjaomaste isikuandmete kategooriatest;

(j) õigusest tutvuda temaga seotud andmetega ning õigusest taotleda temaga seotud ebakorrektsete andmete parandamist või temaga seotud ebaseaduslikult töödeldud andmete kustutamist, samuti nimetatud õiguste kasutamise korrast, sealhulgas artiklis 41 nimetatud ametiasutuste ning riiklike andmekaitseasutuste kontaktandmetest, kes vaatavad läbi isikuandmete kaitset käsitlevaid kaebusi, ning andmekaitseametniku kontaktandmetest;

(k) saatjata alaealise puhul esindaja rollist ja kohustustest ning menetlusest, mille abil saab esindaja vastu esitada kaebuse konfidentsiaalselt ja turvaliselt ning lapse õigust olla selles suhtes ära kuulatud täielikult austades;

(l) vajaduse korral ümberpaigutamismenetlustest, mis on sätestatud artiklites 57 ja 58.

2. Lõikes 1 osutatud teave esitatakse kirjalikult keeles, millest taotleja aru saab või on kõigi eelduste kohaselt võimeline aru saama. Liikmesriigid kasutavad sel eesmärgil lõike 3 alusel selgelt ja lihtsalt sõnastatud ühiseid teabematerjale.

Et taotleja teavet täielikult mõistaks, esitatakse teave ka suuliselt ja vajaduse korral artiklis 12 osutatud vestluse käigus.

3. Euroopa Liidu Varjupaigaamet koostab tihedas koostöös vastutavate riiklike asutustega ühise teabematerjali ja saatjata alaealiste jaoks spetsiaalse teabelehe, mis sisaldab vähemalt lõikes 1 osutatud teavet. Ühine teabematerjal sisaldab samuti teavet määruse (EL) XXX/XXX [*Eurodaci määrus*] kohaldamise kohta ning eelkõige eesmärki, mille nimel võidakse asjaomase taotleja andmeid Eurodac-süsteemis töödelda. Ühine teabematerjal koostatakse selliselt, et liikmesriikidel on sinna võimalik sisestada täiendavat liikmesriigi spetsiifilist teavet.

Artikkel 12

Isiklik vestlus taotlejaga

1. Vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetluse lihtsustamiseks korraldab vastutav liikmesriik taotlejaga isikliku vestluse. Vestlus aitab ka õigesti aru saada teabest, mis taotlejale esitati artikli 11 kohaselt.

2. Isikliku vestluse võib ära jätta, kui:

   (a) taotleja on põgenenud;

   (b) taotleja ei ole isiklikule vestlusele tulnud ega ole esitanud põhjuseid, mis seda õigustaksid;

   (c) taotleja on pärast artiklis 11 osutatud teabe saamist edastanud juba teiste vahendite abil teabe, mis on vajalik vastutava liikmesriigi kindlaksmääramiseks. Liikmesriik, kes vestluse ära jätab, annab taotlejale võimaluse esitada ülejäänud lisateabe, mis on vajalik vastutava liikmesriigi korrektseks kindlaksmääramiseks, artikli 29 lõikes 1 osutatud tähtaja jooksul.

3. Isiklik vestlus toimub aegsasti ja igal juhul enne artikli 29 kohase vastuvõtmispalve esitamist.

4. Isiklik vestlus toimub keeles, millest taotleja aru saab või on kõigi eelduste kohaselt võimeline aru saama ja milles ta on võimeline suhtlema. Saatjata alaealistega viivad vestluse lapsesõbralikul viisil läbi riigisisese õiguse kohaselt asjakohase koolituse ja kvalifikatsiooniga töötajad alaealise esindaja ja vajaduse korral õigusnõustaja juuresolekul. Vajaduse korral kasutavad liikmesriigid tõlki, kes on võimeline tagama taotleja ja vestlust juhtiva isiku sobiva suhtlemise, ja kui see on asjakohane, ka kultuurivahendajat. Taotleja võib taotleda, et temaga vestleksid ja teda abistaksid samast soost töötajad.

5. Isiklik vestlus toimub tingimustes, millega on tagatud nõuetekohane konfidentsiaalsus. Vestluse viib läbi isik, kes on selleks riigisisese õiguse kohaselt kvalifitseeritud. Taotlejatele, kelle puhul on kindlaks tehtud, et nad vajavad määruse (EL) XXX/XXX [*varjupaigamenetluse määrus*] kohaselt spetsiaalseid menetluslikke tagatisi, pakutakse piisavat tuge, et luua kõigi vastutava liikmesriigi kindlaksmääramist võimaldavate elementide esitamiseks vajalikud tingimused.

6. Isiklikku vestlust korraldav liikmesriik koostab kirjaliku kokkuvõtte, mis sisaldab vähemalt taotleja vestlusel esitatud peamist teavet. Kokkuvõte esitatakse kas aruandena või tüüpvormina. Liikmesriik tagab, et taotleja või teda esindav õigusnõustaja või muu nõustaja saab kokkuvõttega aegsasti tutvuda.

Artikkel 13

Alaealiste suhtes kehtivad tagatised

1. Liikmesriigid peavad kõigi käesolevas määruses sätestatud menetluste puhul esmatähtsaks lapse parimaid huve.

2. Iga liikmesriik, kus saatjata alaealine viibib, tagab, et käesolevas määruses sätestatud asjakohastes menetlustes esindab ja abistab alaealist esindaja. Esindajal on kvalifikatsioon, vajalik koolitus ja teadmised, et tagada käesoleva määruse kohastes menetlustes alaealise parimate huvidega arvestamine. Selline esindaja saab tutvuda

taotleja toimiku asjasse puutuvate dokumentide sisuga, sealhulgas saatjata alaealise eriteabematerjaliga.

Kui esindajaks on määratud organisatsioon, nimetab ta isiku, kes vastutab asjaomase alaealise suhtes esindaja ülesannete täitmise eest. Selle isiku suhtes kohaldatakse esimest lõiku.

Esimeses lõigus sätestatud esindaja võib olla sama isik või organisatsioon kui määruse (EL) XXX/XXX [*varjupaigamenetluse määrus*] artiklis 22 ette nähtu.

3. Saatjata alaealise esindaja kaasatakse käesoleva määruse alusel vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise protsessi. Esindaja aitab saatjata alaealisel esitada teavet, mille abil hinnata lõike 4 kohaselt tema parimaid huve, sealhulgas seoses ärakuulamisõiguse kasutamisega, ning toetab tema suhtlemist teiste osalejatega, näiteks perekonna otsimisega tegelevate organisatsioonidega, kui see on sel eesmärgil asjakohane.

4. Lapse parimaid huve hinnates teevad liikmesriigid omavahel tihedat koostööd ja võtavad nõuetekohaselt arvesse eelkõige järgmisi tegureid:

   (a) perekonna taasühinemise võimalused;

   (b) alaealise heaolu ja sotsiaalne areng, arvestades eelkõige alaealise tausta;

   (c) ohutus- ja turvalisuskaalutlused, eelkõige juhul, kui last ähvardab oht langeda vägivalla ja ärakasutamise, sealhulgas inimkaubanduse ohvriks;

   (d) alaealise seisukohad vastavalt tema vanusele ja küpsusele;

   (e) kui taotleja on saatjata alaealine, siis selle liikmesriigi esindaja esitatud teave, kus saatjata alaealine viibib.

5. Enne saatjata alaealise üleandmist vastutavale liikmesriigile või vajaduse korral ümberpaigutamise sihtliikmesriigile veendub üleandev liikmesriik, et vastutav liikmesriik või ümberpaigutamise sihtliikmesriik võtab viivitamata direktiivi XXX/XXX/EL [*vastuvõtutingimuste direktiiv*] artiklites 14 ja 23 ning direktiivi (EL) XXX/XXX [*varjupaigamenetluse määrus*] artiklis 22 osutatud meetmed. Enne saatjata alaealise üleandmise otsuse tegemist tuleb hinnata tema parimaid huve. Hindamine põhineb lõikes 4 loetletud teguritel ja nende tegurite hindamise järeldused nimetatakse selgelt üleandmisotsuses. Hindamise teevad kiiresti töötajad, kellel on kvalifikatsioon ja teadmised, et tagada alaealise parimate huvide arvessevõtmine.

6. Artikli 15 kohaldamisel peab liikmesriik, kus saatjata alaealise rahvusvahelise kaitse taotlus registreeriti, võtma võimalikult kiiresti asjakohased meetmed, et leida liikmesriikide territooriumilt saatjata alaealise pereliikmed või sugulased, kaitstes samal ajal lapse parimaid huve.

   Sel eesmärgil võib see liikmesriik paluda abi rahvusvahelistelt või muudelt asjakohastelt organisatsioonidelt ning võib lihtsustada alaealise juurdepääsu nimetatud organisatsioonide otsimisteenistustele.

   Artiklis 41 osutatud pädevate asutuste töötajad, kes menetlevad saatjata alaealistega seotud taotlusi, on saanud ning saavad jätkuvalt asjakohast koolitust alaealiste erivajaduste kohta.

7. Selleks et lihtsustada lõike 6 kohaselt teise liikmesriigi territooriumil elava saatjata alaealise perekonnaliikmete või sugulaste kindlakstegemiseks vajalikku tegevust,

võtab komisjon vastu rakendusakte, sealhulgas tüüpvormi asjaomase teabe vahetamiseks liikmesriikide vahel. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 67 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

II PEATÜKK

VASTUTAVA LIIKMESRIIGI KINDLAKSMÄÄRAMISE KRITEERIUMID

Artikkel 14

Kriteeriumide tähtsusjärjestus

1. Vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise kriteeriume kohaldatakse käesolevas peatükis esitatud järjestuses.

2. Käesolevas peatükis esitatud kriteeriumide kohaselt lähtutakse vastutava liikmesriigi kindlaksmääramisel sellest, milline olukord valitses hetkel, mil rahvusvahelise kaitse taotlus esimest korda mõnes liikmesriigis registreeriti.

Artikkel 15

Saatjata alaealised

1. Kui taotleja on saatjata alaealine, kohaldatakse ainult käesolevas artiklis sätestatud kriteeriume lõigetes 2–5 esitatud järjestuses.

2. Vastutav liikmesriik on see liikmesriik, kus viibib seaduslikult mõni saatjata alaealise pereliige, välja arvatud juhul, kui tõendatakse, et see ei ole alaealise parimates huvides. Kui taotleja on abielus alaealine, kelle abikaasa ei viibi seaduslikult ühegi liikmesriigi territooriumil, siis on vastutav liikmesriik see liikmesriik, kus elab tema isa, ema või muu täiskasvanu, kes on tema eest vastutav selle liikmesriigi õiguse või tava alusel, või kus õde või vend seaduslikult viibib.

3. Kui taotlejal on sugulane, kes viibib seaduslikult mõnes muus liikmesriigis, ja kui individuaalse hindamise teel on kindlaks tehtud, et sugulane saab tema eest hoolitseda, viib see liikmesriik alaealise tema sugulasega kokku ning on vastutav liikmesriik, välja arvatud juhul, kui tõendatakse, et see ei ole alaealise parimates huvides.

4. Kui pereliikmed või muud sugulased, nagu on osutatud lõigetes 2 ja 3, viibivad mitmes liikmesriigis, määratakse vastutav liikmesriik saatjata alaealise parimatest huvidest lähtudes.

5. Lõigetes 2 ja 3 osutatud pereliikme või sugulase puudumise korral on vastutav liikmesriik see liikmesriik, kus saatjata alaealise rahvusvahelise kaitse taotlus esimest korda registreeriti, välja arvatud juhul, kui tõendatakse, et see ei ole alaealise parimates huvides.

6. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 68 vastu delegeeritud õigusakte:

   (a) saatjata alaealiste pereliikmete või sugulaste tuvastamise kohta;

   (b) tõendatud perekondlike sidemete olemasolu tuvastamise kriteeriumide kohta;

   (c) kriteeriumide kohta, mille põhjal hinnata, kas saatjata alaealise sugulane on võimeline tema eest hoolitsema, sealhulgas juhud, kui saatjata alaealise

perekonnaliikmed, õed-vennad või sugulased viibivad rohkem kui ühes liikmesriigis.

Delegeeritud õigusaktide vastuvõtmiseks antud volituste teostamisel ei ületa komisjon artikli 13 lõikega 4 ette nähtud lapse parimate huvide ulatust.

7. Komisjon kehtestab rakendusaktidega ühetaolised tingimused teabega tutvumiseks ja selle vahetamiseks liikmesriikide vahel. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 67 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 16

Rahvusvahelise kaitse saanud pereliikmed

Kui taotlejal on pereliige, kellel on lubatud elada rahvusvahelise kaitse saajana mõnes liikmesriigis, vastutab see liikmesriik rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest, tingimusel et asjaomased isikud on väljendanud sellist soovi kirjalikult.

Artikkel 17

Rahvusvahelist kaitset taotlevad pereliikmed

Kui taotlejal on mõnes liikmesriigis pereliige, kelle rahvusvahelise kaitse taotluse suhtes ei ole selles liikmesriigis veel esimest sisulist otsust tehtud, vastutab see liikmesriik rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest, tingimusel et asjaomased isikud on väljendanud sellist soovi kirjalikult.

Artikkel 18

Pereliikmete taotluste menetlemine

Kui ühe perekonna mitu liiget esitavad rahvusvahelise kaitse taotlused samas liikmesriigis ühel ajal või piisavalt väikese ajavahega, et vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetlusi saaks läbi viia üheskoos, ja kui käesolevas määruses sätestatud kriteeriumide kohaldamise tagajärjel oleksid nad üksteisest eraldatud, määratakse vastutav liikmesriik kindlaks järgmiselt:

(a) ühe perekonna kõigi liikmete rahvusvahelise kaitse taotluste läbivaatamise eest vastutab liikmesriik, kes kriteeriumide kohaselt vastutab nendest suurima arvu taotluste läbivaatamise eest;

(b) muul juhul vastutab taotluste läbivaatamise eest liikmesriik, kes kriteeriumide kohaselt vastutab vanima pereliikme taotluse läbivaatamise eest.

Artikkel 19

Elamisloa või viisa väljaandmine

1. Kui taotlejal on kehtiv elamisluba, vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest elamisloa välja andnud liikmesriik.

2. Kui taotlejal on kehtiv viisa, vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest viisa välja andnud liikmesriik, välja arvatud juhul, kui viisa anti välja mõne muu liikmesriigi nimel vastavalt esindamist käsitlevale kokkuleppele, nagu see on

sätestatud määruse (EÜ) nr 810/2009 artiklis 8. Sel juhul vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest esindatud liikmesriik.

3. Kui taotlejal on mitu kehtivat elamisluba või viisat, mille on välja andnud erinevad liikmesriigid, vastutavad liikmesriigid rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest järgmises järjestuses:

   (a) liikmesriik, kes andis välja pikima kehtivusajaga elamisloa, või kehtivusaegade samasuse korral liikmesriik, kes andis välja elamisloa, mille kehtivusaeg lõpeb kõige hiljem;

   (b) sama liiki viisade puhul liikmesriik, kes andis välja viisa, mille kehtivusaeg lõpeb kõige hiljem;

   (c) eri liiki viisade puhul liikmesriik, kes andis välja pikima kehtivusajaga viisa, või kehtivusaegade samasuse korral liikmesriik, kes andis välja viisa, mille kehtivusaeg lõpeb kõige hiljem.

4. Kui taotlejal on üks või mitu elamisluba või üks või mitu viisat, mille kehtivusaeg on lõppenud vähem kui kolm aastat enne taotluse registreerimist, kohaldatakse lõikeid 1, 2 ja 3.

5. Asjaolu, et elamisluba või viisa anti välja väljamõeldud või vale identiteedi või valede, võltsitud või kehtetute dokumentide alusel, ei välista vastutust liikmesriigi jaoks, kes elamisloa või viisa välja andis. Elamisloa või viisa välja andnud liikmesriik ei ole siiski vastutav, kui ta suudab tõendada pärast elamisloa või viisa väljaandmist, et toime oli pandud pettus.

Artikkel 20

Diplomid või muud kvalifikatsiooni tõendavad dokumendid

1. Kui taotlejal on diplom või muu kvalifikatsiooni tõendav dokument, mille on välja andnud liikmesriigis asuv haridusasutus, ja rahvusvahelise kaitse taotlus registreeriti pärast seda, kui taotleja lahkus õpingute lõpetamise järel liikmesriikide territooriumilt, vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest liikmesriik, kus see haridusasutus asub.

2. Kui taotlejal on mitu diplomit või muud kvalifikatsiooni tõendavat dokumenti, mille on välja andnud eri liikmesriikides asuvad haridusasutused, vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest liikmesriik, kes andis diplomi või muu kvalifikatsiooni tõendava dokumendi pikima õppeperioodi järel, või õppeperioodide samasuse korral liikmesriik, kus saadi viimane diplom või muu kvalifikatsiooni tõendav dokument.

Artikkel 21

Territooriumile sisenemine

1. Kui käesoleva määruse artikli 30 lõikes 4 osutatud kahes loendis kirjeldatud otseste või kaudsete tõendite, sealhulgas määruses (EL) XXX/XXX [*Eurodaci määrus*] osutatud andmete põhjal tehakse kindlaks, et taotleja on kolmandast riigist maismaa, mere või õhu kaudu tulles ebaseaduslikult ületanud mõne liikmesriigi piiri, vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest esimene liikmesriik, kuhu sel viisil

siseneti. See kohustus langeb ära, kui taotluse registreerimise ajaks on ebaseadusliku piiriületuse kuupäevast möödunud üle kolme aasta.

2. Lõikes 1 sätestatud reeglit kohaldatakse ka juhul, kui taotleja maabus territooriumile otsingu- ja päästeoperatsiooni järgselt.

3. Lõikeid 1 ja 2 ei kohaldata, kui käesoleva määruse artikli 30 lõikes 4 osutatud kahes loendis kirjeldatud otseste või kaudsete tõendite, sealhulgas määruses (EL) XXX/XXX [*Eurodaci määrus*] osutatud andmete põhjal on võimalik kindlaks teha, et taotleja paigutati pärast piiri ületamist käesoleva määruse artikli 57 kohaselt ümber teise liikmesriiki. Sel juhul vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest kõnealune muu liikmesriik.

Artikkel 22

Viisavaba sisenemine liikmesriiki

Kui kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik siseneb mõne liikmesriigi territooriumile sellise liikmesriigi kaudu, kus temalt viisat ei nõuta, vastutab see liikmesriik tema rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest. See kohustus langeb ära, kui taotluse registreerimise ajaks on isiku territooriumile sisenemise kuupäevast möödunud üle kolme aasta.

Artikkel 23

Avalduse esitamine lennujaama rahvusvahelisel transiidialal

Kui kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik esitab rahvusvahelise kaitse taotluse mõne liikmesriigi lennujaama rahvusvahelisel transiidialal, vastutab taotluse läbivaatamise eest nimetatud liikmesriik.

III PEATÜKK

ÜLALPEETAVAD ISIKUD JA KAALUTLUSÕIGUST KÄSITLEVAD SÄTTED

Artikkel 24

Ülalpeetavad isikud

1. Kui taotleja sõltub ühes liikmesriigis seaduslikult viibiva lapse või vanema abist kas raseduse, vastsündinud lapse, raske haiguse, raske puude, raske trauma või vanaduse tõttu või kui ühes liikmesriigis seaduslikult viibiv taotleja laps või vanem sõltub samadel põhjustel taotleja abist, hoiavad liikmesriigid tavaliselt taotlejat ja seda last või vanemat koos või viivad nad taas kokku, tingimusel et perekondlikud sidemed olid olemas enne taotleja liikmesriikide territooriumile saabumist või et lapsel või vanemal või taotlejal on võimalik ülalpeetava isiku eest hoolitseda ja asjaomased isikud on väljendanud sellist soovi kirjalikult.

   Kui on andmeid, et laps või vanem elab seaduslikult selle liikmesriigi territooriumil, kus ülalpeetav isik viibib, kontrollib kõnealune liikmesriik enne artikli 29 kohase vastuvõtmispalve esitamist, kas laps või vanem saab ülalpeetava isiku eest hoolitseda.

2. Kui lõikes 1 osutatud laps või vanem elab seaduslikult mõnes teises liikmesriigis kui selles, kus viibib taotleja, vastutab taotluse läbivaatamise eest see liikmesriik, kus laps või vanem seaduslikult elab, välja arvatud siis, kui taotleja tervislik seisund ei võimalda tal pikema aja jooksul kõnealusesse liikmesriiki reisida. Sellisel juhul on vastutav liikmesriik see liikmesriik, kus taotleja viibib. Sellel liikmesriigil ei ole kohustust tuua taotleja last või vanemat oma territooriumile.

3. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 68 vastu delegeeritud õigusakte:

   (a) sõltuvussuhte hindamisel arvesse võetavate elementide kohta;

   (b) tõendatud perekondlike sidemete olemasolu tuvastamise kriteeriumide kohta;

   (c) selliste kriteeriumide kohta, mille põhjal hinnata, kas asjaomane isik on võimeline ülalpeetava isiku eest hoolitsema;

   (d) selliste elementide kohta, mida võtta arvesse, et hinnata suutmatust pika perioodi jooksul reisida.

4. Komisjon kehtestab rakendusaktidega ühetaolised tingimused teabega tutvumiseks ja selle vahetamiseks liikmesriikide vahel. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 67 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 25

Kaalutlusõigust käsitlevad sätted

1. Erandina artikli 8 lõikest 1 võib iga liikmesriik otsustada läbi vaadata tema juures registreeritud kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku rahvusvahelise kaitse taotluse, isegi kui käesolevas määruses sätestatud kriteeriumide kohaselt ta selle läbivaatamise eest ei vastuta.

2. Liikmesriik, kus rahvusvahelise kaitse taotlus on registreeritud ja kes viib läbi vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetlust, või vastutav liikmesriik, võib igal ajal, enne kui tehakse esimene sisuline otsus, mõnelt muult liikmesriigilt paluda taotleja vastuvõtmist, et omakseid humaansetel põhjustel kokku viia, lähtudes eeskätt perekondlikest või kultuurilistest kaalutlustest, isegi kui selline liikmesriik ei ole artiklites 15–18 ja 24 sätestatud kriteeriumide kohaselt vastutav liikmesriik. See eeldab asjaomaste isikute kirjalikku nõusolekut.

   Vastuvõtmispalve sisaldab kogu materjali, mis on palvet esitava liikmesriigi valduses ning mis on vajalik selleks, et palve saajaks olev liikmesriik saaks olukorda hinnata.

   Palve saajaks olev liikmesriik kontrollib esitatud humaanseid põhjusi ja vastab palve esitanud liikmesriigile kahe kuu jooksul pärast selle saamist, kasutades selleks määruse (EÜ) nr 1560/2003 artikli 18 alusel loodud elektroonilist teabeedastusvahendit. Palve tagasilükkamise vastuses esitatakse selle tagasilükkamise aluseks olevad põhjused.

IV PEATÜKK

VASTUTAVA LIIKMESRIIGI KOHUSTUSED

Artikkel 26

Vastutava liikmesriigi kohustused

1. Käesoleva määruse kohaselt vastutav liikmesriik on kohustatud:

   (a) võtma artiklites 29, 30 ja 35 sätestatud tingimustel vastu taotleja, kelle taotlus registreeriti mõnes muus liikmesriigis;

   (b) võtma käesoleva määruse artiklites 31 ja 35 sätestatud tingimustel tagasi taotleja või kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku, kelle suhtes on see liikmesriik määratud vastutavaks liikmesriigiks määruse (EL) XXX/XXX [*Eurodaci määrus*] artikli 11 lõike 1 alusel;

   (c) võtma käesoleva määruse artiklites 31 ja 35 sätestatud tingimustel tagasi rahvusvahelise kaitse saaja, kelle suhtes on see liikmesriik määratud vastutavaks liikmesriigiks määruse (EL) XXX/XXX [*Eurodaci määrus*] artikli 11 lõike 1 alusel;

   (d) võtma käesoleva määruse artiklites 31 ja 35 sätestatud tingimustel tagasi ümberasustatud või vastu võetud isiku, kes on esitanud rahvusvahelise kaitse taotluse või kes viibib ebaseaduslikult muus liikmesriigis kui see, kes nõustus teda määruse (EL) XXX/XXX [*liidu ümberasustamisraamistiku määrus*] kohaselt vastu võtma või kes andis talle riikliku ümberasustamiskava alusel rahvusvahelise või humanitaarkaitse.

2. Käesoleva määruse kohaldamisel ei või taotlejaga kaasas oleva ja pereliikme määratlusele vastava alaealise olukorda käsitleda taotleja omast eraldi ning alaealise võtab vastu või tagasi liikmesriik, kes vastutab kõnealuse pereliikme rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest, isegi kui alaealine ise ei ole taotleja, välja arvatud juhul, kui tõendatakse, et see ei ole lapse parimates huvides. Sama põhimõte kehtib taotleja lastele, kes on sündinud pärast liikmesriikide territooriumile saabumist, ilma et oleks vaja algatada uut menetlust nende vastuvõtmiseks.

3. Lõike 1 punktides a ja b osutatud olukordades vaatab vastutav liikmesriik rahvusvahelise kaitse taotluse läbi või viib selle läbivaatamise lõpule määruse (EL) XXX/XXX [*varjupaigamenetluse määrus*] kohaselt.

Artikkel 27

Kohustuste äralangemine

1. Kui liikmesriik annab taotlejale välja elamisloa, otsustab kohaldada artiklit 25 või ei anna asjaomast isikut artiklis 35 sätestatud tähtaja jooksul üle vastutavale liikmesriigile, saab sellest liikmesriigist vastutav liikmesriik ning artiklis 26 sätestatud kohustused lähevad sellele liikmesriigile üle. Vajaduse korral teavitab ta varem vastutanud liikmesriiki, vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetlust teostavat liikmesriiki või liikmesriiki, kellel on palutud taotleja vastu võtta või kes on saanud tagasivõtmisteate, kasutades määruse (EÜ) nr 1560/2003 artikli 18 alusel loodud elektroonilist teabeedastusvahendit.

Esimest lõiku ei kohaldata, kui vastutav liikmesriik on isikule juba andnud rahvusvahelise kaitse.

Liikmesriik, kellest saab käesoleva artikli esimese lõigu kohaselt vastutav liikmesriik, märgib, et temast on saanud vastutav liikmesriik määruse (EL) XXX/XXX [*Eurodaci määrus*] artikli 11 lõike 3 kohaselt.

2. Käesoleva määruse artikli 26 lõike 1 punktis b sätestatud kohustus võtta kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik tagasi langeb ära, kui määruse (EL) XXX/XXX [*Eurodaci määrus*] artikli 11 lõike 2 punktis c osutatud andmekogumi ajakohastamise põhjal on võimalik teha kindlaks, et asjaomane isik on pärast taotluse tagasivõtmist või tagasilükkamist tehtud tagasisaatmisotsuse või väljasaatmisettekirjutuse kohaselt liikmesriikide territooriumilt kohustuslikus korras või vabatahtlikult lahkunud.

Tegeliku väljasaatmise järel registreeritud taotlust käsitatakse käesoleva määruse kohaldamisel uue taotlusena, mille suhtes kohaldatakse uut vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetlust.

V PEATÜKK

MENETLUSKORD

I JAGU

MENETLUSE ALGATAMINE

Artikkel 28

Menetluse algatamine

1. Liikmesriik, kus rahvusvahelise kaitse taotlus määruse (EL) XXX/XXX [*varjupaigamenetluse määrus*] kohaselt esimest korda registreeriti, või vajaduse korral ümberpaigutamise sihtliikmesriik, algatab viivitamata menetluse vastutava liikmesriigi kindlaksmääramiseks.

2. Liikmesriik, kus taotlus esimest korda registreeriti, või vajaduse korral ümberpaigutamise sihtliikmesriik, jätkab vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetlust isegi juhul, kui taotleja lahkub ilma loata kõnealuse liikmesriigi territooriumilt või on muul viisil kõnealuse liikmesriigi pädevatele asutustele kättesaamatu.

3. Liikmesriik, kes on viinud läbi vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetluse või kellest on saanud vastutav liikmesriik käesoleva määruse artikli 8 lõike 4 kohaselt, märgib määruse (EL) XXX/XXX [*Eurodaci määrus*] artikli 11 lõike 1 kohaselt Eurodac-süsteemis viivitamata:

   (a) talle artikli 8 lõike 2 alusel kuuluva vastutuse;

   (b) talle artikli 8 lõike 4 alusel kuuluva vastutuse;

   (c) talle artiklis 29 sätestatud tähtaegadest mittekinnipidamise tõttu kuuluva vastutuse;

   (d) selle liikmesriigi vastutuse, kes on palve taotleja vastuvõtmiseks artikli 30 alusel vastu võtnud.

Kuni selle teabe lisamiseni kohaldatakse lõikes 4 sätestatud korda.

4. Kui taotleja viibib mõnes muus liikmesriigis ilma elamisloata või esitab seal rahvusvahelise kaitse taotluse vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetluse käigus, võtab liikmesriik, kes registreeris esimese rahvusvahelise kaitse taotluse, taotleja tagasi artiklites 31 ja 35 sätestatud tingimustel.

   See kohustus langeb ära, kui liikmesriik, kes vastutavat liikmesriiki kindlaks määrab, suudab tõendada, et taotleja on saanud mõnelt muult liikmesriigilt elamisloa.

5. Ümberpaigutamise sihtliikmesriik võtab artiklites 31 ja 35 sätestatud tingimustel tagasi taotleja, kes viibib liikmesriigis ilma elamisloata või kes esitab seal rahvusvahelise kaitse taotluse pärast seda, kui teine liikmesriik on kinnitanud asjaomase isiku ümberpaigutamise artikli 57 lõike 7 kohaselt ja enne artikli 57 lõike 9 kohast üleandmist sellele liikmesriigile.

II JAGU

VASTUVÕTMISPALVETE MENETLEMINE

Artikkel 29

Vastuvõtmispalve esitamine

1. Kui liikmesriik, kus rahvusvahelise kaitse taotlus on registreeritud, leiab, et taotluse läbivaatamise eest vastutab mõni muu liikmesriik, palub ta viivitamatult ja igal juhul kahe kuu jooksul taotluse registreerimise kuupäevast sellisel muul liikmesriigil taotleja vastu võtta.

   Kui Eurodac-süsteemis esineb kokkulangevus andmetega, mis on registreeritud määruse (EL) XXX/XXX [*Eurodaci määrus*] artiklite 13 ja 14a kohaselt, või VISis kokkulangevus andmetega, mis on registreeritud määruse (EÜ) nr 767/2008 artikli 21 kohaselt, saadetakse vastuvõtmispalve ühe kuu jooksul päringutabamuse saamisest, piiramata esimese lõigu kohaldamist.

   Kui palvet taotleja vastuvõtmiseks ei esitata esimeses ja teises lõigus sätestatud tähtaegade jooksul, vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest liikmesriik, kus taotlus registreeriti.

   Kui taotleja on saatjata alaealine, võib vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetlust läbi viiv liikmesriik, kui ta leiab, et see on alaealise parimates huvides, jätkata vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetlust ja paluda mõnel muul liikmesriigil taotleja hoolimata esimeses ja teises lõigus sätestatud tähtaegade möödumisest vastu võtta.

2. Palve esitanud liikmesriik võib taotleda kiiret vastust juhtudel, kui rahvusvahelise kaitse taotlus registreeriti pärast sisenemiskeelu otsuse või tagasisaatmisotsuse tegemist.

   Palves põhjendatakse kiire vastamise vajalikkust ja esitatakse tähtaeg, mille jooksul tuleb vastus esitada. See tähtaeg on vähemalt üks nädal.

3. Lõigetes 1 ja 2 osutatud juhtudel esitatakse muule liikmesriigile saadetav vastuvõtmispalve tüüpvormil ja lisatakse artikli 30 lõikes 4 osutatud kahes loendis kirjeldatud otsesed või kaudsed tõendid ja/või asjakohased osad taotleja avaldustest,

mis võimaldavad palve saajaks oleval liikmesriigil kontrollida, kas ta on käesolevas määruses sätestatud kriteeriumide kohaselt vastutav.

Komisjon võtab rakendusaktidega vastu ühetaolised tingimused vastuvõtmispalvete koostamiseks ja esitamiseks. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 67 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 30

Vastuvõtmispalvele vastamine

1. Palve saajaks olev liikmesriik kontrollib kõiki asjaolusid vastavalt vajadusele ja teeb taotleja vastuvõtmiseks esitatud palve suhtes otsuse ühe kuu jooksul palve saamisest.

2. Kui Eurodac-süsteemis esineb kokkulangevus andmetega, mis on registreeritud määruse (EL) XXX/XXX [*Eurodaci määrus*] artiklite 13 ja 14a kohaselt, või VISis kokkulangevus andmetega, mis on registreeritud määruse (EÜ) 767/2008 artikli 21 lõike 2 kohaselt, teeb palve saanud liikmesriik kahe nädala jooksul palve saamisest palve kohta otsuse, piiramata esimese lõigu kohaldamist.

3. Vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetluses kasutatakse otseseid ja kaudseid tõendeid.

4. Komisjon koostab rakendusaktide abil kaks loendit, milles määratletakse kooskõlas käesoleva lõigu punktidega a ja b asjakohased otsesed ja kaudsed tõendid, ning vaatab need regulaarselt läbi. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 67 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

   (a) Otsesed tõendid:

      i) need hõlmavad vormikohaseid tõendeid, mille põhjal määratakse kindlaks käesoleva määruse kohane vastutus, kui vastupidised tõendid neid ümber ei lükka;

      ii) liikmesriigid esitavad artiklis 67 osutatud komiteele eri liiki haldusdokumentide näidised kooskõlas vormikohaste tõendite loendis esitatud liigitusega.

   (b) Kaudsed tõendid:

      i) need hõlmavad kaudseid tõendeid, mis, olgugi et need on ümberlükatavad, võivad olla oma tõendusjõu poolest piisavad;

      ii) nende tõendusjõudu seoses vastutusega rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest hinnatakse iga juhtumi puhul eraldi.

5. Tõendeid ei nõuta rohkem, kui on vaja käesoleva määruse nõuetekohaseks kohaldamiseks.

6. Palve saajaks olev liikmesriik tunnistab end vastutavaks, kui kaudsed tõendid on omavahel kooskõlas, kontrollitavad ja vastutuse kindlakstegemiseks piisavalt üksikasjalikud.

7. Kui palve esitanud liikmesriik on taotlenud artikli 29 lõike 2 kohast kiiret vastust, vastab palve saajaks olev liikmesriik nõutud tähtaja jooksul või hiljemalt kahe nädala jooksul palve saamisest.

8. Kui palve saanud liikmesriik ei esita palvele vastuväidet lõikes 1 osutatud ühe kuu jooksul vastusega, milles esitatakse üksikasjalikud põhjused, või vajaduse korral

lõigetes 2 ja 7 nimetatud kahenädalase perioodi jooksul, loetakse palve rahuldatuks, millega kaasneb kohustus isik vastu võtta, sealhulgas kohustus võtta vajalikud meetmed tema saabumiseks.

III JAGU

TAGASIVÕTMISTEADETE MENETLEMINE

Artikkel 31

Tagasivõtmisteate esitamine

1. Artikli 26 lõike 1 punktis b, c või d osutatud olukorras esitab liikmesriik, kus isik viibib, viivitamata ja igal juhul kahe nädala jooksul pärast Eurodaci kokkulangevuse teate saamist tagasivõtmisteate.

2. Tagasivõtmisteade esitatakse tüüpvormil ja see sisaldab artikli 30 lõikes 4 osutatud kahes loendis kirjeldatud otseseid või kaudseid tõendeid ja/või asjakohaseid osi asjaomase isiku avaldustest.

3. Teavitatud liikmesriik kinnitab teate kättesaamist teate esitanud liikmesriigile ühe nädala jooksul, välja arvatud juhul, kui teavitatud liikmesriik suudab selle tähtaja jooksul tõendada, et tema kohustus on artikli 27 kohaselt ära langenud.

4. Kui kinnitust ei anta lõikes 3 sätestatud ühenädalase tähtaja jooksul, loetakse teate kättesaamine kinnitatuks.

5. Komisjon võtab rakendusaktidega vastu ühetaolised tingimused tagasivõtmisteadete koostamiseks ja esitamiseks. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 67 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

IV JAGU

MENETLUSLIKUD TAGATISED

Artikkel 32

Üleandmisotsusest teatamine

1. Vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetlust läbi viiv liikmesriik, kelle artikli 26 lõike 1 punktis a osutatud taotlejat puudutav vastuvõtmispalve rahuldati või kes edastas artikli 26 lõike 1 punktis b, c või d osutatud isikut puudutava tagasivõtmisteate, teeb üleandmisotsuse hiljemalt ühe nädala jooksul palve rahuldamisest või teate edastamisest.

2. Kui palve saajaks olev liikmesriik nõustub taotleja või muu artikli 26 lõike 1 punktis b, c või d osutatud isiku vastu võtma või tagasi võtma, teatab palve esitanud või teavitav liikmesriik asjaomasele isikule viivitamata kirjalikult otsusest anda ta üle vastutavale liikmesriigile ning vajaduse korral ka sellest, et ta isiku rahvusvahelise kaitse taotlust läbi ei vaata.

3. Kui asjaomast isikut esindab õigusnõustaja või muu nõustaja, võib liikmesriik teavitada kõnealusest otsusest asjaomase isiku asemel nimetatud õigusnõustajat või muud nõustajat ning vajaduse korral edastada otsuse asjaomasele isikule.

4. Lõikes 1 osutatud otsus sisaldab teavet olemasolevate õiguskaitsevahendite kohta, sealhulgas õiguse kohta taotleda täitmise peatamist, samuti tähtaegade kohta, mida kohaldatakse selliste õiguskaitsevahendite kasutamise suhtes ja üleandmise teostamise suhtes, ning vajaduse korral teavet selle kohta, kuhu ja millal asjaomasel isikul tuleb ilmuda, kui ta reisib vastutavasse liikmesriiki omal käel.

   Liikmesriigid tagavad selle, et asjaomasele isikule edastatakse teave füüsiliste või juriidiliste isikute kohta, kes võivad talle pakkuda õigusabi, koos lõikes 1 nimetatud otsusega, kui nimetatud teavet ei ole juba edastatud.

5. Kui asjaomast isikut ei abista või esinda õigusnõustaja või muu nõustaja, teavitab liikmesriik teda keeles, millest asjaomane isik aru saab või millest arusaamist võib temalt mõistlikult eeldada, otsuse peamistest elementidest, mis sisaldavad alati teavet olemasolevate õiguskaitsevahendite ja nende kasutamise tähtaegade kohta.

Artikkel 33

Õiguskaitsevahendid

1. Taotlejal või muul artikli 26 lõike 1 punktis b, c ja d osutatud isikul on õigus tõhusale õiguskaitsele üleandmisotsuse faktiliste või õiguslike asjaolude vaidlustamise või läbivaatamise kaudu kohtus.

   Õiguskaitsevahendi ulatus piirdub järgmiste asjaolude hindamisega:

   (a) kas üleandmisega kaasneks tegelik oht, et asjaomast isikut koheldakse ebainimlikult või alandavalt põhiõiguste harta artikli 4 tähenduses;

   (b) kas artikli 26 lõike 1 punkti a kohaselt vastu võetud isikute puhul on rikutud artikleid 15–18 ja artiklit 24.

2. Liikmesriigid näevad pärast üleandmisotsuse teatavakstegemist ette kahenädalase tähtaja, mille jooksul asjaomane isik võib kasutada oma lõike 1 kohast õigust tõhusale õiguskaitsele.

3. Asjaomasele isikule antakse võimalus esitada kohtule mõistliku aja jooksul alates üleandmisotsuse teatavakstegemisest taotlus peatada üleandmisotsuse täideviimine kuni vaidlustamise või läbivaatamise tulemuste selgumiseni. Liikmesriigid tagavad, et tõhus õiguskaitsevahend on olemas, peatades üleandmise, kuni võetakse vastu otsus esimese peatamise taotluse kohta. Otsus üleandmisotsuse täitmise peatamise kohta tehakse ühe kuu jooksul alates kuupäevast, mil taotlus pädevasse kohtusse jõudis.

   Kui asjaomane isik ei ole kasutanud oma õigust taotleda peatavat mõju, ei peata üleandmisotsuse edasikaebamine ega läbivaatamine üleandmisotsuse täitmist.

   Üleandmise täideviimise peatamisest keeldumise otsuses esitatakse selle aluseks olevad põhjused.

   Kui peatav mõju antakse, püüab kohus teha kaebuse või läbivaatamise kohta sisulise otsuse ühe kuu jooksul peatava mõju andmise otsusest.

4. Liikmesriigid tagavad, et asjaomasel isikul oleks võimalus saada õigusabi ning vajaduse korral keelelist abi.

5. Liikmesriigid tagavad, et õigusabi pakutakse taotluse korral tasuta juhul, kui asjaomane isik ei suuda tasuda sellega kaasnevaid kulusid. Liikmesriigid võivad ette näha, et tasude ja muude kulude osas ei kohelda käesoleva määruse alla kuuluvaid

isikuid õigusabiga seotud küsimustes soodsamalt kui üldiselt liikmesriigi enda kodanikke.

Piiramata meelevaldselt õigusabi kasutamist, võivad liikmesriigid sätestada, et tasuta õigusabi või esindamist ei tule võimaldada, kui pädeva asutuse või kohtu hinnangul ei ole vaidlustamisel või läbivaatamisel ilmseid eduvõimalusi.

Kui ametiasutus, mis ei ole kohus, otsustab teise lõigu kohaselt mitte võimaldada tasuta õigusabi, pakuvad liikmesriigid õigust tõhusale õiguskaitsevahendile, et vaidlustada nimetatud otsus kohtus. Kui otsus vaidlustatakse, on see õiguskaitsevahend lõikes 1 osutatud õiguskaitsevahendi lahutamatu osa.

Käesolevas lõikes sätestatud tingimuste täitmisel tagavad liikmesriigid, et õigusabi ja esindamist ei piirata meelevaldselt ning et asjaomase isiku tegelikku juurdepääsu õigusemõistmisele ei takistata.

Õigusabi sisaldab vähemalt nõutavate menetlusdokumentide ettevalmistamist ja esindamist kohtus ning selle osutamise lubamisel võib piirduda ainult nende õigusnõustajate või muude nõustajatega, keda on riigisisese õigusega spetsiaalselt määratud abi osutama ja esindama.

Õigusabi kasutamise kord sätestatakse riigisiseses õiguses.

V JAGU

KINNIPIDAMINE ÜLEANDMISE EESMÄRGIL

Artikkel 34

Kinnipidamine

1. Liikmesriigid ei tohi isikut kinni pidada ainult sel põhjusel, et tema suhtes kohaldatakse käesolevas määruses sätestatud menetlust.

2. Kui on olemas põgenemise oht, võivad liikmesriigid asjaomast isikut kinni pidada, et tagada üleandmismenetluse täideviimine kooskõlas käesoleva määrusega, kui kinnipidamine toimub individuaalse hindamise alusel ja on proportsionaalne ning muid leebemaid alternatiivseid sunnimeetmeid ei ole võimalik tulemuslikult kohaldada, võttes aluseks isiku olukorra individuaalse hindamise.

3. Kinnipidamine on võimalikult lühike ning see ei tohi ületada ajavahemikku, mida on põhjendatult vaja nõutud haldusmenetluste nõuetekohaseks läbiviimiseks, kuni üleandmine on käesoleva määruse kohaselt toimunud.

   Kui taotleja või muu artikli 26 lõike 1 punktis b, c või d osutatud isik peetakse käesoleva artikli kohaselt kinni, ei tohi tähtaeg vastuvõtmispalve või tagasivõtmisteate esitamiseks ületada kaht nädalat alates taotluse esitamisest. Kui isik peetakse kinni hiljem kui taotluse registreerimisel, ei tohi vastuvõtmispalve ega tagasivõtmisteate esitamise tähtaeg ületada üht nädalat alates kuupäevast, mil isik kinni peeti. Liikmesriik, kes viib läbi menetlust kooskõlas käesoleva määrusega, palub vastuvõtmispalvele kiiret vastust. Selline vastus antakse ühe nädala jooksul vastuvõtmispalve esitamisest. Kui vastust ei anta ühe nädala jooksul, loetakse vastuvõtmispalve rahuldatuks, millega kaasneb kohustus isik vastu võtta, sealhulgas kohustus võtta vajalikud meetmed tema saabumiseks.

Kui isik on käesoleva artikli kohaselt kinni peetud, toimub selle isiku üleandmine palve esitanud või teavitavalt liikmesriigilt vastutavale liikmesriigile niipea kui võimalik ja hiljemalt nelja nädala jooksul alates:

(a) kuupäevast, mil palve rahuldati või tagasivõtmisteade kinnitati, või

(b) kuupäevast, mil vaidlustamisel või läbivaatamisel ei ole enam artikli 33 lõike 3 kohaselt peatavat mõju.

Kui palve esitanud või teavitav liikmesriik ei suuda pidada kinni vastuvõtmispalve või tagasivõtmisteate esitamise tähtaegadest või teha artikli 32 lõikes 1 sätestatud tähtaja jooksul üleandmisotsust või kui üleandmine ei toimu käesoleva lõike kolmandas lõigus osutatud neljanädalase tähtaja jooksul, vabastatakse kinnipeetu. Jätkuvalt kohaldatakse vastavalt artikleid 29, 31 ja 35.

4. Isiku kinnipidamise käesoleva artikli alusel otsustavad õigusasutused kirjalikult. Kinnipidamiskorralduses esitatakse selle aluseks olevad faktilised ja õiguslikud põhjendused.

5. Selleks et tagada üleandmine vastutavale liikmesriigile, kohaldatakse kinnipeetud taotlejate suhtes kohaldatavate kinnipidamistingimuste ja tagatiste suhtes direktiivi XXX/XXX/EL [*vastuvõtutingimuste direktiiv*] artikleid 9, 10 ja 11.

VI JAGU

ÜLEANDMINE

Artikkel 35

Üksikasjalikud normid ja tähtajad

1. Palve esitanud või teavitav liikmesriik annab taotleja või muu artikli 26 lõike 1 punktis b, c ja d osutatud isiku pärast asjaomaste liikmesriikide omavahelist nõupidamist vastutavale liikmesriigile üle kooskõlas palve esitanud või teavitava liikmesriigi õigusega esimesel võimalusel ja hiljemalt kuue kuu jooksul ajast, mil teine liikmesriik vastuvõtmispalve rahuldas või kinnitas tagasivõtmisteate või tehti lõplik otsus üleandmisotsuse vaidlustamise või uuesti läbi vaatamise suhtes, millel on artikli 33 lõike 3 kohane peatav mõju. Seda tähtaega võib pikendada kõige rohkem ühe aastani, kui üleandmine ei ole võimalik, sest asjaomane isik kannab vangistust.

Kui üleandmine toimub ümberpaigutamise eesmärgil, toimub see artikli 57 lõikes 9 sätestatud tähtaja jooksul.

Kui üleandmine vastutavale liikmesriigile viiakse läbi järelevalve all toimuva lahkumisena või saatjaga, tagavad liikmesriigid, et see korraldatakse inimlikult ning põhiõigusi ja inimväärikust täielikult austades.

Vajaduse korral annab palve esitanud või teavitav liikmesriik taotlejale reisiloa. Komisjon koostab rakendusaktide abil reisiloa näidise. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 67 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

Vastutav liikmesriik teatab palve esitanud või teavitavale liikmesriigile vastavalt kas asjaomase isiku kohalejõudmisest või sellest, et isik ei ole ettenähtud tähtaja jooksul kohale ilmunud.

2. Kui üleandmine ei toimu lõike 1 esimeses lõigus sätestatud tähtaja jooksul, vabaneb vastutav liikmesriik kohustusest asjaomane isik vastu või tagasi võtta ning vastutus läheb üle palve esitanud või teavitavale liikmesriigile.

   Kui asjaomane isik põgeneb ja palve esitanud või teavitav liikmesriik teatab vastutavale liikmesriigile enne lõike 1 esimeses lõigus sätestatud tähtaegade möödumist, et asjaomane isik on põgenenud, jääb üleandvale liikmesriigile õigus viia üleandmine läbi allesjäänud aja jooksul hilisemas etapis, kui isik peaks uuesti ametiasutustele kättesaadavaks muutuma, välja arvatud juhul, kui mõni teine liikmesriik on menetluse kooskõlas käesoleva määrusega läbi viinud ja isiku pärast põgenemist vastutavale liikmesriigile üle andnud, piiramata esimese lõigu kohaldamist.

3. Kui isik antakse üle ekslikult või kui üleandmisotsus pärast üleandmist otsuse vaidlustamise või läbivaatamise tulemusel tühistatakse, peab üleandnud liikmesriik isiku viivitamata tagasi võtma.

4. Komisjon kehtestab rakendusaktide abil ühetaolised tingimused liikmesriikidevaheliseks teabega tutvumiseks ja selle vahetamiseks, eelkõige juhtudel, kui üleandmine on edasi lükatud või see hilineb, üleandmine toimub vaikimisi kokku lepitud tingimustel, alaealiste või ülalpeetavate isikute üleandmisel ning järelevalve all toimuval üleandmisel. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 67 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 36

Üleandmiskulud

1. Kooskõlas määruse (EL) XXX/XXX [*Varjupaiga- ja Rändefond*] artikliga 17 makstakse üleandvale liikmesriigile toetust taotleja või artikli 26 lõike 1 punktis b, c või d osutatud muu isiku artikli 35 kohaseks üleandmiseks.

2. Kui asjaomane isik on vaja saata mõnda liikmesriiki tagasi sellepärast, et tema üleandmine oli ekslik või üleandmisotsus pärast üleandmist otsuse vaidlustamise või läbivaatamise tulemusel tühistati, katab isiku tagasitoomisega oma territooriumile tekkivad kulud liikmesriik, kes algselt andis isiku üle.

3. Käesoleva määruse kohaselt üle antavatelt isikutelt ei nõuta sellise üleandmisega seotud kulude katmist.

Artikkel 37

Asjakohase teabe vahetamine enne üleandmist

1. Liikmesriik, kes annab taotleja või muu artikli 26 lõike 1 punktis b, c või d nimetatud isiku üle, edastab vastutavale liikmesriigile ainult üleantava isiku isikuandmed, mis on asjakohased, piisavad ja piirduvad sellega, mis on vajalik selleks, et tagada, et vastutava liikmesriigi pädevad asutused saaksid asjaomasele isikule pakkuda piisavat abi kooskõlas riigisisese õigusega, sealhulgas vältimatut arstiabi, mis on vajalik nimetatud isiku eluliste huvide kaitsmiseks, et tagada käesoleva määruse ja muude kohaldatavate varjupaiga andmist käsitlevate õiguslike vahenditega ette nähtud kaitse ja õiguste järjepidevus. Nimetatud andmed edastatakse vastutavale liikmesriigile enne üleandmist mõistliku ajavahemiku jooksul, et tagada, et vastutava liikmesriigi

pädevatel asutustel oleks riigisisese õiguse kohaselt vajalike meetmete võtmiseks piisavalt aega.

2. Üleandev liikmesriik edastab vastutavale liikmesriigile kogu teabe, mis on oluline üleantava isiku õiguste ja koheste erivajaduste kindlustamiseks, eelkõige:

   (a) teabe koheste meetmete kohta, mida vastutav liikmesriik peab võtma, et tagada üleantava isiku erivajaduste asjakohane käsitlemine, sealhulgas mis tahes vältimatu arstiabi;

   (b) võimalike vastuvõtvas liikmesriigis viibivate pereliikmete, sugulaste või teiste omaste kontaktandmed;

   (c) alaealiste puhul teabe nende hariduse kohta;

   (d) teabe taotleja vanuse hindamise kohta;

   (e) määruse (EL) XXX/XXX [*taustakontrolli määrus*] artikli 13 kohase läbivaatamise käigus kogutud teabe.

3. Käesolevas artiklis reguleeritud teabevahetus toimub ainult selliste asutuste vahel, kellest on komisjonile käesoleva määruse artikli 41 kohaselt teatatud määruse (EÜ) nr 1560/2003 artikliga 18 loodud elektroonilise teabeedastusvahendi kaudu. Vahetatud teavet kasutatakse ainult käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud eesmärkidel ning seda teavet täiendavalt ei töödelda.

4. Selleks et hõlbustada liikmesriikide teabevahetust, koostab komisjon rakendusaktide abil standardvormi käesoleva artikli kohaselt nõutava teabe edastamiseks. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 67 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

5. Käesoleva artikli alusel toimuva teabevahetuse suhtes kohaldatakse artikli 40 lõigetes 8 ja 9 sätestatud norme.

Artikkel 38

Julgeolekualase teabe vahetamine enne taotleja üleandmist

Kui üleandva liikmesriigi valduses on teavet, mis näitab, et on põhjendatud alus arvata, et taotleja või artikli 26 lõike 1 punktis b, c või d osutatud muu isik kujutab ohtu liikmesriigi julgeolekule või avalikule korrale, edastab kõnealune liikmesriik selle teabe ka vastutavale liikmesriigile.

Artikkel 39

Terviseandmete vahetamine enne taotleja üleandmist

1. Pädevatele asutustele riigisisese õigusega kättesaadavas ulatuses edastab üleandev liikmesriik vastutavale liikmesriigile teabe üleantava isiku erivajaduste kohta, mis võib erijuhtudel sisaldada teavet üleantava isiku füüsilise ja vaimse tervise kohta, üksnes arstiabi või ravi eesmärgil, eelkõige puudega isikute, eakate, rasedate, alaealiste ning piinamise, vägistamise või muu raske psühholoogilise, füüsilise või seksuaalse vägivalla ohvriks langenud isikute puhul. See teave edastatakse ühise tervisetõendiga, millele on lisatud vajalikud dokumendid. Vastutav liikmesriik tagab, et sellistele erivajadustele pööratakse piisavat tähelepanu, eelkõige juhul, kui taotleja vajab vältimatut arstiabi.

Komisjon koostab rakendusaktide abil ühise tervisetõendi. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 67 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

2. Üleandev liikmesriik edastab lõikes 1 osutatud teabe vastutavale liikmesriigile üksnes siis, kui on saadud taotleja ja/või teda esindava isiku sõnaselge nõusolek või kui see on vajalik rahvatervise ja avaliku julgeoleku kaitsmiseks või kui asjaomane isik ei ole füüsiliselt või õiguslikult võimeline oma nõusolekut andma, et kaitsta asjaomase või muu isiku elulisi huve. Nõusoleku puudumine või nõusoleku andmisest keeldumine ei takista taotleja üleandmist.

3. Lõikes 1 osutatud isiku tervisega seotud andmeid tohib töödelda ainult tervishoiutöötaja, kellel on riigisisese õiguse või pädevate asutuste kehtestatud normide alusel meditsiinisaladuse hoidmise kohustus, või muu isik, kellel on samaväärne ametisaladuse hoidmise kohustus.

4. Käesolevas artiklis reguleeritud teabevahetus toimub ainult lõikes 3 osutatud tervishoiutöötajate või muude isikute vahel. Vahetatud teavet kasutatakse üksnes lõikes 1 sätestatud eesmärkidel ning seda teavet täiendavalt ei töödelda.

5. Komisjon võtab rakendusaktide abil vastu lõikes 1 nimetatud teabevahetuse ühetaolised tingimused ja praktilise korra. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 67 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

6. Käesoleva artikli alusel toimuva teabevahetuse suhtes kohaldatakse artikli 40 lõigetes 8 ja 9 sätestatud norme.

VI PEATÜKK

HALDUSKOOSTÖÖ

Artikkel 40

Teabe jagamine

1. Iga liikmesriik edastab igale seda soovivale liikmesriigile käesoleva määruse kohaldamisalasse kuuluva taotleja isikuandmed, mis on piisavad, asjakohased ja piirduvad sellega, mis on vajalik:

   (a) vastutava liikmesriigi kindlaksmääramiseks;

   (b) rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamiseks;

   (c) käesolevast määrusest tulenevate kohustuste täitmiseks.

2. Lõikes 1 osutatud andmed hõlmavad üksnes:

   (a) asjaomase isiku ja vajaduse korral tema pereliikmete, sugulaste või teiste omaste isikuandmeid (täielik nimi ja vajaduse korral endine nimi; hüüd- või varjunimed; praegune ja endine kodakondsus; sünniaeg ja -koht);

   (b) isikutunnistusi ja reisidokumente (number, kehtivusaeg, väljaandmise kuupäev, väljaandnud asutus, väljaandmise koht jne);

   (c) muud taotleja isiku kindlakstegemiseks vajalikku teavet, sealhulgas liikmesriigi poolt eelkõige käesoleva määruse artikli 57 lõike 6 kohaldamiseks taotlejalt võetud biomeetrilisi andmeid kooskõlas määrusega (EL) XXX/XXX [*Eurodaci määrus*];

(d) elukohti ja reisiteekondi;

(e) liikmesriigi välja antud elamislube või viisasid;

(f) kohta, kus taotlus on esitatud;

(g) igasuguse varasema rahvusvahelise kaitse taotluse esitamise kuupäeva, praeguse taotluse registreerimise kuupäeva, taotluse menetlemise järku ja otsuse sisu, kui selline otsus on tehtud.

3. Kui see on vajalik rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamiseks, võib vastutav liikmesriik paluda teisel liikmesriigil talle teatada sellest, millega taotleja oma taotlust põhjendab, ja võimalike taotleja suhtes tehtud otsuste põhjendustest. Teine liikmesriik võib keelduda talle esitatud palvele vastamast, kui sellise teabe edastamine võib kahjustada tema olulisi huve või asjaomaste või muude isikute vabaduste ja põhiõiguste kaitsmist. Igal juhul peab palvet esitav liikmesriik soovitud teabe edastamiseks saama rahvusvahelise kaitse taotleja kirjaliku nõusoleku. Sellisel juhul peab taotleja teadma, millise konkreetse teabe edastamiseks ta nõusoleku annab.

4. Teabe saamiseks esitatud palve tohib esitada ainult konkreetse rahvusvahelise kaitse taotluse või ümberpaigutamiseks üleandmisega seoses. Palve sisaldab põhjendust, ja kui selle eesmärk on kindlaks teha sellise tingimuse olemasolu, mille alusel saab tõenäoliselt vastutavaks palve saajaks olev liikmesriik, märgitakse selles, millistel tõenditel, kaasa arvatud usaldusväärsetest allikatest pärinev asjakohane teave selle kohta, kuidas taotlejad liikmesriikide territooriumile sisenesid, või millisel taotleja avalduste üksikasjalikul ja tõendataval osal see põhineb. Selline usaldusväärsetest allikatest pärinev asjakohane teave ei ole iseenesest piisav selleks, et määrata kindlaks liikmesriigi vastutus ja pädevus käesoleva määruse alusel, kuid see võib aidata hinnata muid konkreetse taotlejaga seotud asjaolusid.

5. Palve saajaks olev liikmesriik on kohustatud vastama kolme nädala jooksul. Vastusega viivitamist tuleb nõuetekohaselt põhjendada. Kolmenädalasest tähtajast kinni pidamata jätmine ei vabasta palve saajaks olevat liikmesriiki vastamise kohustusest. Kui uurimisel, mida teostab palve saajaks olev liikmesriik, kes ei pidanud tähtajast kinni, jäetakse esitamata teave, mille kohaselt on tema vastutav liikmesriik, ei saa see liikmesriik vastuvõtmispalve rahuldamata jätmiseks tugineda artiklis 29 sätestatud tähtaja möödumisele. Sellisel juhul pikendatakse artiklis 29 sätestatud vastuvõtmispalve esitamise tähtaegu ajavahemiku võrra, mis on võrdne sellega, kui kaua palve saajaks olev liikmesriik vastusega viivitas.

6. Teabe vahetamine toimub liikmesriigi palvel ja võib toimuda üksnes nende asutuste vahel, kelle määramisest on iga liikmesriik teatanud komisjonile kooskõlas artikli 41 lõikega 1.

7. Saadud teavet võib kasutada üksnes lõikes 1 sätestatud eesmärkidel. Igas liikmesriigis võib sellist teavet selle laadist ja vastuvõtva asutuse volitustest sõltuvalt edastada üksnes asutustele ja kohtutele, kelle ülesandeks on:

(a) vastutava liikmesriigi kindlaksmääramine;

(b) rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamine;

(c) käesolevast määrusest tulenevate kohustuste täitmine.

8. Teavet andev liikmesriik tagab teabe õigsuse ja ajakohasuse. Kui ilmneb, et ta on andnud ebatäpset teavet või teavet, mida ei oleks tohtinud anda, teatatakse sellest

viivitamata teavet saanud liikmesriikidele. Liikmesriigid peavad kõnealuse teabe parandama või kustutama.

9. Igas asjaomases liikmesriigis märgitakse edastatud teabe andmine ja vastuvõtmine asjaomase isiku toimikusse või registrisse.

Artikkel 41

Pädevad asutused ja nende vahendid

1. Iga liikmesriik teatab komisjonile viivitamata konkreetsetest asutustest, kes vastutavad käesolevast määrusest tulenevate kohustuste täitmise eest, ja neid puudutavatest muudatustest. Liikmesriigid tagavad, et nendel asutustel on vajalikud vahendid oma ülesannete täitmiseks, eelkõige selleks, et ettenähtud tähtaegade jooksul vastata teabe saamiseks esitatud palvetele, vastuvõtmispalvetele, tagasivõtmisteadetele ning täita vajaduse korral IV osa I–III peatükist tulenevaid kohustusi.

2. Komisjon avaldab lõikes 1 osutatud asutuste koondnimekirja *Euroopa Liidu Teatajas*. Nimekirja muutmise korral avaldab komisjon kord aastas ajakohastatud koondnimekirja.

3. Liikmesriigid tagavad, et lõikes 1 osutatud asutused saavad käesoleva määruse kohaldamiseks vajalikku koolitust.

4. Komisjon loob rakendusaktide abil lõikes 1 osutatud asutuste vahelised ning kõnealuste asutuste ja Euroopa Liidu Varjupaigaameti vahelised turvalised elektroonilised teabeedastuskanalid, mille kaudu vahetada teavet, määruse (EL) XXX/XXX [*Eurodaci määrus*] kohaselt võetud biomeetrilisi andmeid, palveid, teateid, vastuseid ja muud kirjavahetust ning tagada, et saatjad saavad automaatselt elektroonilise kättesaamisteatise. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 67 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 42

Halduskokkulepped

1. Liikmesriigid võivad omavahel sõlmida kahepoolseid halduskokkuleppeid, mis käsitlevad käesoleva määruse rakendamise praktilisi üksikasju, et hõlbustada selle kohaldamist ja parandada selle tulemuslikkust. Sellised kokkulepped võivad käsitleda:

   (a) kontaktametnike vahetust;

   (b) taotlejate vastu- või tagasivõtmise palvete edastamise ja läbivaatamisega seotud menetluste lihtsustamist ja asjaomaste tähtaegade lühendamist;

   (c) IV osa I–III peatüki kohast solidaarsusmeetmetes osalemist.

2. Liikmesriigid võivad säilitada ka määruse (EÜ) nr 343/2003 ja määruse (EL) nr 604/2013 alusel sõlmitud halduskokkulepped. Sellises ulatuses, kus need kokkulepped ei ole vastavuses käesoleva määrusega, muudavad asjaomased liikmesriigid neid nii, et kõik vastuolud oleksid kõrvaldatud.

3. Enne lõike 1 punktis b osutatud mis tahes kokkuleppe sõlmimist või muutmist konsulteerivad asjaomased liikmesriigid komisjoniga selle kokkuleppe kokkusobivuse suhtes käesoleva määrusega.

4. Kui komisjoni hinnangul ei ole lõike 1 punktis b osutatud kokkulepped käesoleva määrusega vastavuses, teatab ta sellest mõistliku ajavahemiku jooksul asjaomastele liikmesriikidele. Liikmesriigid võtavad kõik asjakohased meetmed, et muuta kõnealuseid kokkuleppeid mõistliku aja jooksul nii, et oleksid kõrvaldatud kõik täheldatud vastuolud.

5. Liikmesriigid teatavad komisjonile kõikidest lõikes 1 osutatud kokkulepetest ning nende tühistamisest või muutmisest.

Artikkel 43

Vastutavate üksuste võrgustik

Euroopa Liidu Varjupaigaamet loob artikli 41 lõikes 1 osutatud pädevate asutuste võrgustiku ja hõlbustab selle tegevust eesmärgiga parandada praktilist koostööd ja teabe jagamist kõikides küsimustes, mis on seotud käesoleva määruse kohaldamisega, sealhulgas praktiliste vahendite ja juhiste väljatöötamine.

VII PEATÜKK

LEPITUS

Artikkel 44

Lepitus

1. Käesoleva määruse alusel loodud mehhanismide nõuetekohase toimimise hõlbustamiseks ja nende kohaldamisel tekkivate probleemide lahendamiseks, kui kahel või enamal liikmesriigil tekib probleeme käesoleva määruse kohase koostööga või määruse kohaldamisega nendevahelises suhetes, korraldavad asjaomased liikmesriigid ühe või mitme liikmesriigi taotlusel viivitamata konsultatsioonid, et leida kooskõlas lojaalse koostöö põhimõttega mõistliku aja jooksul sobivad lahendused.

   Vajaduse korral võib komisjoni ja teiste liikmesriikidega jagada teavet tekkinud probleemide ja leitud lahenduse kohta artiklis 67 osutatud komitee raames.

2. Kui lõike 1 kohaselt lahendust ei leita või kui probleemid püsivad, võib üks või mitu asjaomast liikmesriiki taotleda, et komisjon konsulteeriks sobivate lahenduste leidmiseks asjaomaste liikmesriikidega. Komisjon korraldab sellised konsultatsioonid viivitamata. Asjaomased liikmesriigid osalevad koos komisjoniga aktiivselt konsultatsioonides ning võtavad kõik asjakohased meetmed küsimuse kiireks lahendamiseks. Komisjon võib võtta vastu asjaomastele liikmesriikidele adresseeritud soovitusi, milles esitatakse võetavad meetmed ja asjakohased tähtajad.

   Vajaduse korral võib teiste liikmesriikidega jagada tekkinud probleemide, antud soovituste ja leitud lahenduse kohta teavet artiklis 67 osutatud komitee raames.

3. Käesolev artikkel ei piira aluslepingu artiklite 258 ja 260 kohaseid komisjoni volitusi teostada järelevalvet liidu õiguse kohaldamise üle. See ei piira asjaomaste liikmesriikide võimalust anda vaidlus aluslepingu artikli 273 või aluslepingu artikli 259 alusel Euroopa Kohtusse.

IV OSA

SOLIDAARSUS

I PEATÜKK

SOLIDAARSUSMEHHANISMID

Artikkel 45

Solidaarsusmeetmed

1. Rändesurve olukorras või otsingu- ja päästeoperatsioonide järgsete maabumiste korral on liikmesriigi toetamiseks võimalik osaleda järgmist liiki solidaarsusmeetmetes:

   (a) selliste taotlejate ümberpaigutamine, kelle suhtes ei kohaldata määruse (EL) XXX/XXX [*varjupaigamenetluse määrus*] artiklis 41 sätestatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise piirimenetlust;

   (b) ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmise toetamine;

   (c) selliste rahvusvahelise kaitse saajate ümberpaigutamine, kellele anti rahvusvaheline kaitse vähem kui kolm aastat enne artikli 53 lõike 1 kohase rakendusakti vastuvõtmist;

   (d) suutlikkuse suurendamise meetmed varjupaiga, vastuvõtmise ja tagasisaatmise valdkonnas, tegevustoetus ja meetmed, mille eesmärk on reageerida toetatavat liikmesriiki mõjutavatele rändesuundumustele kolmandate riikidega tehtava koostöö kaudu.

2. Selliste meetmete alla võib artikli 56 kohaselt kuuluda ka järgmine:

   (a) selliste rahvusvahelise kaitse taotlejate ümberpaigutamine, kelle suhtes kohaldatakse määruse (EL) XXX/XXX [*varjupaigamenetluse määrus*] artikli 41 kohast piirimenetlust;

   (b) ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike ümberpaigutamine.

Artikkel 46

Solidaarsusfoorum

Solidaarsusfoorumisse kuuluvad kõik liikmesriigid. Komisjon kutsub kokku solidaarsusfoorumi ja juhatab seda, et tagada käesoleva osa tõrgeteta toimimine.

Artikkel 47

Solidaarsus otsingu- ja päästeoperatsioonide järgsete maabumiste korral

1. Käesolevat artiklit ning artikleid 48 ja 49 kohaldatakse selliste otsingu- ja päästeoperatsioonide suhtes, mille tulemusel saabub liikmesriigi territooriumile korduvalt kolmandate riikide kodanikke või kodakondsuseta isikuid, ning artikli 49 lõikes 4 sätestatud haavatavate isikute suhtes.

2. Kui artikli 6 lõikes 4 osutatud rände haldamise aruandest selgub, et üks või mitu liikmesriiki on sattunud lõikes 1 osutatud olukorda, esitatakse aruandes ka selliste artikli 45 lõike 1 punktis a osutatud rahvusvahelise kaitse taotlejate koguarv, kes tuleks nende liikmesriikide abistamiseks ümber paigutada. Aruandes tehakse kindlaks ka artikli 45 lõike 1 punktis d osutatud suutlikkuse suurendamise meetmed, mis on vajalikud asjaomase liikmesriigi abistamiseks.

3. Kahe nädala jooksul pärast rände haldamise aruande vastuvõtmist kutsub komisjon kõiki teisi liikmesriike, kelle territooriumile lõikes 1 osutatud isikuid eeldatavasti ei saabu, üles osalema lõikes 2 osutatud solidaarsusmeetmetes. Komisjon märgib oma palves ära iga liikmesriigi artikli 45 lõike 1 punktis a osutatud solidaarsusmeetmetes osalemise kaudu ümberpaigutatavate taotlejate koguarvu, arvutatuna artiklis 54 sätestatud jaotuskvoodi alusel. Jaotuskvoodis sisaldub toetatavate liikmesriikide osa.

4. Ühe kuu jooksul pärast rände haldamise aruande vastuvõtmist teatavad liikmesriigid komisjonile oma kavandatavatest meetmetest, täites I lisas esitatud otsingu- ja päästeoperatsioonidega seotud solidaarsusmeetmete kava. Liikmesriigid märgivad, kas nad valivad osalemiseks

   (a) ümberpaigutamise kooskõlas artikli 45 lõike 1 punktiga a või

   (b) rände haldamise aruandes kindlaks tehtud meetmed kooskõlas artikli 45 lõike 1 punktiga d või

   (c) artikli 49 lõike 4 kohaselt haavatavate isikute ümberpaigutamise kooskõlas artikli 45 lõike 1 punktiga a.

5. Kui komisjon leiab, et kõigi liikmesriikide poolt lõike 4 kohaselt märgitud solidaarsusmeetmete maht on rände haldamise aruandes sätestatud solidaarsusmeetmete kogumahust oluliselt väiksem, kutsub komisjon kokku solidaarsusfoorumi. Komisjon kutsub liikmesriike üles oma solidaarsusmeetmete mahtu ja vajaduse korral liiki kohandama. Liikmesriigid, kes oma meetmeid kohandavad, esitavad otsingu- ja päästeoperatsioonidega seotud läbivaadatud solidaarsusmeetmete kavad solidaarsusfoorumil.

Artikkel 48

Otsingu- ja päästeoperatsioone käsitlevad komisjoni rakendusaktid

1. Kahe nädala jooksul pärast artikli 47 lõikes 4 osutatud otsingu- ja päästeoperatsioonidega seotud solidaarsusmeetmete kava esitamist või kahe nädala jooksul pärast artikli 47 lõikes 5 osutatud solidaarsusfoorumi lõppu ning kui kõigi liikmesriikide kavades märgitud solidaarsusmeetmete kogumaht vastab rände haldamise aruandes ette nähtud solidaarsusmeetmete kogumahule või on komisjoni arvates sellele piisavalt lähedane, võtab komisjon vastu rakendusakti, milles sätestatakse liikmesriikide artikli 47 lõike 4 või artikli 47 lõike 5 kohaselt märgitud

solidaarsusmeetmed. Selliste meetmetega moodustatakse solidaarsusreserv iga liikmesriigi jaoks, kuhu on suure tõenäosusega lühiperspektiivis maabumisi oodata.

Kui Euroopa Liidu Varjupaigaamet teatab komisjonile ja liikmesriikidele, et esimeses lõigus osutatud solidaarsusreservist on ühe või mitme toetatava liikmesriigi jaoks ära kasutatud 80 %, kutsub komisjon kokku solidaarsusfoorumi, et teavitada liikmesriike olukorrast ja paluda liikmesriikidel oma solidaarsusmeetmete mahtu suurendada. Pärast seda kui solidaarsusfoorum, kus liikmesriigid on teatanud valmisolekust oma meetmete mahtu suurendada, on lõppenud, muudab komisjon esimeses lõigus osutatud solidaarsusreservi loomise rakendusakti seoses asjaomase toetatava liikmesriigiga, et suurendada liikmesriikide märgitud solidaarsusmeetmete mahtu.

2. Kui liikmesriikide artikli 47 lõike 5 kohaselt märgitud solidaarsusmeetmete kogumaht või liik jääb endiselt oluliselt alla rände haldamise aruandes ette nähtud solidaarsusmeetmete kogumahu, mistõttu solidaarsusreservist ei suudeta eeldatavasti tagada artikli 47 lõikes 2 osutatud liikmesriikidele jätkuvat tuge, võtab komisjon kahe nädala jooksul pärast solidaarsusfoorumi lõppu vastu rakendusakti, millega luuakse solidaarsusreserv iga liikmesriigi jaoks, kuhu on suure tõenäosusega lühiperspektiivis maabumisi oodata. Kõnealuses rakendusaktis sätestatakse:

(a) rände haldamise aruandes kindlaks tehtud ja artikli 47 lõikes 2 osutatud liikmesriikide vajaduste rahuldamiseks ümberpaigutatavate kolmandate riikide kodanike koguarv;

(b) punktis a osutatud arv ja osakaal iga liikmesriigi kohta, sealhulgas toetatavad liikmesriigid, arvutatuna artiklis 54 sätestatud jaotuskvoodi alusel;

(c) liikmesriikide märgitud meetmed, nagu on sätestatud artikli 45 lõike 1 punktis d.

Kui liikmesriigid on märkinud artikli 45 lõike 1 punktis d sätestatud meetmeid, peavad need meetmed olema proportsionaalsed solidaarsusmeetmetega, mille osalev liikmesriik oleks võtnud artiklis 54 sätestatud jaotuskvoodi kohaldamise tulemusel artikli 45 lõike 1 punktis a osutatud ümberpaigutamistena. Need sätestatakse rakendusaktis, välja arvatud juhul, kui liikmesriikide märgitud meetmete põhjal jääks rände haldamise aruandes kindlaks tehtud ümberpaigutamiste koguarvust puudu üle 30 %. Sellistel juhtudel kohandatakse rakendusaktis sätestatud solidaarsusmeetmeid nii, et neid meetmeid märkinud liikmesriigid peavad katma 50 % oma artiklis 54 sätestatud jaotuskvoodi alusel arvutatud osast artikli 45 lõike 1 punktis b osutatud ümberpaigutamise või tagasisaatmise toetamise kaudu või neid kombineerides. Asjaomased liikmesriigid teatavad komisjonile viivitamata, kuidas nad kavatsevad oma osa sellest katta. Komisjon kohandab vastavalt kõnealuste liikmesriikide solidaarsusmeetmeid, mis on rakendusaktis seoses ümberpaigutamise, tagasisaatmise toetamise ja artikli 45 lõike 1 punktis d osutatud meetmetega sätestatud.

Kui üks või mitu liikmesriiki ei ole esitanud otsingu- ja päästeoperatsioonidega seotud solidaarsusmeetmete kava artikli 47 lõikes 4 ja artikli 47 lõikes 5 sätestatud tähtaja jooksul, määrab nende liikmesriikide solidaarsusmeetmete mahu ja liigi kindlaks komisjon.

Kui Euroopa Liidu Varjupaigaamet teatab komisjonile ja liikmesriikidele, et esimeses lõigus osutatud solidaarsusreservist on ühe või mitme toetatava liikmesriigi

jaoks ära kasutatud 80 %, kutsub komisjon kokku solidaarsusfoorumi, et teavitada liikmesriike olukorrast ja liikmesriikide lisavajadustest. Pärast solidaarsusfoorumit võtab komisjon vastu esimeses lõigus osutatud solidaarsusreservi loomise rakendusakti muudatuse seoses asjaomase toetatava liikmesriigiga, et suurendada esimese lõigu punktis a osutatud solidaarsusmeetmetega hõlmatud kolmandate riikide kodanike koguarvu kuni 50 %. Esimese lõigu punktis b osutatud iga liikmesriigi osa muudetakse vastavalt. Kui kohaldatakse teise lõigu sätteid ja liikmesriigid on märkinud, et nad osalevad tagasisaatmise toetamise kaudu, suurendatakse nende meetmete osa 50 %. Samuti suurendatakse artikli 45 lõike 1 punktis d osutatud meetmete mahtu proportsionaalselt artiklis 54 sätestatud jaotuskvoodi alusel arvutatud selle liikmesriigi osa suurenemisega 50 %.

3. Lõigetes 1 ja 2 osutatud rakendusakt võetakse vastu kooskõlas artikli 67 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 49

Solidaarsusreserv otsingu- ja päästeoperatsioonideks

1. Kahe nädala jooksul artikli 48 lõikes 1 või artikli 48 lõikes 2 osutatud rakendusakti vastuvõtmisest teatab artikli 47 lõikes 2 osutatud liikmesriik komisjonile oma solidaarsustoe palvest. Pärast selle palve saamist kasutab komisjon solidaarsusreservi ja koordineerib solidaarsusmeetmete rakendamist iga maabumise või maabumiste rühma puhul, mis leiab aset kahe nädala jooksul.

2. Euroopa Liidu Varjupaigaamet ning Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet koostavad komisjoni koordineerimisel nimekirja isikutest, kes vastavad ümberpaigutamistingimustele ja kelle puhul on võimalik kasutada tagasisaatmise toetamist. Nimekirjas näidatakse, kuidas need isikud osalevate liikmesriikide vahel jaotuvad, võttes iga osaleva liikmesriigi puhul arvesse tema poolt ümberpaigutatavate või tagasisaatmisel toetatavate isikute koguarvu, nende isikute kodakondsust ning tähenduslikke seoseid nende isikute ja ümberpaigutamise või tagasisaatmist toetava liikmesriigi vahel. Erilist tähelepanu pööratakse haavatavate isikute ümberpaigutamisele. Euroopa Liidu Varjupaigaamet ning Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet abistavad komisjoni solidaarsusreservi kasutamise jälgimisel.

3. Kui komisjon on vastu võtnud aruande, milles järeldati, et artikli 47 lõikes 2 osutatud liikmesriik on artikli 51 lõikes 3 kohase rändesurve all, võib artikli 48 lõike 1 või artikli 48 lõike 2 alusel loodud solidaarsusreservi kasutamata solidaarsusmeetmeid kasutada kõnealusele liikmesriigile avalduva rändesurve viivitamatuks leevendamiseks. Sellisel juhul kohaldatakse artikli 2 sätteid.

Käesolevat lõiget ei kohaldata, kui vastu võetakse artiklis 53 sätestatud rakendusakt. Kui kõnealune rakendusakt on vastu võetud, ei koostata enam lõikes 2 sätestatud nimekirja isikutest, kes vastavad ümberpaigutamistingimustele ja kelle puhul on võimalik kasutada tagasisaatmise toetamist.

Kui esimeses lõigus osutatud solidaarsusreserv ei ole piisav, et viivitamatult aidata artikli 47 lõikes 2 osutatud liikmesriigil kitsaskohti leevendada, võib kasutada artikli 48 lõike 1 või artikli 48 lõike 2 alusel teiste liikmesriikide jaoks loodud solidaarsusreservi solidaarsusmeetmeid, kui see ei ohusta solidaarsusreservi toimimist nende liikmesriikide jaoks.

4. Kui rände haldamise aruandes tehakse kindlaks, et artikli 47 lõikes 2 osutatud liikmesriigil on suutlikkusega probleeme haavatavate taotlejate tõttu, olenemata sellest, kuidas need taotlejad välispiiri ületasid, võib artikli 48 lõike 1 või artikli 48 lõike 2 alusel loodud solidaarsusreservi kasutada ka haavatavate isikute ümberpaigutamiseks. Sellisel juhul kohaldatakse artikli 2 sätteid.

5. Komisjon toetab ja hõlbustab menetlusi, mis viivad taotlejate ümberpaigutamiseni ja tagasisaatmise toetamise rakendamiseni, pöörates erilist tähelepanu saatjata alaealistele. Ta koordineerib ümberpaigutamise ja tagasisaatmise toetamise tegevuslikke aspekte, ka Euroopa Liidu Varjupaigaameti või Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti lähetatud ekspertide või eksperdirühmade abil.

Artikkel 50

Rändesurve hinnang

1. Komisjon hindab rändeolukorda liikmesriigis, kui:

   (a) kõnealune liikmesriik on teatanud komisjonile, et ta leiab, et on rändesurve all;

   (b) komisjon leiab kättesaadava teabe põhjal, et liikmesriik võib olla rändesurve all.

2. Euroopa Liidu Varjupaigaamet ning Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet abistavad komisjoni rändesurve hinnangu tegemisel. Komisjon teavitab hindamise alustamistest viivitamata Euroopa Parlamenti, nõukogu ja liikmesriike.

3. Rändesurve hinnang hõlmab olukorda asjaomases liikmesriigis eelneva kuue kuu jooksul võrreldes üldise olukorraga liidus ning põhineb eelkõige järgmisel teabel:

   (a) kolmandate riikide kodanike rahvusvahelise kaitse taotluste arv ja taotlejate kodakondsus;

   (b) selliste kolmandate riikide kodanike arv, kelle puhul on liikmesriigi ametiasutused tuvastanud, et nad ei vasta või enam ei vasta liikmesriiki sisenemise, seal viibimise või elamise tingimustele, sealhulgas viibimisaja ületajad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2017/2226[58] artikli 3 lõike 1 punkti 19 tähenduses;

   (c) direktiivi 2008/115/EÜ kohaste tagasisaatmisotsuste arv;

   (d) nende kolmandate riikide kodanike arv, kes on pärast direktiiv 2008/115/EÜ kohast tagasisaatmisotsust liikmesriigi territooriumilt lahkunud;

   (e) nende kolmandate riikide kodanike arv, kelle liikmesriigid on võtnud vastu liidu ja riiklike ümberasustamis- [või humanitaarsetel põhjustel vastuvõtmise] kavade alusel;

   (f) vastuvõetud ja väljasaadetud vastuvõtmispalvete ja tagasivõtmisteadete arv kooskõlas artiklitega 34 ja 36;

[58] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2017. aasta määrus (EL) 2017/2226, millega luuakse riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteem liikmesriikide välispiire ületavate kolmandate riikide kodanike riiki sisenemise ja riigist lahkumise andmete ja sisenemiskeeluandmete registreerimiseks ning määratakse kindlaks riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteemile õiguskaitse eesmärgil juurdepääsu andmise tingimused ning millega muudetakse Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni ning määruseid (EÜ) nr 767/2008 ja (EL) nr 1077/2011 (ELT L 327, 9.12.2017, lk 20).

(g) artikli 31 alusel toimunud üleandmiste arv;

(h) nende isikute arv, kes on kinni peetud seoses välise maismaa-, mere- või õhupiiri ebaseadusliku ületamisega;

(i) nende isikute arv, kellel on keelatud riiki sisnemine määruse (EL) nr 2016/399 artikli 14 alusel;

(j) otsingu- ja päästeoperatsioonide järgselt maabunud kolmandate riikide kodanike arv ja kodakondsus, sealhulgas rahvusvahelise kaitse taotluste arv;

(k) saatjata alaealiste arv.

4. Rändesurve hindamisel võetakse arvesse ka järgmist:

(a) liikmesriigi esitatud teave, kui hindamine toimub lõike 1 punkti a kohaselt;

(b) rändealase koostöö tase kolmandate päritolu- ja transiidiriikidega, esimeste varjupaigariikidega ja turvaliste kolmandate riikidega, nagu on määratletud määruses (EL) XXX/XXX [*varjupaigamenetluse määrus*];

(c) asjaomaste kolmandate riikide geopoliitiline olukord, mis võib rändevooge mõjutada;

(d) nõukogu määruse (EL) nr 1053/2013 artiklis 15, määruse (EL) XXX/XXX[59] [*Euroopa Liidu Varjupaigaamet*] artiklites 13, 14 ja 22 ning määruse (EL) 2019/1896 artikli 32 lõikes 7 sätestatud asjakohased soovitused;

(e) komisjoni soovituse XXX (rändevaldkonna valmisolekut ja kriisiohjet puudutava ELi mehhanismi kohta (rändevaldkonna valmisoleku- ja kriisikava)) kohaselt kogutud teave;

(f) artikli 6 lõikes 4 osutatud rände haldamise aruanne;

(g) nõukogu rakendusotsuse (EL) 2018/1993 (mis käsitleb ELi integreeritud korda poliitiliseks reageerimiseks kriisidele) kohased integreeritud olukorrateadlikkuse ja analüüsi (ISAA) aruanded, kui aktiveeritakse integreeritud poliitiline kriisidele reageerimine, või rändevaldkonna olukorrateadlikkuse ja analüüsi (MISAA) aruanne, mis avaldatakse rändevaldkonna valmisoleku- ja kriisikava esimeses etapis, kui integreeritud poliitilist kriisidele reageerimist ei aktiveerita;

(h) teave viisanõude kaotamist puudutava aruandlusprotsessi ja kolmandate riikidega peetavate dialoogide kohta;

(i) Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti kvartaalibülletäänid rände kohta ja muud aruanded;

(j) toetatavale liikmesriigile liidu asutuste antud toetus.

[59] Nõukogu 7. oktoobri 2013. aasta määrus (EL) nr 1053/2013, millega kehtestatakse hindamis- ja järelevalvemehhanism Schengeni *acquis*' kohaldamise kontrollimiseks ja tunnistatakse kehtetuks täitevkomitee 16. septembri 1998. aasta otsus, millega luuakse Schengeni hindamis- ja rakendamiskomitee (ELT L 295, 6.11.2013, lk 27).

Artikkel 51

Rändesurve aruanne

1. Komisjon konsulteerib artikli 50 lõike 1 kohase hindamise käigus asjaomase liikmesriigiga.

   Komisjon esitab rändesurve aruande Euroopa Parlamendile ja nõukogule ühe kuu jooksul alates sellest, kui komisjon neile artikli 50 lõike 2 kohaselt hindamise tegemisest teatas.

2. Aruandes märgib komisjon, kas asjaomane liikmesriik on rändesurve all.

3. Kui komisjon jõuab järeldusele, et asjaomane liikmesriik on rändesurve all, tehakse aruandes kindlaks järgmine:

   (a) rändesurve all oleva liikmesriigi suutlikkus rändehalduse, eelkõige varjupaiga ja tagasisaatmise valdkonnas ning tema üldised vajadused varjupaiga- ja tagasisaatmisjuhtumite haldamisel;

   (b) olukorra lahendamiseks asjakohased meetmed ja nende rakendamise eeldatav ajakava, sealhulgas vajaduse korral järgmine:

      i) meetmed, mida rändesurve all olev liikmesriik peaks võtma rände haldamise valdkonnas, eelkõige varjupaiga ja tagasisaatmise valdkonnas;

      ii) artikli 45 lõike 1 punktides a, b ja c osutatud meetmed, mida peavad võtma teised liikmesriigid;

      iii) artikli 45 lõike 1 punktis d osutatud meetmed, mida peavad võtma teised liikmesriigid.

4. Kui komisjon leiab, et liikmesriigis kujuneva olukorra tõttu on vaja kiiresti reageerida, esitab ta oma aruande hiljemalt kahe nädala jooksul alates kuupäevast, mil ta teavitas artikli 50 lõike 2 kohaselt Euroopa Parlamenti, nõukogu ja liikmesriike hindamisest.

Artikkel 52

Solidaarsusmeetmete kavad rändesurve olukorras

1. Kui artiklis 51 osutatud aruandest selgub, et liikmesriik on rändesurve all, osalevad teised liikmesriigid, kes ise ei ole toetatavad liikmesriigid, artikli 45 lõike 1 punktides a, b ja c osutatud solidaarsusmeetmete kaudu. Liikmesriigid seavad esikohale saatjata alaealiste ümberpaigutamise.

2. Kui artiklis 51 osutatud aruandes on kindlaks tehtud kõnealuse artikli lõike 3 punkti b alapunktis iii osutatud meetmed, võivad teised liikmesriigid artikli 51 lõike 3 punkti b alapunktis ii osutatud meetmete asemel osaleda nende meetmetega. Sellised meetmed ei saa viia olukorrani, kus artikli 51 lõike 3 punkti b alapunkti ii kohases rändesurve aruandes kindlaks tehtud kõikidest solidaarsusmeetmetest on puudu üle 30 %.

3. Kahe nädala jooksul artiklis 51 osutatud aruande vastuvõtmisest esitavad liikmesriigid komisjonile solidaarsusmeetmete kava, täites II lisas esitatud vormi. Solidaarsusmeetmete kavas märgitakse artikli 51 lõike 3 punkti b alapunktis ii, või kui see on asjakohane, artikli 51 lõike 3 punkti b alapunktis iii nimetatud meetmete liik, millega liikmesriigid kavatsevad osaleda. Kui liikmesriigid teevad ettepaneku

artikli 51 lõike 3 punkti b alapunktis ii sätestatute seast rohkem kui üht liiki meetme kohta, märgivad nad neist iga osakaalu.

Kui solidaarsusmeetmete kava sisaldab tagasisaatmise toetamist, märgivad liikmesriigid, millise kodakondsusega isikuid nad kavatsevad asjaomase liikmesriigi territooriumil ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike seast toetada.

Kui liikmesriigid märgivad solidaarsusmeetmete kavas meetmeid, mis on sätestatud artikli 51 lõike 3 punkti b alapunktis iii, märgivad nad ka nende rakendamise üksikasjaliku korra ja ajakava.

4. Kui komisjon leiab, et solidaarsusmeetmete kavades märgitud solidaarsusmeetmed ei vasta vajadustele, mis on kindlaks tehtud artikli 51 kohases rändesurve aruandes, kutsub ta kokku solidaarsusfoorumi. Sellistel juhtudel kutsub komisjon liikmesriike solidaarsusfoorumi raames üles läbivaadatud solidaarsusmeetmete kavade esitamisega kohandama oma solidaarsusmeetmete kavades nimetatud solidaarsusmeetmete liiki.

5. Liikmesriik, kes pakub artikli 51 lõike 3 punkti b alapunktis ii sätestatud solidaarsusmeetmeid, võib taotleda talle artiklis 54 ette nähtud jaotuskvoodi alusel arvutatud osa vähendamist 10 %, kui ta märgib solidaarsusmeetmete kavades, et ta on eelneva viie aasta jooksul vaadanud läbi kaks korda rohkem rahvusvahelise kaitse taotlusi kui liidus elaniku kohta keskmiselt.

Artikkel 53

Komisjoni rakendusaktid solidaarsuse kohta rändesurve olukorras

1. Komisjon võtab kahe nädala jooksul artikli 52 lõikes 3 osutatud solidaarsusmeetmete kavade esitamisest, või kui artikli 52 lõike 4 kohaselt kutsutakse kokku solidaarsusfoorum, kahe nädala jooksul solidaarsusfoorumi lõppemisest vastu rakendusakti, milles sätestatakse rändesurve all oleva toetatava liikmesriigi jaoks teiste liikmesriikide võetavad solidaarsusmeetmed ja nende rakendamise ajakava.

2. Rakendusaktis sätestatavad solidaarsusmeetmete liigid on samad, mis liikmesriigid on märkinud oma solidaarsusmeetmete kavades. Kui üks või mitu liikmesriiki ei ole esitanud solidaarsusmeetmete kava, määrab komisjon kindlaks liikmesriigi võetavate solidaarsusmeetmete liigid, võttes arvesse rändesurve aruandes kindlaks tehtud vajadusi.

Kui liikmesriigid on solidaarsusmeetmete kavades märkinud artikli 45 lõike 1 punktis d sätestatud liiki meetmeid, hindab komisjon, kas väljapakutud meetmed on proportsionaalsed solidaarsusmeetmetega, mille osalevad liikmesriigid oleks võtnud artiklis 54 sätestatud jaotuskvoodi kohaldamise tulemusel artikli 45 lõike 1 punktides a, b või c osutatud meetmetena.

Kui kavandatavad meetmed ei ole proportsionaalsed solidaarsusmeetmetega, mille osalev liikmesriik oleks võtnud artikli 45 lõike 1 punktides a, b või c osutatud meetmetena, sätestab komisjon kavandatavad meetmed rakendusaktis, kohandades samal ajal nende taset.

Kui kavandatavate meetmetega jääks artikli 51 lõike 3 punkti b alapunkti ii kohases rändesurve aruandes kindlaks tehtud solidaarsusmeetmete kogumahust puudu üle 30 %, kohandatakse rakendusaktis ette nähtud solidaarsusmeetmeid nii, et neid meetmeid märkinud liikmesriigid peaksid katma 50 % neile artiklis 54 sätestatud

jaotuskvoodi alusel arvutatud osast artikli 51 lõike 3 punkti b alapunktis ii sätestatud meetmete kaudu. Komisjon kohandab nende liikmesriikide märgitud, artikli 51 lõike 3 punkti b alapunktis iii osutatud meetmeid vastavalt.

3. Rakendusaktis sätestatakse:

(a) palve esitanud liikmesriigist artikli 45 lõike 1 punkti a või c alusel ümberpaigutatavate isikute koguarv, võttes arvesse palve esitanud liikmesriikide suutlikkust ja vajadusi varjupaigavaldkonnas, nagu on kindlaks tehtud artikli 51 lõike 3 punkti b alapunktis ii osutatud aruandes;

(b) nende isikute koguarv, kelle suhtes kohaldatakse palve esitanud liikmesriigist artikli 45 lõike 1 punkti b alusel tagasisaatmise toetamist, võttes arvesse palve esitanud liikmesriigi suutlikkust ja vajadusi tagasisaatmise valdkonnas, nagu on kindlaks tehtud artikli 51 lõike 3 punkti b alapunktis ii osutatud aruandes;

(c) ümberpaigutatavate isikute ja/või nende isikute, kelle suhtes kohaldatakse tagasisaatmise toetamist, jaotus liikmesriikide lõikes, sealhulgas toetatav liikmesriik, artiklis 54 sätestatud jaotuskvoodi alusel;

(d) liikmesriikide lõike 2 teise, kolmanda ja neljanda lõigu alusel märgitud meetmed.

Lõike 3 punktis c osutatud jaotust kohandatakse, kui liikmesriik, kes esitab artikli 52 lõike 5 alusel palve, tõendab solidaarsusmeetmete kavas, et ta on eelneva viie aasta jooksul menetlenud kaks korda rohkem rahvusvahelise kaitse taotlusi kui liidus elaniku kohta keskmiselt. Sellistel juhtudel vähendatakse liikmesriigile artiklis 54 sätestatud jaotuskvoodi alusel arvutatud osa 10 %. Vähendatud osa jaotatakse proportsionaalselt nende liikmesriikide vahel, kes osalevad artikli 45 lõike 1 punktides a, b ja c osutatud solidaarsusmeetmetes.

4. Kui eelmise aasta jooksul on võetud solidaarsusmeetmeid pärast seda, kui liikmesriik on esitanud palve saada teistelt liikmesriikidelt artikli 56 lõike 1 alusel solidaarsustuge, et aidata sellel liikmesriigil oma territooriumil rändesurve ärahoidmiseks rändeolukord lahendada, ja kui need meetmed vastavad rakendusaktis sätestatud meetmete liigile, arvab komisjon need meetmed rakendusaktis sätestatud sama liiki solidaarsusmeetmetest maha.

5. Nõuetekohaselt põhjendatud kiireloomulistel juhtudel, kui seda nõuab toetatavas liikmesriigis tekkinud rändesurve, võtab komisjon kooskõlas artikli 67 lõikes 3 osutatud kiirmenetlusega vastu viivitamata kohaldatavad rakendusaktid.

Nimetatud aktid kehtivad kõige kauem ühe aasta.

6. Komisjon esitab rakendusakti rakendamise kohta aruande üks kuu pärast selle kohaldamise lõppu. Aruanne sisaldab võetud meetmete tulemuslikkuse analüüsi.

Artikkel 54

Jaotuskvoot

Artikli 45 lõike 1 punktides a, b ja c osutatud solidaarsusmeetmete osa, mille iga liikmesriik peab artiklite 48 ja 53 kohaselt tagama, arvutatakse III lisas esitatud valemi järgi, võttes iga liikmesriigi puhul aluseks järgmised kriteeriumid, mis põhinevad uusimatel kättesaadavatel Eurostati andmetel:

(a) rahvaarv (50 %-line kaal);

(b) kogu SKP (50 %-line kaal).

Artikkel 55

Tagasisaatmise toetamine

1. Liikmesriik võib võtta kohustuse toetada liikmesriiki ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel, milleks ta tihedas koostöös toetatava liikmesriigiga võtab meetmeid kõnealuste kolmandate riikide kodanike tagasisaatmiseks toetatava liikmesriigi territooriumilt.

2. Kui liikmesriik võtab kohustuse pakkuda tagasisaatmise toetamist ja ebaseaduslikult riigis viibivad kolmandate riikide kodanikud, kelle kohta on toetatav liikmesriik teinud tagasisaatmisotsuse, ei pöördu tagasi või neid ei saadeta välja kaheksa kuu jooksul, viib tagasisaatmist toetav liikmesriik asjaomased isikud kooskõlas artiklites 57 ja 58 sätestatud menetlusega üle oma territooriumile. See tähtaeg hakkab kulgema artikli 53 lõikes 1 või vajaduse korral artikli 49 lõikes 2 osutatud rakendusakti vastuvõtmisest.

3. Kui liikmesriik kohustub toetama selliste kolmandate riikide kodanike tagasisaatmist, kelle kohta ei ole toetatavas liikmesriigis veel tagasisaatmisotsust tehtud, hakkab lõikes 2 osutatud tähtaeg kulgema ühel järgmistest kuupäevadest:

   (a) kuupäev, mil toetatav liikmesriik tegi tagasisaatmisotsuse, või

   (b) kui tagasisaatmisotsus tehakse rahvusvahelise kaitse taotluse tagasilükkamise otsuses või kui tagasisaatmisotsus tehakse eraldi aktina, kuid samal ajal ja koos rahvusvahelise kaitse taotluse tagasilükkamise otsusega kooskõlas määruse (EL) XXX/XXX [*varjupaigamenetluse määrus*] artikliga 35a, kuupäev, mil taotlejal või kolmanda riigi kodanikul ei ole enam õigust riiki jääda ja tal ei ole lubatud sinna jääda.

4. Lõikes 1 osutatud meetmete alla kuulub toetava liikmesriigi üks või mitu järgmist tegevust:

   (a) ebaseaduslikult riigis viibivatele kolmandate riikide kodanikele tagasisaatmise ja taasintegreerimise alase nõustamise pakkumine;

   (b) riiklikku programmi ja vahendite kasutamine, et pakkuda ebaseaduslikult riigis viibivatele kolmandate riikide kodanikele, kes soovivad lahkuda vabatahtlikult, logistilist, rahalist ja muud materiaalset või mitterahalist abi, sealhulgas taasintegreerimiseks;

   (c) poliitilise dialoogi ja teabevahetuse juhtimine ja toetamine kolmandate riikide ametiasutustega tagasivõtmise hõlbustamise eesmärgil;

   (d) kolmandate riikide pädevate asutustega ühenduse võtmine, et kontrollida kolmandate riikide kodanike isikusamasust ja saada kehtiv reisidokument;

   (e) toetatava liikmesriigi nimel tagasisaatmise täideviimise praktiline korraldus, näiteks tšarter- või regulaarlennud või muud transpordivõimalused kolmandasse riiki, kuhu tagasi pöördutakse.

   Need meetmed ei mõjuta toetatava liikmesriigi kohustusi ja vastutust, mis on sätestatud direktiivis 2008/115/EÜ.

Artikkel 56

Muud solidaarsusmeetmed

1. Kui liikmesriik palub teistelt liikmesriikidelt solidaarsustuge, et aidata tal oma territooriumil rändesurve ära hoidmiseks rändeolukord lahendada, teavitab ta sellest palvest komisjoni.

2. Iga liikmesriik võib igal ajal liikmesriigi solidaarsustoe palvele vastates või omal algatusel, sealhulgas kokkuleppel teise liikmesriigiga, võtta asjaomase liikmesriigi toetamiseks ja tema nõusolekul artiklis 45 osutatud meetmeid. Artikli 45 punktis d osutatud solidaarsusmeetmed peavad olema kooskõlas määruse (EL) XXX/XXX [Varjupaigafond] eesmärkidega.

3. Liikmesriigid, kes on osalenud või kavatsevad osaleda solidaarsusmeetmetes vastusena mõne liikmesriigi solidaarsustoe palvele või omal algatusel, teavitavad sellest komisjoni, täites IV lisas esitatud solidaarsustoe kava vormi. See kava sisaldab vajaduse korral kontrollitavat teavet, sealhulgas meetmete ulatuse ja liigi ning nende rakendamise kohta.

II PEATÜKK

MENETLUSNÕUDED

Artikkel 57

Ümberpaigutamisele eelnev menetlus

1. Käesolevas artiklis osutatud menetlust kohaldatakse järgmise suhtes:

   (a) artikli 45 lõike 1 punktides a ja c ning artikli 45 lõike 2 punktis a osutatud isikud;

   (b) artikli 45 lõike 1 punktis b osutatud isikud, kui artikli 55 lõikes 2 osutatud tähtaeg on möödunud, ja artikli 45 lõike 2 punktis b osutatud isikud.

2. Enne käesolevas artiklis sätestatud menetluse kohaldamist tagab toetatav liikmesriik, et ei ole põhjendatud alust arvata, et asjaomane isik kujutab ohtu selle liikmesriigi julgeolekule või avalikule korrale. Kui on põhjendatud alus arvata, et isik kujutab ohtu riigi julgeolekule või avalikule korrale, ei kohalda toetatav liikmesriik käesolevas artiklis sätestatud menetlust ja jätab vajaduse korral isiku artikli 49 lõikes 2 osutatud nimekirjast välja.

3. Ümberpaigutamise kohaldamise korral teeb toetatav liikmesriik kindlaks isikud, keda saaks ümber paigutada. Kui asjaomane isik on rahvusvahelise kaitse taotleja või saaja, võtab kõnealune liikmesriik vajaduse korral arvesse tähenduslike seoste olemasolu asjaomase isiku ja ümberpaigutamise sihtliikmesriigi vahel. Kui ümberpaigutatav tuvastatud isik on rahvusvahelise kaitse saaja, paigutatakse asjaomane isik ümber alles pärast seda, kui kõnealune isik on ümberpaigutamisega kirjalikult nõustunud.

   Kui ümberpaigutamist tuleb kohaldada artikli 49 kohaselt, kasutab toetatav liikmesriik artikli 49 lõikes 2 osutatud nimekirja, mille on koostanud Euroopa Liidu Varjupaigaamet ja Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet.

Esimest lõiku ei kohaldata selliste taotlejate suhtes, kelle puhul saab toetatava liikmesriigi määrata vastutavaks liikmesriigiks artiklites 15–20 ja artiklis 24, kuid mitte artikli 15 lõikes 5 sätestatud kriteeriumide kohaselt. Kõnealustel taotlejatel ei ole õigust ümberpaigutamisele.

4. Kui artikli 55 lõikes 2 osutatud tähtaeg on möödunud, annab toetatav liikmesriik tagasisaatmist toetavale liikmesriigile viivitamata teada, et asjaomaste ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike suhtes kohaldatakse lõigetes 5–10 sätestatud menetlust.

5. Toetatav liikmesriik edastab ümberpaigutamise sihtliikmesriigile lõigetes 2 ja 3 osutatud isiku kohta asjakohase teabe ja vajalikud dokumendid võimalikult kiiresti.

6. Ümberpaigutamise sihtliikmesriik vaatab toetatava liikmesriigi lõike 5 kohaselt edastatud teabe läbi ning kontrollib üle, et puudub põhjendatud alus arvata, et asjaomane isik kujutab ohtu tema riiklikule julgeolekule või avalikule korrale.

7. Kui ei ole põhjendatud alust arvata, et asjaomane isik kujutab ohtu tema riiklikule julgeolekule või avalikule korrale, kinnitab ümberpaigutamise sihtliikmesriik ühe nädala jooksul, et ta paigutab asjaomase isiku ümber.

   Kui kontrollimistes leiab kinnitust, et on põhjendatud alus arvata, et asjaomane isik kujutab ohtu tema riiklikule julgeolekule või avalikule korrale, teavitab ümberpaigutamise sihtliikmesriik toetavat liikmesriiki hiljemalt nädala jooksul vastavast andmebaasist pärineva hoiatusteate olemusest ja selle aluseks olevatest elementidest. Sellisel juhul asjaomast isikut ümber ei paigutata.

   Erandjuhtudel, kui on võimalik tõendada, et teabe läbivaatamine on eriti keeruline või et sellel perioodil on vaja kontrollida suurt hulka juhtumeid, võib ümberpaigutamise sihtliikmesriik vastata esimeses ja teises lõigus nimetatud ühenädalasest tähtajast hiljem, kuid igal juhul kahe nädala jooksul. Sellises olukorras teatab ümberpaigutamise sihtliikmesriik toetatavale liikmesriigile algse ühenädalase tähtaja jooksul, et ta otsustas vastamise edasi lükata.

   Kui ei vastata esimeses ja teises lõigus nimetatud ühenädalase ning käesoleva lõike kolmandas lõigus nimetatud kahenädalase tähtaja jooksul, loetakse teabe kättesaamine kinnitatuks ja sellega kaasneb kohustus isik ümber paigutada, sealhulgas kohustus võtta vajalikud meetmed tema saabumiseks.

8. Toetatav liikmesriik teeb üleandmisotsuse hiljemalt ühe nädala jooksul alates ümberpaigutamise sihtliikmesriigi kinnituse saamisest. Ta teatab asjaomasele isikule viivitamata kirjalikult otsusest anda ta üle kõnealusele liikmesriigile.

9. Asjaomase isiku üleandmine toetatavalt liikmesriigilt ümberpaigutamise sihtliikmesriigile toimub pärast asjaomaste liikmesriikide omavahelist nõupidamist ja kooskõlas toetatava liikmesriigi õigusega esimesel võimalusel ning hiljemalt nelja nädala jooksul alates sellest, kui ümberpaigutamise sihtliikmesriik ümberpaigutamise kinnitas või tehti lõplik otsus üleandmisotsuse vaidlustamise või uuesti läbi vaatamise suhtes, millel on artikli 33 lõike 3 alusel peatav mõju.

10. Artikli 32 lõikeid 3, 4 ja 5, artikleid 33 ja 34, artikli 35 lõikeid 1 ja 3, artikli 36 lõikeid 2 ja 3 ning artikleid 37 ja 39 kohaldatakse ümberpaigutamise eesmärgil toimuva üleandmise suhtes *mutatis mutandis*.

11. Komisjon võtab rakendusaktidega vastu ühetaolised tingimused ümberpaigutamise eesmärgil esitatavate andmete ja dokumentide koostamiseks ja esitamiseks.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 67 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 58

Ümberpaigutamisele järgnev menetlus

1. Ümberpaigutamise sihtliikmesriik teatab toetatavale liikmesriigile asjaomase isiku turvalisest kohalejõudmisest või sellest, et isik ei ole ettenähtud tähtaja jooksul kohale ilmunud.

2. Kui ümberpaigutamise sihtliikmesriik on ümber paigutanud taotleja, kelle eest vastutavat liikmesriiki ei ole veel kindlaks määratud, kohaldab see liikmesriik III osas sätestatud korda, välja arvatud artikli 8 lõiget 2, artikli 9 lõikeid 1 ja 2, artikli 15 lõiget 5 ning artikli 21 lõikeid 1 ja 2.

   Kui esimese lõigu kohaselt ei saa vastutavat liikmesriiki kindlaks määrata, vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest ümberpaigutamise sihtliikmesriik.

   Ümberpaigutamise sihtliikmesriik märgib oma vastutuse Eurodac-süsteemis määruse (EL) XXX/XXX [*Eurodaci määrus*] artikli 11 lõike 1 kohaselt.

3. Kui ümberpaigutamise sihtliikmesriik on ümber paigutanud taotleja, kelle eest toetatav liikmesriik oli varem määratud vastutavaks muude kui artikli 57 lõike 3 kolmandas lõigus osutatud kriteeriumide alusel, antakse vastutus rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest üle ümberpaigutamise sihtliikmesriigile.

   Ümberpaigutamise sihtliikmesriik märgib oma vastutuse Eurodac-süsteemis määruse (EL) XXX/XXX [*Eurodaci määrus*] artikli 11 lõike 3 kohaselt.

4. Kui ümberpaigutamise sihtliikmesriik on rahvusvahelise kaitse saaja ümber paigutanud, annab ümberpaigutamise sihtliikmesriik toetatava liikmesriigi antud staatust järgides rahvusvahelise kaitse staatuse automaatselt.

5. Kui ümberpaigutamise sihtliikmesriik on paigutanud ümber tema territooriumil ebaseaduslikult viibiva kolmanda riigi kodaniku, kohaldatakse direktiivi 2008/115/EÜ.

Artikkel 59

Muud kohustused

Toetatavad ja osalevad liikmesriigid hoiavad komisjoni kursis kahepoolsel tasandil võetud solidaarsusmeetmete rakendamisega, sealhulgas kolmanda riigiga tehtava koostöö meetmetega.

Artikkel 60

Tegevuse koordineerimine

Taotluse korral koordineerib komisjon osalevate liikmesriikide pakutavate meetmete tegevuslikke aspekte, sealhulgas Euroopa Liidu Varjupaigaameti või Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti lähetatud ekspertide või rühmade abi.

III PEATÜKK

LIIDU RAHALINE TOETUS

Artikkel 61

Rahaline toetus

IV osa I ja II peatüki kohase ümberpaigutamise järel antavat rahalist toetust antakse kooskõlas määruse (EL) XXX/XXX [*Varjupaiga- ja Rändefond*] artikliga 17.

V OSA

ÜLDSÄTTED

Artikkel 62

Andmete turvalisus ja andmekaitse

1. Liikmesriigid rakendavad asjakohased tehnilised ja korralduslikud meetmed, et tagada käesoleva määruse alusel töödeldavate isikuandmete turvalisus ning eelkõige selleks, et hoida ära ebaseaduslik või lubamatu juurdepääs töödeldud isikuandmetele või nende andmete avalikustamine, muutmine või kaotsiminek.
2. Iga liikmesriigi pädev järelevalveasutus või pädevad järelevalveasutused jälgivad, et asjaomase liikmesriigi artiklis 41 osutatud asutused töötlevad isikuandmeid seaduslikult.
3. Euroopa Liidu Varjupaigaamet töötleb isikuandmeid määruse (EL) XXX/XXX [*Euroopa Liidu Varjupaigaamet*] kohaselt, eelkõige seoses Euroopa Andmekaitseinspektori järelevalvega.

Artikkel 63

Konfidentsiaalsus

Liikmesriigid tagavad, et artiklis 41 osutatud asutused on mis tahes teabe puhul, mida nad oma töö käigus saavad, kohustatud järgima riigisiseses õiguses ettenähtud konfidentsiaalsuse norme.

Artikkel 64

Karistused

Liikmesriigid sätestavad kooskõlas riigisisese õigusega normid, mis käsitlevad karistusi, sealhulgas haldus- või kriminaalkaristusi, mida kohaldatakse käesoleva määruse rikkumise korral, ning võtavad kõik vajalikud meetmed, et tagada nende rakendamine. Ettenähtud karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.

Artikkel 65

Tähtaegade arvutamine

Kõiki käesolevas määruses ette nähtud tähtaegu arvutatakse järgmiselt:

(a) kui päevades, nädalates või kuudes väljendatud tähtaega arvutatakse sündmuse toimumise või toimingu tegemise ajast, ei arvestata selle tähtaja sisse päeva, mil see sündmus toimub või toiming tehakse;

(b) nädalates või kuudes väljendatav tähtaeg lõpeb tähtaja viimase nädala või kuu sellel päeval, mis kannab sama nimetust või kuupäeva kui päev, mil toimus sündmus või tehti toiming, millest alates tähtaega arvutatakse. Kui kuudes väljendatud tähtaja puhul ei ole tähtaja viimases kuus seda päeva, millal tähtaeg peaks lõppema, lõpeb tähtaeg kõnealuse kuu viimasel päeval;

(c) laupäevad, pühapäevad ja kõikide asjaomaste liikmesriikide riigipühad loetakse tähtaegade sisse.

Artikkel 66

Territoriaalne kohaldamisala

Prantsuse Vabariigi puhul kohaldatakse käesolevat määrust üksnes tema Euroopas paikneva territooriumi suhtes.

Artikkel 67

Komitee

1. Komisjoni abistab komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.

2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

   Kui komitee arvamust ei esita, ei võta komisjon rakendusakti eelnõu vastu ja kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artikli 5 lõike 4 kolmandat lõiku.

3. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 8.

Artikkel 68

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.

2. Artikli 15 lõikes 6 ja artikli 24 lõikes 3 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile viieks aastaks alates käesoleva määruse jõustumise kuupäevast. Komisjon esitab delegeeritud volituste kohta aruande hiljemalt üheksa kuud enne viieaastase tähtaja möödumist. Volituste delegeerimist uuendatakse automaatselt samaks ajavahemikuks, välja arvatud juhul, kui Euroopa Parlament või nõukogu esitab selle suhtes vastuväite, tehes seda hiljemalt kolm kuud enne iga ajavahemiku lõppemist.

3. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad artikli 15 lõikes 6 ja artikli 24 lõikes 3 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.

4. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega.

5. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

6. Artikli 15 lõike 6 ja artikli 24 lõike 3 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle suhtes vastuväiteid või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväiteid. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

Artikkel 69

Järelevalve ja hindamine

Hiljemalt [18 kuud pärast jõustumist] ja edaspidi kord aastas vaatab komisjon läbi käesoleva määruse IV osa I–III peatükis sätestatud meetmete toimimise.

[Kolm aastat pärast käesoleva määruse jõustumist esitab komisjon aruande määruses sätestatud meetmete rakendamise kohta.]

Komisjon hindab käesolevat määrust mitte varem kui [viis] aastat pärast käesoleva määruse kohaldamise kuupäeva ja seejärel iga viie aasta järel. Komisjon esitab aruande peamiste järelduste kohta Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele. Liikmesriigid esitavad komisjonile kõik selle aruande koostamiseks vajalikud andmed hiljemalt kuus kuud enne [viieaastase] tähtaja lõppu.

Artikkel 70

Statistika

Kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 862/2007[60] artikli 4 lõikega 4 esitavad liikmesriigid komisjonile (Eurostat) statistika käesoleva määruse ja määruse (EÜ) nr 1560/2003 kohaldamise kohta.

[60] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määrus (EÜ) nr 862/2007, mis käsitleb ühenduse rände- ja rahvusvahelise kaitse statistikat (ELT L 199, 31.7.2007, lk 23).

VI OSA

MUUDE LIIDU ÕIGUSAKTIDE MUUTMINE

Artikkel 71

Pikaajaliste elanike direktiivi muutmine

1. Direktiivi 2003/109/EÜ muudetakse järgmiselt.

Artiklit 4 muudetakse järgmiselt:

a) lõikele 1 lisatakse järgmine lõik:

„Rahvusvahelise kaitse saajad peavad olema riigis seaduslikult ja pidevalt elanud kolm aastat.“

Artikkel 72

Määruse (EL) XXX/XXX [Varjupaiga- ja Rändefond] muutmine

Määrust (EL) XXX/XXX [*Varjupaiga- ja Rändefond*] muudetakse järgmiselt.

1. Artikkel 16 asendatakse järgmisega:

„ 1. Lisaks artikli 11 lõike 1 punkti a kohaselt arvutatud eraldisele saavad liikmesriigid 10 000 eurot iga isiku kohta, kes on vastu võetud ümberasustamise või humanitaarsetel põhjustel vastuvõtmise teel.

2. Kui see on asjakohane, võib liikmesriikidel olla õigus 10 000 euro suurusele lisasummale lõikes 1 osutatud isikute pereliikme kohta, kui isikud võetakse vastu perekonna ühtsuse tagamiseks.

3. Lõikes 1 osutatud summa antakse kuludega sidumata maksena kooskõlas finantsmääruse artikliga [125].

4. Lõikes 1 osutatud lisasumma eraldatakse liikmesriigi programmile. Seda summat ei tohi kasutada programmi muude meetmete jaoks, välja arvatud nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel, ja komisjon peab olema selle kasutamise programmi muutmise kaudu heaks kiitnud. Lõikes 1 osutatud summa võib lisada komisjonile esitatavas maksetaotluses sisalduvale summale, tingimusel et isik, keda silmas pidades summa eraldatakse, asustati ümber või võeti vastu.

5. Liikmesriigid säilitavad andmed, mis on vajalikud ümberasustatud või vastu võetud isikute ning nende ümberasustamise või vastuvõtmise kuupäeva nõuetekohaseks kindlakstegemiseks, kusjuures andmete säilitamise tähtaegadele kohaldatavad sätted on ülimuslikud.

6. Kehtiva inflatsioonimäära ja ümberasustamise valdkonnas toimunud asjakohaste muutuste arvessevõtmiseks ning kasutatavate vahendite piires on komisjonil õigus võtta kooskõlas käesoleva määruse artikliga 32 vastu delegeeritud õigusakte, et vajaduse korral kohandada käesoleva artikli lõikes 1 osutatud summat, võtmaks eelkõige arvesse kehtivat inflatsioonimäära, ümberasustamise valdkonnas toimunud asjakohaseid muutusi ning tegureid, mille abil saab optimeerida asjaomaste summadega loodud rahalise stiimuli kasutamist.“

2. Artikkel 17 asendatakse järgmisega:

„1. Liikmesriik saab toetust:

(a) [10 000] eurot iga sellise taotleja kohta, kelle eest kõnealune liikmesriik muutub vastutavaks määruse (EL) XXX/XXX [*varjupaiga- ja rändehalduse määrus*] artiklite 48, 53 ja 56 kohase ümberpaigutamise tulemusel;

(b) [10 000] eurot iga sellise rahvusvahelise kaitse saaja kohta, kes on ümber paigutatud kooskõlas määruse (EL) XXX/XXX [*varjupaiga- ja rändehalduse määrus*] artiklitega 53 ja 56;

(c) [10 000] eurot iga sellise ebaseaduslikult riigis viibiva kolmanda riigi kodaniku kohta, kes on ümber paigutatud kooskõlas artikliga 53, kui määruse (EL) XXX/XXX [*varjupaiga- ja rändehalduse määrus*] artikli 55 lõikes 2 ja artiklis 56 osutatud tähtaeg on möödunud.

(d) Punktide a, b ja c kohast toetust suurendatakse [12 000] euroni iga sellise saatjata alaealise kohta, kes on ümber paigutatud kooskõlas määruse (EL) XXX/XXX [*varjupaiga- ja rändehalduse määrus*] artiklitega 48, 53 ja 56.

2. Üleandev liikmesriik saab 500 euro suuruse toetuse iga ümberpaigutatava isiku, taotleja või kaitse saaja kohta, et katta lõike 1 kohase üleandmise kulud.

3. Liikmesriiki toetatakse 500 euroga, et katta artikli 26 lõike 1 punktides a, b, c või d osutatud isiku määruse (EL) XXX/XXX [*varjupaiga- ja rändehalduse määrus*] artikli 35 kohase üleandmise kulud.

4. Liikmesriik saab lõigetes 1–3 osutatud summad iga isiku eest, tingimusel et isik, kelle jaoks toetus eraldatakse, on ümber paigutatud.

5. Käesolevas artiklis osutatud summad antakse kuludega sidumata maksena kooskõlas finantsmääruse artikliga [125].

6. Liikmesriigid säilitavad andmed, mis on vajalikud üleantud isikute ja nende üleandmise kuupäeva nõuetekohaseks kindlakstegemiseks, kusjuures säilitamise tähtaegadele kohaldatavad sätted on ülimuslikud.

7. Kasutatavate vahendite piires on komisjonil õigus võtta kooskõlas artikliga 32 vastu delegeeritud õigusakte, et vajaduse korral kohandada käesoleva artikli lõigetes 1, 2 ja 3 osutatud summasid, võtmaks eelkõige arvesse kehtivat inflatsioonimäära, rahvusvahelise kaitse taotlejate ja saajate ühest liikmesriigist teise üleandmise valdkonnas toimunud asjakohaseid muutusi ning tegureid, mille abil saab optimeerida asjaomaste summadega loodud rahalise stiimuli kasutamist.“

VII OSA

ÜLEMINEKU- JA LÕPPSÄTTED

Artikkel 73

Kehtetuks tunnistamine

Määrus (EL) nr 604/2013 tunnistatakse kehtetuks.

Viiteid kehtetuks tunnistatud määrusele käsitatakse viidetena käesolevale määrusele.

Artikkel 74

Üleminekumeetmed

Kui taotlus on registreeritud pärast [*käesoleva määruse jõustumise esimest päeva*], võetakse arvesse asjaolusid, millest tõenäoliselt tuleneb liikmesriigile käesoleva määruse kohane vastutus, isegi kui need on ilmnenud enne seda kuupäeva.

Artikkel 75

Jõustumine ja kohaldamine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Seda kohaldatakse alates [jõustumisele järgneva kolmeteistkümnenda kuu esimesest päevast] registreeritud rahvusvahelise kaitse taotluste suhtes. Enne seda kuupäeva esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutav liikmesriik määratakse kindlaks määruses (EL) nr 604/2013 sätestatud kriteeriumide kohaselt.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja liikmesriikides vahetult kohaldatav kooskõlas aluslepingutega.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
president	*eesistuja*

FINANTSSELGITUS

1. ETTEPANEKU/ALGATUSE RAAMISTIK

1.1. Ettepaneku/algatuse nimetus

Ettepanek: varjupaiga- ja rändehalduse määrus

1.2. Asjaomased poliitikavaldkonnad *(programmi teemavaldkond)*

10 – Ränne

1.3. Ettepanek/algatus käsitleb:

☐ **uut meedet**

☐ **uut meedet, mis tuleneb katseprojektist / ettevalmistavast meetmest**[61]

✓ **olemasoleva meetme pikendamist**

☐ **ühe või mitme meetme ümbersuunamist teise või uude meetmesse või ühendamist teise või uue meetmega**

1.4. Ettepaneku/algatuse põhjendused

1.4.1. Lühi- või pikaajalises perspektiivis täidetavad vajadused, sealhulgas algatuse rakendamise üksikasjalik ajakava

Uues rände- ja varjupaigaleppes andis komisjon teada rändeküsimuste lahendamise uuendamisest. Käesoleva ettepanekuga luuakse ELi tasandil varjupaiga- ja rändehalduse ühine raamistik, mis on oluline panus terviklikku lähenemisviisi ning mille eesmärk on solidaarsuse ja vastutuse õiglase jagamise üldpõhimõttele tuginedes tugevdada liikmesriikide vahel vastastikust usaldust. Sellega edendatakse rände- ja varjupaigapoliitika raames integreeritud poliitikakujundamist, sealhulgas vajadust võtta arvesse teiste oluliste valdkondade poliitikat, pöörates erilist tähelepanu tihedale koostööle ja vastastikusele partnerlusele asjaomaste kolmandate riikidega. Selles tunnistatakse, et terviklik lähenemisviis tähendab ka solidaarsuse ja vastutuse õiglase jagamise põhimõtte tugevamat, kestlikumat ja käegakatsutavamat väljendust. Selle tasakaal väljendub laiemas kontekstis ja selle rõhuasetus on laiem kui küsimus sellest, milline liikmesriik vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest. Neid põhimõtteid tuleks seetõttu kohaldada rändehaldamise suhtes tervikuna, seega näiteks nii võitluses ebaseadusliku rände kui ka ebaseadusliku liikumise vastu.

Ettepanekuga ühtlustatakse kehtivaid norme, mis on sätestatud määruses (EL) nr 604/2013, ning selle eesmärk on tagada, et norme, millega piiratakse kolmandate riikide kodanike ebaseaduslikku liikumist liikmesriikide vahel, kohaldataks õigesti. Neid norme täiendab uus solidaarsusmehhanism, mida saab rakendada, kui liikmesriigid sattuvad rändesurve alla. Selle lähenemisviisiga nähakse ette ka solidaarsusega seotud erimenetlus, mida kohaldatakse otsingu- ja päästeoperatsioonide järgselt saabunud isikute suhtes.

[61] Vastavalt finantsmääruse artikli 58 lõike 2 punktile a või b.

Sellist solidaarsusmehhanismi toetavad rahalised stiimulid. Neid antakse liikmesriikidele, kes osalevad solidaarsusmeetmetes, mille raames näiteks paigutataks ümber rahvusvahelise kaitse taotlejaid ja saajaid ning ebaseaduslikke rändajaid. Saatjata alaealiste ümberpaigutamise eest makstakse suuremaid stimuleerivaid toetusi. See muudaks märkimisväärselt praegust finantsolukorda ja selliste ümberpaigutamistega seotud finantskulude katmist tuleks toetada, rahastades neid kuludega sidumata maksena, nagu on määratletud finantsmääruse artiklis 125.

Erieesmärk: suurendada kaitset ja solidaarsust

Asjaomased tegevusalad vastavalt tegevuspõhise juhtimise ja eelarvestamise struktuurile

10 – Ränne

- Kehtestada ühine raamistik, mis integreeritud poliitikakujundamise ja liikmesriikide vastastikuse usalduse kaudu suurendab varjupaiga- ja rändehalduse tervikliku lähenemisviisi tõhusust ja tulemuslikkust.

- Parandada liikmesriigile kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise süsteemi tõhusust.

- Parandada liikmesriikide vahelist solidaarsust ja vastutuse jagamist.

Ettepaneku eesmärk on:

• luua ühine raamistik, mis toetab varjupaiga- ja rändehalduse terviklikku lähenemisviisi ning põhineb integreeritud poliitikakujundamise ning solidaarsuse ja vastutuse õiglase jagamise põhimõtetel;

• tagada uue solidaarsusmehhanismi kaudu vastutuse jagamine, kehtestades süsteemi, mille kaudu saavutada pidev solidaarsus tavaolukorras ja abistada liikmesriike tulemuslike meetmetega (ümberpaigutamine või tagasisaatmise toetamine ja muud meetmed, millega tugevdada liikmesriikide suutlikkust varjupaiga, vastuvõtmise ja tagasisaatmise valdkonnas ning välismõõtmes), et hallata rännet praktikas, kui nad sattuvad rändesurve alla. See lähenemisviis hõlmab ka solidaarsusega seotud erimenetlust, mida kohaldatakse otsingu- ja päästeoperatsioonide järgselt saabunud isikute suhtes;

• parandada süsteemi suutlikkust määrata tõhusalt ja tulemuslikult kindlaks rahvusvahelise kaitse taotluse eest vastutav liikmesriik. Eelkõige piiraks see kohustuse äralangemise klausleid ja võimalusi vastutuse üleminekuks teisele liikmesriigile taotleja käitumise tõttu ning lühendaks oluliselt palvete saatmise ja vastuste saamise tähtaegu, et oleks võimalik taotlejate eest vastutav liikmesriik kiiremini kindlaks määrata ja seeläbi tagada kiirem juurdepääs rahvusvahelise kaitse andmise menetlusele;

• pärssida kuritarvitamist ja hoida ära taotlejate ebaseaduslik liikumine ELi piires, eelkõige pannes taotlejatele selge kohustuse esitada taotlus liikmesriigis, kuhu ta esimesena sisenes, ja jääda vastutavasse liikmesriiki. See nõuab ka proportsionaalseid menetluslikke ja materiaalseid tagajärgi, kui taotleja ei täida oma kohustusi.

Oodatavad tulemused ja mõju

Liikmesriigid ja Euroopa Liit tervikuna saavad kasu reformitud varjupaiga- ja rändehalduse määrusest, mis sisaldab rände tulemusliku haldamise juhtpõhimõtteid kokkuvõtvat ühist raamistikku, millega toetatakse tervikliku lähenemisviisi rakendamist ja lihtsustatud menetlusi ning nähakse ette solidaarsus liikmesriikidega, et aidata neil rändesurve olukordadega toime tulla. Liikmesriikidel oleks igal ajal juurdepääs vabatahtlikele solidaarsusmeetmetele.

Käesolevas dokumendis täpsustatud eelarvevahendid katavad hinnangulise liidu toetuse, mis toimib ümberpaigutamise võimaluste laiendamisel stiimulina. Samal ajal toetatakse liidu toetusega ka üleandmisi, mis toimuvad pärast seda, kui rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise ja ümberpaigutatud isikute üleandmise eest vastutav liikmesriik on kindlaks määratud. See toetus süsteemi nõuetekohasele rakendamisele tagab liikmesriikide solidaarsuse, sealhulgas seoses otsingu- ja päästeoperatsioonide järgselt maabunud isikutega. See oleks omakorda kasulik rahvusvahelise kaitse taotlejatele, sest nende jaoks muutub vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise süsteem tõhusamaks ja nad saavad kiiremini juurdepääsu taotluse sisulise läbivaatamise menetlusele.

Ümberpaigutamise kulud

Käesoleva ettepaneku kohaselt on liikmesriigil, kuhu varjupaigataotlejaid, ebaseaduslikke rändajaid või rahvusvahelise kaitse saajaid ümber paigutatakse, õigus saada liidu toetust 10 000 eurot iga ümberpaigutatud isiku kohta.

Kui ümberpaigutatud isik on saatjata alaealine, on liidu toetus 12 000 eurot. Suurem toetus on põhjendatud asjaoluga, et saatjata alaealiste edasine menetlemine pärast ümberpaigutamist on keerulisem ja seega kulukam.

Üleandmise kulud

Käesoleva ettepaneku alusel on ümberpaigutamise sihtliikmesriigile üleandmist teostavale liikmesriigile ette nähtud iga üleantava isiku kohta 500 euro suurune toetus.

Lisaks toetab EL käesoleva ettepaneku alusel ka tavapäraste üleandmismenetlustega (vastuvõtmispalved ja tagasivõtmisteated) seotud üleandmiskulusid ning liikmesriigil, kes isiku vastutavale liikmesriigile üle annab, on õigus saada liidu toetust 500 eurot iga üleantud isiku kohta.

1.4.2. ELi meetme lisaväärtus (see võib tuleneda erinevatest teguritest, nagu kooskõlastamisest saadav kasu, õiguskindlus, suurem tõhusus või vastastikune täiendavus). Käesoleva punkti kohaldamisel tähendab „ELi meetme lisaväärtus“ väärtust, mis tuleneb liidu sekkumisest ja lisandub väärtusele, mille liikmesriigid oleksid muidu üksi loonud.

ELi tasandi meetme põhjused (ex ante)

Kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku ühes liikmesriigis esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise kriteeriume ja mehhanismi ei suuda liikmesriigid üksinda tegutsedes kehtestada ja seda on võimalik teha üksnes liidu tasandil.

Oodatav tekkiv liidu lisaväärtus (ex post)

Käesoleva ettepaneku lisaväärtus seisneb selles, et kehtivat Dublini määrust ühtlustatakse ja selle tulemuslikkust parandatakse ning nähakse ette solidaarsusmehhanism, mida kohaldatakse olukordades, kus liikmesriik on sattunud surve alla või kui tema territooriumile maabuvad isikud otsingu- ja päästeoperatsioonide järgselt.

1.4.3. Samalaadsetest kogemustest saadud õppetunnid

2015. aasta kriis on toonud välja olulised struktuurilised nõrkused ja puudused Euroopa varjupaiga- ja rändepoliitika ülesehituses ja rakendamises, kaasa arvatud Dublini süsteemis, mis ei olnud kavandatud selleks, et tagada rahvusvahelise kaitse taotlejatega seotud vastutuse kestlik jagamine kõikjal ELis. Euroopa Ülemkogu 28. juuni 2018. aasta järeldustes kutsuti üles reformima Dublini määrust vastutuse ja solidaarsuse tasakaalu alusel, võttes arvesse otsingu- ja päästeoperatsioonide järgselt maabunud inimesi.

Komisjoni poolt 2016. aastal tellitud hindamises jõuti järeldusele, et kuigi selline süsteem on liidu tasandil endiselt vajalik, ei ole kehtiv Dublini süsteem rahuldav, mistõttu on vaja muudatusi, et seda ühtlustada ja tõhustada.

Lisaks ei olnud kehtiv Dublini süsteem ette nähtud solidaarsuse ja vastutuse jagamise vahendina. Rändekriis on selle puuduse esile toonud, mis tingib ettepanekusse solidaarsusmehhanismi lisamise vajaduse.

1.4.4. Kooskõla ja võimalik koostoime muude asjaomaste meetmetega

Käesolev ettepanek on kooskõlas Varjupaiga- ja Rändefondiga. Varjupaiga- ja Rändefondis on juba ette nähtud võimalus iga liikmesriigi riikliku programmi raames rahvusvahelise kaitse taotlejad vabatahtlikkuse alusel üle anda (määruse (EL) nr 471/2018 artikli 17 lõike 5). Arvestades käesolevas ettepanekus ette nähtud ümberpaigutamise kohaldamisala laiendamist, tuleks ette näha ka ümberpaigutamise ja üleandmise kulud.

Kui assigneeringuid (aastateks 2022–2027 ette nähtud 1 113 500 000 eurot) ei kasutata uue süsteemi rakendamise eeldatavate vajaduste rahuldamiseks täielikult ära, paigutatakse ülejäänud summad ümber muude Varjupaiga- ja Rändefondi meetme alla. Kui uue süsteemi rakendamise vajadused ületavad hinnanguid (st ümber paigutada ja üle anda oleks vaja rohkem varjupaigataotlejaid), tuleks taotleda täiendavaid vahendeid.

1.5. Kestus ja finantsmõju

☐ **Piiratud kestusega**

☐ hõlmab ajavahemikku [PP/KK]AAAA–[PP/KK]AAAA

☐ finantsmõju kulukohustuste assigneeringutele avaldub ajavahemikul AAAA–AAAA ja maksete assigneeringutele ajavahemikul AAAA–AAAA.

✓ **Piiramatu kestusega**

Rakendamise käivitumisperiood hõlmab ajavahemikku 2022–2027,

millele järgneb täieulatuslik rakendamine.

1.6. Ettenähtud eelarve täitmise viisid[62]

✓ **Eelarve otsene täitmine** komisjoni poolt

☐ oma talituste kaudu, sealhulgas kasutades liidu delegatsioonides töötavat komisjoni personali;

☐ rakendusametite kaudu

✓ **Eelarve jagatud täitmine** koostöös liikmesriikidega

✓ **Eelarve kaudne täitmine**, mille puhul eelarve täitmise ülesanded on delegeeritud:

☐ kolmandatele riikidele või nende määratud asutustele;

✓ rahvusvahelistele organisatsioonidele ja nende allasutustele (nimetage);

☐ Euroopa Investeerimispangale ja Euroopa Investeerimisfondile;

☐ finantsmääruse artiklites 70 ja 71 osutatud asutustele;

☐ avalik-õiguslikele asutustele;

✓ avalikke teenuseid osutavatele eraõiguslikele asutustele, kuivõrd nad esitavad piisavad finantstagatised;

✓ liikmesriigi eraõigusega reguleeritud asutustele, kellele on delegeeritud avaliku ja erasektori partnerluse rakendamine ja kes esitavad piisavad finantstagatised;

☐ isikutele, kellele on delegeeritud Euroopa Liidu lepingu V jaotise kohaste ÜVJP erimeetmete rakendamine ja kes on kindlaks määratud asjaomases alusaktis.

Mitme eelarve täitmise viisi korral esitage üksikasjad rubriigis „Märkused“.

Märkused

Ümberpaigutamist ja üleandmist rakendatakse Varjupaiga- ja Rändefondi temaatilise rahastu raames, peamiselt **eelarve otsese täitmise** kaudu (või **eelarve kaudse täitmise** kaudu juhul, kui meedet rakendavat asutust hinnatakse sammaste alusel). Olenevalt olukorrast võib siiski olla asjakohasem anda liidu toetust eelarve jagatud täitmise kaudu, täiendades riiklikke programme.

[62] Eelarve täitmise viise koos viidetega finantsmäärusele on selgitatud veebisaidil https://myintracomm.ec.europa.eu/budgweb/EN/man/budgmanag/Pages/budgmanag.aspx

2. HALDUSMEETMED

2.1. Järelevalve ja aruandluse eeskirjad

Märkige sagedus ja tingimused.

Eelarve otsese ja kaudse täitmise raames kasutatakse rahastamiseks Varjupaiga- ja Rändefondi temaatilist rahastut, mis kuulub samuti Varjupaiga- ja Rändefondi üldise järelevalve- ja hindamismehhanismi alla. Võrreldavate andmete avalikustamise tagamiseks kehtestatakse ühtlustatud vormid ja normid, et koguda toetuslepingute ja rahalist toetust käsitlevate lepingutega toetatavatelt näitajaid samas tempos kui eelarve jagatud täitmise korral.

Kui liidu toetust antakse **eelarve jagatud täitmise** kaudu, kohaldatakse järgmisi norme:

eelarve jagatud täitmise raames liikmesriikide rakendatava rahastamise korral järgitakse norme, mis on sätestatud ühissätete määruses (ühissätete määruse ettepanek (COM(2018) 375)), määruses 2018/2016 (finantsmäärus) ning Varjupaiga- ja Rändefondi käsitlevas ettepanekus (COM(2018)471).

Kooskõlas ühissätete määruse ettepanekuga kehtestab iga liikmesriik oma programmi jaoks juhtimis- ja kontrollisüsteemi ning tagab seiresüsteemi kvaliteedi ja usaldusväärsuse. Eelarve jagatud täitmiseks on seega olemas aruandluse, järelevalve ja hindamise ühtne ja tõhus raamistik. Liikmesriigid peavad looma seirekomitee, milles komisjon võib osaleda nõuandvas rollis. Liikmesriigid võivad otsustada asutada üheainsa seirekomitee, mis hõlmab rohkem kui ühte programmi. Seirekomiteed vaatavad läbi kõik küsimused, mis mõjutavad programmi eesmärkide saavutamist.

Rände ja siseasjade valdkonna fondide puhul esitavad liikmesriigid komisjonile iga-aastase tulemusaruande programmi rakendamise ning vahe-eesmärkide ja eesmärkide saavutamisel tehtud edusammude kohta. Selles tuleks välja tuua probleemid, mis mõjutavad programmi tulemuslikkust, ning kirjeldada nende lahendamiseks võetud meetmeid.

2.2. Haldus- ja kontrollisüsteem(id)

2.2.1. Eelarve täitmise viisi(de), rahastamise rakendamise mehhanismi(de), maksete tegemise korra ja kavandatava kontrollistrateegia selgitus.

Varjupaiga- ja Rändefondi käsitleva ettepaneku kohaselt on 60 % Varjupaiga- ja Rändefondi vahenditest ette nähtud liikmesriikide programmidele. Ülejäänud 40 % rahastamispaketist hallatakse temaatilise rahastu kaudu. Temaatilise rahastu kasutuselevõtmise eesmärk on tasakaalustada liikmesriikide programmidele ette nähtud vahendite mitmeaastase eraldamise prognoositavust paindlikkusega teha kaheaastase programmitöö tsükli alusel perioodilisi väljamakseid meetmetele, mis on liidu jaoks suure lisaväärtusega. Temaatilist rahastut kasutatakse ümberasustamiseks ja üleandmiseks.

Kontrollistrateegia põhineb finantsmäärusel ja ühissätete määruse ettepanekul.

Temaatilise rahastu raames **eelarve otsese ja kaudse täitmise** kaudu rakendatava osa puhul arvestatakse juhtimis- ja kontrollisüsteemi ülesehituses nii liidu meetmete kui ka hädaabi valdkonnas 2014.–2020. aastal saadud kogemusi. Kehtestatakse

lihtsustatud kava, mis võimaldab rahastamistaotluste kiiret menetlemist, vähendades samal ajal vigade esinemise riski: tingimustele vastavate taotlejate ring piirdub liikmesriikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, rahastamine põhineb lihtsustatud kuluvõimalustel, välja töötatakse standardvormid rahastamistaotluste, toetuslepingute / rahalist toetust käsitlevate lepingute ja aruandluse jaoks ning alaline hindamiskomitee vaatab taotlused läbi niipea, kui need laekuvad.

Kui liidu toetust antakse **eelarve jagatud täitmise** kaudu, kohaldatakse järgmisi norme:

Liikmesriigid saavad täiendavat toetust iga käesoleva määrusega hõlmatud kategooriasse kuuluva isiku eest.

Vastavad summad eraldatakse liikmesriikidele nende programmi muutmise teel. Neid programme rakendatakse eelarve jagatud täitmise raames kooskõlas finantsmääruse artikliga 63, ühissätete määruse ettepanekuga ja Varjupaiga- ja Rändefondi käsitleva ettepanekuga.

Eelarve jagatud täitmise maksete tegemise kord on sätestatud ühissätete määruse ettepanekus. Ühissätete määruse ettepanekus on sätestatud iga-aastased eelmaksed, millele järgneb kuni neli vahemakset programmi ja aasta kohta, võttes aluseks liikmesriikide poolt aruandeaasta jooksul saadetud maksetaotlused. Ühissätete määruse ettepaneku kohaselt tasaarvestatakse eelmaksed programmide viimasel aruandeaastal.

Eelarve jagatud täitmise kaudu rakendatava osa suhtes tugineb ühissätete määruse ettepanek 2014.–2020. aasta programmitöö perioodiks kehtestatud juhtimis- ja kontrollistrateegiale, ent samas juurutatakse ka mõningaid meetmeid, mille eesmärk on lihtsustada rakendamist ja vähendada kontrollikoormust nii toetusesaajate kui ka liikmesriikide tasandil. Süsteemi uued elemendid on järgmised:

- programmi haldavate ametiasutuste määramise menetluse kaotamine;

- juhtimiskontroll (administratiivne ja kohapealne), mida korraldusasutus peab tegema riskipõhiselt (võrreldes 2014.–2020. aasta programmitöö perioodil nõutud täieliku (100 %) halduskontrolliga);

- korraldusasutused võivad teatavatel tingimustel kooskõlas riigisiseste menetlustega kohaldada proportsionaalseid kontrollimeetmeid;

- meetmed sama tegevuse / samade kulude kohta tehtava mitme auditi vältimiseks.

Programmi haldavad ametiasutused esitavad komisjonile vahemaksete taotlusi, mis põhinevad toetusesaajate tehtud kulutustel. Toetuskõlbmatute kulude hüvitamise riski leevendamiseks piirdutakse ühissätete määruses sellega, et komisjon teeb vahemakseid 90 % ulatuses, võttes arvesse, et seni on tehtud vaid osa riiklikest kontrollidest. Pärast eelarveaasta raamatupidamisarvestuse kontrollimist ja heakskiitmist tasub komisjon järelejäänud summa, kui talle on programmi haldavatelt ametiasutustelt laekunud kinnituspakett. Kinnituspakett hõlmab raamatupidamise aruandeid, liidu vahendite haldaja kinnitust ja auditeerimisasutuse arvamust raamatupidamissüsteemi, haldus- ja kontrollisüsteemi, samuti raamatupidamise aruannetes deklareeritud kulude seaduslikkuse ja korrektsuse kohta. Komisjon kasutab kinnituspaketti fondist konkreetsel aruandeaastal eraldatava summa kindlaksmääramiseks.

Kõik normide eiramisega seotud juhtumid, mille komisjon või Euroopa Kontrollikoda on tuvastanud pärast iga-aastase kinnituspaketi edastamist, võivad kaasa tuua netofinantskorrektsiooni.

2.2.2. Teave kindlakstehtud riskide ja nende vähendamiseks kasutusele võetud sisekontrollisüsteemi(de) kohta

RISKID

Rände ja siseasjade peadirektoraat ei ole viimastel aastatel tuvastanud kuluprogrammides märkimisväärset vigade esinemise riski.

Eelarve otsese/kaudse täitmise kaudu toetatavate ümberpaigutamiste ja üleandmiste puhul on vearisk eeldatavasti väiksem kui liidu meetmete ja hädaabi puhul praegu (jääkvigade määr on praegu 3 % ringis). Ümberpaigutamise ja üleandmise rahastamisega langevad mitmed riskitegurid ära: tingimustele vastavate taotlejate ring piirdub liikmesriikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, rahastamine põhineb üksnes lihtsustatud kuluvõimalustel ning nii taotlemise kui ka aruandluse lihtsustamiseks töötatakse välja standardvormid. Lisaks võib tänu olemasolevatele toimivatele järelevalvemehhanismidele olla ümberpaigutamiste ja üleandmiste tegelikkusele vastavuses väga kindel.

Eelarve jagatud täitmise kaudu antava toetuse puhul:

Juhtimis- ja kontrollisüsteem lähtub ühissätete määruse ettepanekus sätestatud üldnõuetest ja vastab finantsmääruse tingimustele.

Ümberpaigutamise ja üleandmise puhul võivad liikmesriigid rahalise toetuse saamiseks lisada need komisjonile esitatavatesse maksetaotlustesse ainult tingimusel, et isik, kelle suhtes toetust taotletakse, on tegelikult üle antud. Liikmesriigid on kohustatud tegema kontrolle ja auditeid, et kontrollida, kas komisjonilt toetuse taotlemise tingimused on täidetud. Lisaks on liikmesriigid kohustatud säilitama asjakohaseid tõendavaid dokumente ühissätete määruse ettepanekus sätestatud tähtaja jooksul.

Mitmeaastane programmitöö koos raamatupidamise aastaaruannetega, mis põhinevad vastutava asutuse tehtud maksetel, ühtlustab rahastamiskõlblikkusperioodid komisjoni aastaaruannetega.

SISEKONTROLLISÜSTEEM – RISKI MAANDAVAD KONTROLLIMEETMED

Esimene rände ja siseasjade peadirektoraadi pettustevastase võitluse strateegia võeti vastu 2013. aastal. Praegust pettustevastase võitluse strateegiat ajakohastati 2018. aasta veebruaris ja see kehtib kuni praeguse mitmeaastase finantsraamistiku lõpuni. Pidades silmas mitmeaastast finantsraamistikku aastateks 2021–2027 ja komisjoni uut pettustevastase võitluse strateegiat, mis võeti vastu 2019. aastal, tegeleb rände ja siseasjade peadirektoraat praegu pettustevastase võitluse strateegia ajakohastamisega. Rände ja siseasjade peadirektoraadi uue strateegia eesmärk on kohaneda muutuva olukorraga ja veelgi tugevdada peadirektoraadi pettustevastast võitlust. Uus rände ja siseasjade peadirektoraadi pettustevastase võitluse strateegia võetakse vastu hiljemalt 2021. aastaks.

Rände ja siseasjade peadirektoraat kehtestas 2016. aastal hädaabi kontrollistrateegia, millele tuginetakse eelarve otsese/kaudse täitmise kontrollistrateegia kehtestamisel.

Lisaks võttis rände ja siseasjade peadirektoraat 2015. aasta novembris vastu **eelarve jagatud täitmise** puhul rakendatava Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi (AMIF) ning Sisejulgeolekufondi (ISF) eelarve jagatud täitmise auditistrateegia. Rände ja siseasjade peadirektoraat töötab praegu Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi ning Sisejulgeolekufondi jaoks välja eelarve jagatud täitmise kontrollistrateegiat. See strateegia hõlmab kõiki kontrolle, mida on vaja riiklike programmide haldamiseks Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi ning Sisejulgeolekufondi raames.

2.2.3. Kontrollide kulutõhususe (kontrollikulude suhe hallatavate vahendite väärtusse) hinnang ja põhjendus ning prognoositav veariski tase (maksete tegemise ja sulgemise ajal).

Vähese tähtsusega kontrollikulud ja väga väike vearisk.

Kontrollikulud jäävad eeldatavasti samaks kui käesoleval perioodil.

Eelarve otsese/kaudse täitmise puhul on kontrollikulud eeldatavasti väiksemad kui liidu meetmete puhul, seda tänu taotlemise, hindamise ja aruandluse standardiseeritud menetlustele, lihtsustatud kuludele ja tingimustele vastavate taotlejate ringi rangele piiramisele.

Eelarve jagatud täitmise puhul võib kontrollikulu liikmesriikide jaoks väheneda, sest ühissätete määruse ettepanekus võetakse kasutusele juhtimise ja kontrollide riskipõhine lähenemisviis. Praeguse programmitöö tsükli (2014–2020) puhul hinnatakse, et liikmesriikide kontrollikulud moodustavad alates 2017. aastast ligikaudu 5 % nende poolt 2017. aastaks taotletud maksete kogusummast.

2.3. Pettuse ja eeskirjade eiramise ärahoidmise meetmed

Nimetage rakendatavad või kavandatud ennetus- ja kaitsemeetmed, nt pettustevastase võitluse strateegias esitatud meetmed.

Kohaldatakse rände ja siseasjade peadirektoraadi pettustevastase võitluse strateegiat, millele on osutatud punktis 2.2.2.

3. ETTEPANEKU/ALGATUSE HINNANGULINE FINANTSMÕJU

3.1. Mitmeaastase finantsraamistiku rubriigid ja kulude eelarveread, millele mõju avaldub

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	Eelarverida	Assigneeringute liik	Rahaline osalus			
	Rubriik 4: ränne ja piirihaldus 10. peatükk: ränne	Liigendatud/liigendamata[63]	EFTA riigid[64]	kandidaatriigid[65]	kolmandad riigid	finantsmääruse artikli 21 lõike 2 punkti b tähenduses
4	10 02 01 – Varjupaiga- ja Rändefond	Liigendatud	EI	EI	JAH[66]	EI
4	10 01 01 – Varjupaiga- ja Rändefondi toetuskulud	Liigendamata	EI	EI	JAH	EI
4	XX 01 01 01 (komisjoni peakorteris ja esindustes)	Liigendamata	EI	EI	EI	EI
4	XX 01 01 02 (komisjoni peakorteris ja esindustes)	Liigendamata	EI	EI	EI	EI
4	XX 01 01 02 (komisjoni peakorteris ja esindustes)	Liigendamata	EI	EI	EI	EI

63 Liigendatud assigneeringud / liigendamata assigneeringud.

64 EFTA: Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsioon.

65 Kandidaatriigid ja vajaduse korral Lääne-Balkani potentsiaalsed kandidaatriigid.

66 võimalik Schengeni assotsieerunud riikide vabatahtlik rahaline osalus, kui nad osalevad uues Dublini süsteemis.

3.2. Hinnanguline mõju kuludele

3.2.1. Üldine hinnanguline mõju kuludele

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	**4**	ränne ja piirihaldus

			2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	***Pärast 2027. aastat***	**KOKKU**
Tegevusassigneeringud (liigendatud punktis 3.1 loetletud eelarveridade järgi)	Kulukohustused	(1)		87,800	120,100	225,500	226,300	226,300	227,500		1 113,500
	Maksed	(2)		70,240	113,640	204,420	226,140	226,300	227,260	45,500	1 113,500
Programmi vahenditest rahastatavad haldusassigneeringud[67]	Kulukohustused = maksed	(3)									
Programmi vahendite assigneeringud KOKKU	Kulukohustused	=1+3		87,800	120,100	225,500	226,300	226,300	227,500		1 113,500
	Maksed	=2+3		70,240	113,640	204,420	226,140	226,300	227,260	45,500	1 113,500

[67] Tehniline ja/või haldusabi ning ELi programmide ja/või meetmete rakendamiseks antava toetusega seotud kulud (endised BA read), otsene teadustegevus, kaudne teadustegevus.

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	7	Euroopa avalik haldus

Selle punkti täitmisel tuleks kasutada haldusalaste eelarveandmete tabelit, mis on esitatud õigusaktile lisatava finantsselgituse lisas, ja laadida see üles DECIDE võrku talitustevahelise konsulteerimise eesmärgil.

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	*Pärast 2027. a astat*	KOKKU
Personalikulud			1,815	1,815	1,815	1,815	1,815	1,815		10,890
Muud halduskulud			0,120	0,120	0,120	0,120	0,120	0,120		0,720
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGI 7 assigneeringud KOKKU	(Kulukohustuste kogusumma = maksete kogusumma)		1,935	1,935	1,935	1,935	1,935	1,935	-	11,610

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	*Pärast 2027. a astat*	KOKKU
Mitmeaastase finantsraamistiku **RUBRIIKIDE assigneeringud KOKKU**	Kulukohustused		89,735	122,035	227,435	228,235	228,235	229,435		1 125,110
	Maksed		72,175	115,575	206,355	228,075	228,235	229,195	45,500	1 125,110

3.2.2. Hinnanguline mõju haldusassigneeringutele – ülevaade

☐ Ettepanek/algatus ei hõlma haldusassigneeringute kasutamist

☑ Ettepanek/algatus hõlmab haldusassigneeringute kasutamist, mis toimub järgmiselt:

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Aastad	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**KOKKU**
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIK 7								
Personalikulud		1,815	1,815	1,815	1,815	1,815	1,815	10,890
Muud halduskulud		0,120	0,120	0,120	0,120	0,120	0,120	0,720
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIK 7 kokku		1,935	1,935	1,935	1,935	1,935	1,935	11,610

Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGIST 7 välja jäävad kulud[68]								
Personalikulud								
Muud halduskulud								
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGIST 7 välja jäävad kulud kokku								

KOKKU		1,935	1,935	1,935	1,935	1,935	1,935	11,610

Personaliga seotud assigneeringute vajadused kaetakse asjaomase peadirektoraadi poolt kõnealuse meetme haldamiseks juba antud ja/või peadirektoraadi siseselt ümberpaigutatud assigneeringutest, mida vajaduse korral võidakse täiendada nendest lisaassigneeringutest, mis haldavale peadirektoraadile eraldatakse iga-aastase vahendite eraldamise menetluse käigus, arvestades eelarvepiirangutega.

[68] Tehniline ja/või haldusabi ning ELi programmide ja/või meetmete rakendamiseks antava toetusega seotud kulud (endised BA read), otsene teadustegevus, kaudne teadustegevus.

3.2.2.1. Hinnanguline personalivajadus

☐ Ettepanek/algatus ei hõlma personali kasutamist.

☑ Ettepanek/algatus hõlmab personali kasutamist, mis toimub järgmiselt:

Hinnanguline väärtus täistööaja ekvivalendina

Aastad		**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
• Ametikohtade loeteluga ette nähtud ametikohad (ametnikud ja ajutised töötajad)								
Komisjoni peakorteris ja esindustes		11	11	11	11	11	11	11
Delegatsioonides								
Teadustegevus								
• Koosseisuväline personal (täistööajale taandatud töötajad) [69] Rubriik 7								
Rahastatakse mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGIST 7	- peakorteris	2	2	2	2	2	2	2
	- delegatsioonides							
Rahastatakse programmi vahenditest [70]	- peakorteris							
	- delegatsioonides							
Teadustegevus								
Muud eelarveread (märkige)								
KOKKU		**13**	**13**	**13**	**13**	**13**	**13**	**13**

Personalivajadused kaetakse juba meedet haldavate peadirektoraadi töötajatega ja/või töötajate peadirektoraadi sisese ümberpaigutamise teel. Vajaduse korral võidakse personali täiendada iga-aastase vahendite eraldamise menetluse käigus, arvestades olemasolevate eelarvepiirangutega.

.

Ülesannete kirjeldus:

Ametnikud ja ajutised töötajad	Toetavad, haldavad ja jälgivad käesoleva ettepaneku rakendamisega seotud tegevust, peamiselt seoses solidaarsusmehhanismi ja selle rakendamiseks vajaliku õigusraamistikuga. Asjaomasesse poliitikaüksusesse määratakse 9 täistööajale taandatud töötajat (7 administraatorit, 1 lepinguline töötaja ja 1 lähetatud riiklik ekspert) ja asjaomasesse fondide valitsemise üksusesse määratakse 4 täistööajale taandatud töötajat (2 administraatorit ja 2 assistenti).
Koosseisuvälised töötajad	Toetavad, haldavad ja jälgivad käesoleva ettepaneku rakendamisega seotud ülesandeid, peamiselt seoses ettepaneku toimimisega liikmesriikidele rahvusvahelise kaitse taotluste läbivaatamiseks kehtestatud vastutuse kindlaksmääramisel.

[69] Lepingulised töötajad, kohalikud töötajad, riikide lähetatud eksperdid, renditööjõud, noored spetsialistid delegatsioonides.

[70] Tegevusassigneeringutest rahastatavate koosseisuväliste töötajate ülempiiri arvestades (endised B..A read).

3.2.3. Kolmandate isikute rahaline osalus[71]

Ettepanek/algatus:

✓ ei hõlma kolmandate isikute poolset kaasrahastamist

☐ hõlmab kaasrahastamist, mille hinnanguline summa on järgmine:

Assigneeringud miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Aastad	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**KOKKU**
Nimetage kaasrahastav asutus		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	
Kaasrahastatavad assigneeringud KOKKU		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	

3.3. Hinnanguline mõju tuludele

✓ Ettepanekul/algatusel puudub finantsmõju tuludele

☐ Ettepanekul/algatusel on järgmine finantsmõju:

☐ omavahenditele

☐ muudele tuludele

palun märkige, kas see on kulude eelarveridasid mõjutav sihtotstarbeline tulu ☐

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Tulude eelarverida:	Ettepaneku/algatuse mõju[72]						
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Artikkel							

Sihtotstarbeliste tulude puhul märkige, milliseid kulude eelarveridasid ettepanek mõjutab.

Muud märkused (nt tuludele avaldatava mõju arvutamise meetod/valem või muu teave).

[71] Võimalik Schengeni assotsieerunud riikide rahaline osalus, kui nad osalevad uues Dublini süsteemis.

[72] Traditsiooniliste omavahendite (tollimaksud ja suhkrumaksud) korral tuleb märkida netosummad, s.t brutosumma pärast 20 % sissenõudmiskulude mahaarvamist.